

СЛУ

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно хрватскосрпски, словенечки, македонски, албански и унгарски јазик. — Огласи според тарифата — Жиро-сметка на Службата на општествено кинговодство 66802 603-1125

Петок, 10 мај 1974

БЕЛГРАД

БРОЈ 24

ГОД. XXX

Цена на овој број е 20 динари. — Претплата за 1974 година изнесува 350 динари. — Редакција: Улица Јована Ристика бр 1. Пошта бр 226. — Телефон центрола 650-135; Уредништво 651-885; Служба за претплата 651-732; Комерцијален сектор 651-671; Телекс 11756.

367.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУДОВИТЕ НА ЗДРУЖЕНИОТ ТРУД

Се прогласува Законот за судовите на здружениот труд, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 26 април 1974 година.

Пр бр. 301
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА СУДОВИТЕ НА ЗДРУЖЕНИОТ ТРУД

1. Општи одредби

Член 1

Судовите на здружениот труд се самостојни општествени органи кои, како самоуправни судови, во единствениот систем на власта и на самоуправувањето вршат судска функција во границите на својата надлежност утврдена со уставот и со закон.

Член 2

Судовите на здружениот труд се независни во вршењето на судската функција.

Член 3

Судовите на здружениот труд одлучуваат врз основа на уставот, законите и самоуправните општи акти.

Член 4

Основањето, составот, седиштето, надлежноста и организацијата на судовите на здружениот труд се уредуваат со републички односно покраински закон.

Член 5

Работата на судот е јавна.
Јавноста се обезбедува особено со јавност на расправите пред судот, со давање известувања на

заинтересираните лица за текот на судската постапка под услови предвидени со закон, со овозможување јавноста по пат на печатот и другите видови на јавно информирање да се запознае со работата на судовите, со известување на собранијата на општествено-политичките заедници за работата на судовите, со објавување имињата на судиите на судовите на здружениот труд и на составот на судските совети според распоредот на работите во судот, како и со објавување на судските одлуки.

Член 6

Постапката пред судот на здружениот труд се поведува со предлог на учесникот, а натамошната постапка судот ја води по службена должност.

Член 7

Судот на здружениот труд е должен, во согласност со законот, на секој учесник во постапката да му даде можност да се изјасни за наводите, предлозите и барањата на другите учесници во постапката.

Член 8

Судовите на здружениот труд одлучуваат во совети.

Со закон се одредува за кои прашања во постапката одлучува претседателот на судот.

Член 9

Судот на здружениот труд одлучува за барањето на учесникот во постапката, по правило, врз основа на усна, непосредна и јавна расправа, ако со закон не е одредено поинаку.

Во одделни случаи јавноста може да се исклучи во текот на целата расправа или на еден нејзин дел, ако тоа е во интерес на чувањето на тајната или ако е тоа оправдано поради заштита на посебен интерес на општествената заедница.

Член 10

Одлуките на судот на здружениот труд можат да се побиваат со правно средство во случаите и под условите одредени со закон.

Одлуките на судот на здружениот труд имаат важност и се извршиви на целата територија на Социјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 11

Судовите и другите државни органи се должни да му даваат правна помош на судот на здружениот труд.

Организациите на здружениот труд, други самоуправни организации и самоуправни интересни заедници се должни на судот на здружениот труд да му дадат податоци и известувања потребни за водење на постапката.

Судовите на здружениот труд се должни на други самоуправни судови, на редовни судови и на други државни органи да им даваат правна помош со доставување на списи или исправи што се наоѓаат кај нив.

Член 12

Ако судот на здружениот труд смета дека пропис или општ акт, кој би требало да се примени, не е во согласност со уставот или со закон, е должен пред надлежниот уставен суд да поведе постапка за оценување на уставноста односно на законитоста на тој пропис или општ акт.

Кога судот повел постапка за оценување на уставноста на закон, ќе застане со постапката до окончување на постапката пред уставниот суд.

Член 13

Во постапката пред судовите на здружениот труд се применуваат одредбите на глава прва до дваесет и четврта на Законот за процесната постапка, доколку ѝ одговараат на природата на спорот за кој судот одлучува и ако не им се спротивни на одредбите од овој закон.

II. Организација**Член 14**

Судот на здружениот труд како суд од прв степен се основа за територијата на една или повеќе општини или за територијата на република односно на автономна покраина.

За решавање на спорови за самоуправните права и обврски од одделни области на општествено-економските односи, во согласност со закон, можат да се основаат посебни судови на здружениот труд од прв степен.

Член 15

Во републиката и во автономната покраина се основа суд на здружениот труд од втор степен како највисок суд на здружениот труд за решавање на спорови од самоуправните и други одредени општествено-економски односи.

Второстепенниот суд на здружениот труд одлучува за жалба против одлуки на првостепенниот суд на здружениот труд и врши други работи одредени со закон.

Член 16

Судот на здружениот труд има потребен број судии, кои рамноправно учествуваат во судењето.

За судија на суд на здружениот труд може да биде избран и судија на редовен суд, ако со закон не е одредено поинаку.

Член 17

Највисоките судови на здружениот труд во републиките и во автономните покраини, преку своите делегати, на начин утврден со меѓусебен договор, заеднички разгледуваат прашања што се од значење за уедначување на судската практика во поглед на заштитата на самоуправните права и на општествената сопственост.

III. Надлежност**Член 18**

Судовите на здружениот труд одлучуваат за постоењето на услови за организирање на основни организации на здружениот труд и на работни заедници, за барањата за заштита на правото на работа со општествени средства и на други самоуправни права и на општествената сопственост, и решаваат спорови за организирање и издвојување на основни организации на здружениот труд, за спојување, припојување и поделба на организации на здружениот труд, за склучување и спроведување на самоуправни спогодби за здружување и за меѓусебните односи во здружениот труд, за склучување и спроведување на самоуправни спогодби

за основање на самоуправни интересни заедници, за склучување и спроведување на самоуправни спогодби за основање на здруженија на самоуправни интересни заедници и за самоуправните односи во самоуправната интересна заедница и во здружението на самоуправните интересни заедници, како и за други со закон одредени спорови од општествено-економските и другите самоуправни односи.

Како спорови од општествено-економските и другите самоуправни односи се сметаат во смисла на овој закон особено споровите:

1) за правото на работниците да организираат посебна самоуправна единица во работна организација во основање;

2) за склучување на договор со кој се уредуваат самоуправните односи помеѓу работната организација во основање и посебната самоуправна единица во таа организација;

3) за правото и должноста на работниците да организираат основна организација на здружениот труд;

4) за правото на работниците од работна организација да издвојат основна организација;

5) за повреда на правата и интересите на другите делови од работната организација или на работната организација како целина во случај на организирање на основни организации на здружениот труд или на издвојување на основна организација на здружениот труд од работната организација;

6) за склучување на самоуправна спогодба за здружување во работна организација;

7) за донесување на статут односно на друг соодветен акт во организација на здружениот труд, во самоуправна интересна заедница или во друга самоуправна организација, за односите уредени со тие акти, како и за повреда на правата и должностите на органите во организацијата на здружениот труд, во самоуправната интересна заедница или во друга самоуправна организација, утврдени со пропис или со самоуправен акт;

8) за самоуправните права и должности од самоуправните спогодби за здружување во работна организација, во заедница на основни организации на здружениот труд или во сложена организација на здружениот труд, како и за правото и должноста на работниците во основните и други организации на здружениот труд да формираат посебен орган на самоуправна работничка контрола и непосредно да ја остваруваат самоуправната работничка контрола;

9) за распоредот на средствата, правата и обврските во случај на конституирање на работната организација, на организирање на нови основни организации на здружениот труд и на поделба, спојување или припојување на работната организација;

10) за правото на учество во заеднички остварениот доход со здружување на трудот и на средствата на повеќе организации на здружениот труд;

11) за распределба на доходот и за другите самоуправни права и должности од самоуправната спогодба за заедничка работа со општествени средства на повеќе основни организации на здружениот труд;

12) за правата на работниците на основните организации на здружениот труд кои во своето работење се користат со средствата на други организации на здружениот труд, во поглед на уделот во остварениот доход за обезбедување на својата лична и заедничка потрошувачка и за проширување на материјалната основа на својот труд;

13) за самоуправните права и должности на организациите на здружениот труд од областа на про-

метот со стоки и услуги и на производствените и други организации на здружениот труд од односите на нивното самоуправно, односно задолжително здружување на трудот и средствата, во поглед на остварувањето на меѓусебното влијание врз деловната и развојната политика и остварувањето на други заеднички интереси и одговорности, како и во поглед на распределбата на заеднички остварениот доход;

14) за самоуправните права и должности на организациите на здружениот труд што се занимаваат со работите на прометот на стоки и услуги за непосредна потрошувачка и на самоуправните интересни заедници и организации на потрошувачи, од односите утврдени со нивната самоуправна спогодба за вршење на работи од заеднички интерес;

15) за самоуправните права и должности на општествените правни лица во поглед на управувањето со банка, со нејзиното работење, како и во поглед на нивното учество во распределбата на доходот остварен со работењето на банката;

16) за самоуправните права и должности на општествените правни лица, како и на граѓаните и на граѓанските правни лица, во поглед на учеството во управувањето со работењето на финансиските организации што се занимаваат со собирање на штетни влогови;

17) за самоуправните права и должности на општествените правни лица, на граѓаните и на граѓанските правни лица во поглед на учеството во управувањето со заедница на осигурување односно со заедница на ризици;

18) за самоуправните права и должности од односите на размената на трудот помеѓу работниците во организациите на здружениот труд што вршат дејности на општествените служби (во областа на воспитувањето, образованието, науката, културата, здравството, социјалната заштита и др.) и работните луѓе, односно нивните организации на здружениот труд и самоуправните интересни заедници, чии потреби и интереси ги задоволуваат;

19) за самоуправните права и должности на организациите на здружениот труд здружени во заедница или во друга форма на здружение на организации на здружениот труд;

20) за самоуправните права и должности на организациите на здружениот труд што вршат дејности или работи од посебен општествен интерес и на претставниците на општествената заедница во тие организации, во поглед на управувањето со дејностите или со работите од посебен општествен интерес;

21) за самоуправните права и должности на работните луѓе, на организациите и на другите корисници во самоуправните интересни заедници, односно во нивните основни заедници и единици, во кои, како нивни членови, ги задоволуваат своите потреби и интереси, како и за самоуправните права и должности на членовите на здруженијата на самоуправните интересни заедници;

22) за самоуправните права на земјоделците, како и на другите работни луѓе кои самостојно вршат дејност со лична работа со средства во сопственост на граѓаните, на учество во управувањето и одлучувањето за заедничките работи и за остварениот доход и неговата распределба, од односите на здружувањето на трудот и средствата или од другите форми на соработка со организациите на здружениот труд;

23) за самоуправното право на организирање на основна организација на здружениот труд и за другите самоуправни права на работниците на работните заедници во заедниците на основните организации на здружениот труд и во другите организации на здружениот труд, во деловните заедници и во организациите на деловното здружување, во банките, во заедниците на осигурувањето, во самоуправните интересни заедници, задругите, општествено-политичките организации и во другите општествени организации и здруженија;

24) за самоуправните права и должности на работниците во договорните организации на здружениот труд;

25) за самоуправните права и должности на работните луѓе во работните заедници во кои тие ги здружуваат трудот и средствата заради вршење на уметничка, културна, адвокатска или друга професионална дејност;

26) за огласноста на самоуправен општ акт со друг самоуправен општ акт со кој мора да биде во согласност;

27) за полноважноста на поединечен акт на основачот или на советот на работна организација во основање кој се однесува на самоуправните права на посебна самоуправна единица;

28) за полноважноста на самоуправните поединечни акти кои се однесуваат на организирањето на организација на здружениот труд, на издвојувањето на основна организација на здружениот труд од работна организација, на поделбата, спојувањето и припојувањето на организациите на здружениот труд, на престанокот на работата на организација на здружениот труд, и на самоуправните права и должности на организација на здружениот труд во рамките на поширока организација на здружениот труд;

29) за правата и обврските од самоуправната спогодба на организациите на здружениот труд, на самоуправните интересни заедници, на другите самоуправни организации или заедници во поглед на усогласувањето на плановите и програмите за работа и развој, или во поглед на остварувањето на другите утврдени заеднички интереси и цели;

30) за одлука на општествено правно лице донесена противно на принудниот пропис за располагање со средствата во општествена сопственост;

31) за одлука на задруга донесена противно на принудниот пропис за располагање со дел од доходот кој како општествена сопственост се внесува во фондовите на задругата или за располагање со другите општествени средства во задругата;

32) за одлука на договорна организација на здружениот труд донесена противно на принудниот пропис за располагање со општествените средства;

33) за повреда на самоуправно право со поединечен акт или со дејствие на органот на организација на здружениот труд, на самоуправна интересна заедница или на друга самоуправна организација.

Највисокиот суд на здружениот труд во републиката односно во автономната покраина ги решава во прв и последен степен споровите за законитоста на актот на собирањето на општествено-политичката заедница со кој се одредува привремена мерка спрема организација на здружениот труд, самоуправна интересна заедница или друга самоуправна организација поради нарушување на самоуправните односи, повреда на други општествени интереси или неизвршување на обврски утврдени со закон.

Член 19

Судовите на здружениот труд се надлежни и за решавање на спорови за стекнување и престанок на својството на работник во здружениот труд, како и за решавање на спорови за други самоуправни права и обврски на работниците од меѓусебните односи во здружениот труд во организациите на здружениот труд и во другите општествени правни лица.

Член 20

За постапката во споровите од општествено-економските и другите самоуправни односи месно е надлежен судот на здружениот труд на чие подрачје се наоѓа седиштето на организацијата на здруже-

ниот труд, на самоуправната интересна заедница односно на друга самоуправни организација, во која односно спрема која организациите на здружениот труд, други самоуправни организации односно самоуправни интересни заедници, учесници во постапката имаат односно вршат самоуправни права, ако со закон не е одредено поинаку.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, за постапка е месно надлежен:

1) во споровите од член 18 став 2 точ. 1, 3, 4, 24, 26 и 27 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа дел од организацијата на здружениот труд односно од заедницата, задругата или здружението, во кои работниците работат односно вршат самоуправни права;

2) во споровите од член 18 став 2 точ. 2 и 6 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на работната организација;

3) во споровите од член 18 став 2 точка 5 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на основната организација на здружениот труд која се организира односно се издвојува;

4) во споровите од член 18 став 2 точка 7 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на организацијата односно на заедницата;

5) во споровите од член 18 став 2 точка 12 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на основната основна организација на здружениот труд;

6) во споровите од член 18 став 2 точ. 26, 27 и 28 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на организацијата односно на заедницата што го донела актот;

7) во споровите од член 18 став 2 точка 29 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на организацијата односно на заедницата, која не постапува во согласност со самоуправната спогодба;

8) во споровите од член 18 став 2 точ. 30, 31 и 32 на овој закон — судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на општественото правно лице, на задругата односно на договорната организација на здружениот труд.

Организациите на здружениот труд, други самоуправни организации, интересни заедници како и други општествени правни лица, можат да предвидат со самоуправни спогодба или со друг самоуправен акт споровите од член 18 на овој закон да ги решава судот на здружениот труд од прв степен, кој не е месно надлежен според одредбите на ст. 1, и 2 од овој член.

Член 21

За постапката во споровите од член 19 на овој закон, месно е надлежен, покрај судот на чие подрачје се наоѓа седиштето на општественото правно лице во кое работникот има својство на работник во здружениот труд, и судот на здружениот труд на чие подрачје се врши или се вршела работата односно судот на чие подрачје би требало да се врши работата.

Член 22

Судирот за надлежноста помеѓу судот на здружениот труд и друг суд на територијата на иста република односно автономна покраина, го решава судот одреден со републички односно покраински пропис.

Ако судовите помеѓу кои се појавил судир за надлежноста не се на територијата на иста република односно на иста автономна покраина, судирот за надлежноста го решава Сојузниот суд.

Судирот за надлежноста помеѓу судот на здружениот труд и другите државни органи што не се на територијата на иста република односно на иста автономна покраина, го решава Уставниот суд на Југославија.

IV. Постапка

Член 23

Предлог со кој се поведува постапка пред судот на здружениот труд може да поднесе работникот, органот на самоуправната работничка контрола, односно работната заедница во организацијата на здружениот труд, во самоуправната интересна заедница и во друго општествено правно лице, како и тие организации, заедници и други општествени правни лица, заради заштита на самоуправувањето и на општествената сопственост во организацијата, во заедницата односно во друго општествено правно лице, во кои имаат право на самоуправување.

Предлог со кој се поведува постапка пред судот на здружениот труд може да поднесе одделен работник во организацијата на здружениот труд, во самоуправната интересна заедница односно во друго општествено правно лице, ако е во таа организација, во таа заедница односно во друго општествено правно лице повредено негово самоуправно право, а повредата од страна на организацијата, на заедницата односно на друго општествено правно лице не е отстранета во рок од 30 дена од денот кога тој барал заштита на своето право.

Предлог со кој се поведува постапка може да поднесе поединец или правно лице кое има самоуправно право во самоуправната интересна заедница, во основната заедница и во единицата во состав на самоуправната интересна заедница.

Граѓанско правно лице, односно работната заедница во тоа правно лице, како и поединец може да поднесе предлог со кој се поведува постапка заради заштита на своето самоуправно право.

Општествено-политичката заедница, општествениот правобранител на самоуправувањето и со статутот на синдикатот овластената синдикална организација можат да поведуваат постапка пред судот на здружениот труд секогаш кога е во прашање заштита на самоуправните права на работните луѓе и на општествената сопственост.

Предлогот од став 1 на овој член треба да содржи означување на спорниот однос за кој судот треба да донесе одлука, наводи за фактите од значење за донесување на одлуката и означување на доказите со кои се утврдуваат тие наводи.

Предлогот од став 1 на овој член може да содржи и одредено барање за решение на спорниот однос.

Член 24

Учесник во постапката е оној што ја повел постапката, како и секој оној што е носител на правата и должностите во односот за кој се одлучува во постапката.

Општествено-политичката заедница, општествениот правобранител на самоуправувањето и овластената синдикална организација можат да бидат учесници и во секоја постапка што не е поведена со нивен предлог, ако го пријават своето учество во таа постапка.

Член 25

Судот на здружениот труд пред кој се води постапката е должен да го известува надлежниот општествен правобранител на самоуправувањето за таа постапка во случај кога тој не ја повел таа постапка.

Член 26

Работникот кој како учесник самостојно (член 19) или во смисла на член 23 став 2 на овој закон учествува во постапката, може сам да ги врши дејствијата во постапката иако не е полнолетен.

Член 27

Судот на здружениот труд одржува рочиште во местото во кое е неговото седиште, а, од причини на економичност или целесобразност, може да одржи рочиште и во друго место на своето подрачје.

Член 28

Судот е должен наполно и вистинито да ги утврди фактите од кои зависи основаноста на барањето.

Судот е должен да ги утврди и фактите што учесниците во постапката не ги изнеле, или кои меѓу нив не се спорни, и да изведе докази што учесниците не ги предложили, ако е тоа потребно заради донесување на законите и правилна одлука.

Член 29

Секој учесник во постапката до заклучувањето на расправата може да стави барање за решение на спорниот однос, а веќе ставеното барање може да го преправи без согласност на другиот учесник.

Член 30

Судот на здружениот труд од прв степен, откако е поднесен предлогот со кој се поведува постапка, по службена должност или по предлог на некој од учесниците може да одреди една или повеќе привремени мерки за кои смета, според околностите на одделен случај, дека се потребни заради спречување или отстранување на самоволно постапување со кое потешко се нарушува самоуправното право на работните луѓе или општествената сопственост.

Општествениот правобранител на самоуправувањето и пред поведувањето на спорот пред надлежниот суд на здружениот труд, може да му поднесе на тој суд предлог за одредување на една или повеќе привремени мерки, заради спречување или отстранување на самоволно постапување со кое потешко се нарушува самоуправното право на работните луѓе или општествената сопственост.

Со решението со кое ја одредува привремената мерка, судот го одредува и рокот во кој општествениот правобранител на самоуправувањето е должен да поведе постапка пред судот.

Ако во одредениот рок општествениот правобранител на самоуправувањето не поведе постапка, судот на здружениот труд ќе ја укине одредената привремена мерка.

Со решението со кое ја одредува привремената мерка според ст. 1 и 2 на овој член, судот може да одреди жалбата да не го задржува извршувањето на решението.

Член 31

Судот може да донесе одлука и без усна расправа, врз основа на исправите и поднесоците на учесниците во постапката, ако смета дека за донесување на законита и правилна одлука усното расправање не е потребно и ако учесниците во постапката се откажале од одржување на усна расправа.

Член 32

Судот на здружениот труд при одлучувањето не е врзан за барањето на учесниците во постапката за решение на спорниот однос, ако со закон не е одредено поинаку.

Судот нема да ги уважи распролагањата на учесниците во постапката, што се во спротивност со принудните прописи или со правилата на моралот на самоуправното социјалистичко општество или со кои се навредуваат самоуправните права на трети лица, во кој случај судот ќе ја продолжи постапката и ќе донесе одлука за спорниот однос.

Учесниците од член 23 ст. 1 до 3 на овој закон, до донесувањето на одлуката на првостепениот суд, можат да склучат спогодба за спорниот однос (порамнување).

Спогодбата од став 3 на овој член е полноважна кога ќе ја одобри судот.

Пред одобрувањето на склучената спогодба, судот го известува за содржината на спогодбата надлежниот општествен правобранител на самоуправувањето, кој, во рокот што ќе му го одреди судот, може да изјави противење на склучената спогодба.

Против одлуката со која се одобрува порамнувањето, општествениот правобранител на самоуправувањето може да изјави жалба.

Член 33

Во постапката пред судот на здружениот труд не може да настапи мирување на постапката.

Член 34

Судот во изреката на одлуката ќе ги уреди односителите за кои помеѓу учесниците не е постигната согласност ако предметот на спорот е:

1) склучување на договор помеѓу работната организација во основање и посебната единица во таа организација со кој се уредуваат самоуправните односи (член 18 став 2 точка 2);

2) склучување на самоуправна спогодба за здружување во работна организација (член 18 став 2 точка 6);

3) правото на организирање на основна организација на здружениот труд, друго самоуправно право или должност на работниците на работните заедници во заедниците на основните организации на здружениот труд, во други организации, заедници, задруги и органи, како и самоуправното право или должност на работниците во договорната организација на здружениот труд ако односното право или должност, според уставот или законот, се уредува со самоуправен општ акт (член 18 став 2 точ. 23 и 24).

Одредбата на став 1 на овој член се применува и во случај кога предметот на спорот е склучување на самоуправна спогодба за задолжително основање на самоуправна интересна заедница, или донесување на самоуправен општ акт со кој се уредуваат самоуправните односи во самоуправната интересна заедница, ако за тоа не е надлежен друг орган.

Судската одлука со која се уредуваат односите од став 1 на овој член ја заменува односно ја дополнува самоуправната спогодба односно друг самоуправен општ акт.

Член 35

Против одлуката на судот на здружениот труд донесена во прв степен секој учесник во постапката може да изјави жалба во рок од 15 дена од денот на доставувањето на одлуката.

Општествениот правобранител на самоуправувањето може да изјави жалба и кога не бил учесник во првостепената постапка.

Изјавената жалба спречува одлуката да стане правосилна.

За навременоста и допуштеноста на жалба одлучува второстепениот суд на здружениот труд.

Кога навремено изјавил жалба кој и да е од учесниците во постапката, се земаат во разгледување и оние жалби што не се поднесени во законски рок.

Член 36

Одлуката на судот на здружениот труд донесе-на во прв степен може со жалба да се побива поради битни повреди на правилата на постапката, поради погрешно или непотполно утврдена фактична состојба или поради погрешна примена на материјалното право.

Член 37

Второстепениот суд на здружениот труд ја испитува по службена должност првостепената одлука во целост, без оглед во кој дел или од кои причини одлуката се побива со жалба, ако е во прашање примена на принудни прописи или на правила на моралот на самоуправното социјалистичко општество.

Член 38

Ако правосилната одлука на судот на здружениот труд со која се уредуваат самоуправните односи и со неа се заменува или се дополнува самоуправниот општ акт (член 34) не е во согласност со уставот или законот, може пред надлежниот уставен суд да се поведе постапка за оцена на нејзината уставност односно законитост.

Член 39

Постапката што е окончана со правосилна одлука донесена во постапката според овој закон може да се повтори по предлог на учесниците, или по предлог на општествениот правобранител на самоуправувањето кој не учествува во постапката:

1) ако на учесникот во постапката со незаконито постапување на судот не му е дадена можност да расправа пред судот;

2) ако одлуката се засновува врз лажен исказ на сведоци или вештаци;

3) ако одлуката се засновува на исправа што е фалсификувана или во која е заверена неистинита содржина;

4) ако до одлуката дошло поради кривично дело на судијата, на учесникот во постапката односно на неговиот застапник или полномошник или на некое трето лице;

5) ако учесникот се здобие со можност да употреби правосилна одлука што порано меѓу истите учесници е донесена за истото барање;

6) ако одлуката се засновува врз правосилна одлука на друг суд или друг орган, а таа одлука е правосилно укината;

7) ако учесникот узнае за нови факти или најде или се здобие со можност да употреби нови докази врз основа на кои за учесникот можела да биде донесена поповолна одлука да биде употребени тие факти или докази во поранешната постапка;

8) ако при донесувањето на одлуката учествувал судија кој според законот морал да биде изземен, односно кој со решение на судот бил изземен.

Член 40

Предлог за повторување на постапката може да се поднесе во рокот што важи за поднесување предлози за повторување на процесната постапка, со тоа што предлогот да не може да се поднесе по истекот на рокот од две години од денот кога одлуката на судот на здружениот труд станала правосилна.

Член 41

Предлогот за повторување на постапката се поднесува секогаш до судот на здружениот труд кој ја донел одлуката во прв степен.

Член 42

Ненавремениот или недозвоениот предлог за повторување на постапката го отфрлува претседа-

телот на судот на здружениот труд без одржување рочиште.

Ако претседателот на судот не го отфрли предлогот, ќе им достави примерок на предлогот на другите учесници во постапката односно на општествениот правобранител на самоуправувањето, кои имаат право во рок од осум дена да одговорат на предлогот.

Член 43

Рочиштето за расправање за предлогот за повторување на постапката се одржува пред совет.

Член 44

По одржаното рочиште за расправање за предлогот за повторување на постапката, советот донесува одлука за предлогот, освен ако причината за повторување на постапката се однесува исклучиво на постапка пред второстепениот суд на здружениот труд.

Ако причината за повторување на постапката се однесува исклучиво на постапката пред второстепен суд на здружениот труд, претседателот на советот по одржаното рочиште за расправање за предлогот за повторување на постапката, ќе го достави предметот до тој суд заради донесување одлука.

Ако советот го усвои предлогот за повторување на постапката, ќе ја укине одлуката донесена во поранешната постапка.

Член 45

Против одлуката за предлогот за повторување на постапката што е донесена во постапка пред првостепениот суд на здружениот труд е дозволена жалба.

V. Испитување на одлуки на внатрешната арбитража

Член 46

Пред судот на здружениот труд од прв степен може да се поведе постапка за испитување на законитоста на конечната одлука на внатрешната арбитража во организацијата на здружениот труд, во друга самоуправни организација и самоуправни интересна заедница, со која е одлучено за правата или должностите од самоуправните односи.

Член 47

Предлог за испитување на законитоста на конечната одлука на внатрешната арбитража може да се поднесе:

1) ако одлуката им е спротивна на уставот, законот, на друг пропис од принудна природа или на самоуправен општ акт;

2) ако внатрешната арбитража не е установена со самоуправни спогодба односно со друг самоуправен акт или ако спогодбата односно актот не е поленоважен;

3) ако составот на внатрешната арбитража не бил во согласност со самоуправната спогодба односно со актот со кој е одреден нејзиниот состав;

4) ако внатрешната арбитража одлучила за односот чие решавање не е ставено во нејзина надлежност;

5) ако одлуката е донесена со битна повреда на правилата на постапката според кои внатрешната арбитража била должна да постапува;

6) ако оригиналот на одлуката не е потпишан од мнозинството членови на внатрешната арбитража;

7) ако постои некоја од причините за повторување на постапката (член 39).

Член 48

Предлог за испитување на конечната одлука на внатрешната арбитража може да поднесе учесникот односно странката во арбитражната постапка на која непосредно се однесува одлуката, како и општествениот правобранител на самоуправувањето.

Предлогот може да се поднесе во рок од триесет дена од денот кога конечната одлука на внатрешната арбитража му е доставена на учесникот односно на странката во таа постапка, на која таа одлука најдоцна ѝ е доставена.

Член 49

За постапката по предлогот за испитување на конечната одлука на внатрешната арбитража исклучиво е надлежен судот на здружениот труд од прв степен на чие подрачје е седиштето на арбитражата што ја донела одлуката чие испитување се предлага.

Член 50

За постапката по предлогот за испитување на конечната одлука на внатрешната арбитража сообразно важат одредбите на овој закон со кои се уредува првостепената постапка пред судот на здружениот труд, како и одредбите за постапката по жалба и за повторување на постапката.

Член 51

Судот на здружениот труд од прв степен ќе го отфрли предлогот за испитување на одлуката на внатрешната арбитража ако е ненавремен или е недопуштен.

Судот на здружениот труд по службена должност ја испитува одлуката на внатрешната арбитража и вон од причините наведени во предлогот, а во границите на законските причини.

Ако утврди дека постои некоја од причините од член 47 на овој закон, судот, според околностите на случајот, одлуката на внатрешната арбитража ќе ја преправи или укине и предметот ќе ѝ го упати на внатрешната арбитража на повторно решавање.

Член 52

Внатрешната арбитража во организацијата на здружениот труд, во друга самоуправна организација и во самоуправната интересна заедница е должна својата конечна одлука со која е одлучено за самоуправните права или должности од самоуправните односи да му ја достави на надлежниот општествен правобранител на самоуправавањето.

VI. Преодни и завршни одредби

Член 53

Споровите што со овој закон се ставени во надлежност на судовите на здружениот труд а кои според досегашните прописи спаѓаа во надлежност на уставните судови, на стопанските судови и на судовите од општа надлежност, ако не бидат окончани до почетокот на работата на судовите на здружениот труд, ќе ги довршат судовите одредени со републичкиот односно покраинскиот закон.

По исклучок од одредбата на член 19 од овој закон, со закон на републиката односно на автономната покраина ќе се одреди рок за пренесување на споровите за стекнување и престанок на својството на работник во здружениот труд и за другите самоуправни права и обврски на работниците од меѓусебните односи во здружениот труд од надлежноста на судовите од општа надлежност во надлежност на судовите на здружениот труд.

Член 54

Одлуките на судовите на здружениот труд што се подобни за судско извршување, ги извршуваат редовните судови според правилата на извршната постапка.

Извршувањето на другите одлуки на судовите на здружениот труд го обезбедува надлежното општинско собрание, кое за таа цел ги применува мерките предвидени со уставот и законот.

Член 55

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

368.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СУЗБИВАЊЕ НА НЕЛОЈАЛЕН НАТПРЕВАР И НА МОНОПОЛИСТИЧКИ СПОГОДБИ

Се прогласува Законот за сузбивање на нелојален натпревар и на монополистички спогодби, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 23 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 26 април 1974 година.

ПР. бр. 316

26 април 1974 година

Белград

Претседател
на Републиката,

Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА СУЗБИВАЊЕ НА НЕЛОЈАЛЕН НАТПРЕВАР И НА МОНОПОЛИСТИЧКИ СПОГОДБИ

I. Општи одредби

Член 1

Со овој закон се одредуваат дејствијата што претставуваат дела на нелојален натпревар и на монополистичка спогодба и мерките за сузбивањето на тие дела.

Член 2

Како нелојален натпревар во смисла на овој закон, се смета дејствие на организација на здружениот труд сторено заради стопански натпревар при вршењето промет на стоки и услуги или друга стопанска дејност, кое им е спротивно на добрите деловни обичаи и со кое ѝ се нанесува или може да ѝ се нанесе штета на друга организација на здружениот труд, на потрошувачите или на општествената заедница.

Член 3

Како монополистичка спогодба, во смисла на овој закон, се смета спогодба на две или повеќе организации на здружениот труд за условите на работењето, кои се насочени кон ограничување или спречување на слободен натпревар, а со кои една или повеќе организации на здружениот труд постигнуваат или можат да постигнат монополистичка или друга повластена положба во однос на други организации на здружениот труд или во однос на потрошувачите.

Како монополистичка спогодба се смета секоја спогодба од став 1 на овој член, без оглед на тоа во која форма е склучена или само се пројавува во форма на конклюдентни дејствија.

Ќе се смета дека постои монополистичка спогодба пројавена во форма на конклюдентни дејствија ако таквите дејствија доведат на пазарот до мо-

нополистичка или друга повластена положба една или повеќе организации на здружениот труд во однос на други организации на здружениот труд.

Член 4

Со монополистичката спогодба од член 3 на овој закон, во поглед на одговорноста, се изедначува злоупотребата на предимството што на организација на здружениот труд ѝ ги дава нејзината монополистичка или друга повластена положба на пазарот (природен монопол или правен монопол).

Член 5

Одредбите од овој закон што се однесуваат на организациите на здружениот труд се применуваат и врз другите правни лица што вршат стопанска дејност, како и врз лицата кои самостојно вршат стопанска дејност со личен труд и со сопствени средства.

Член 6

Одредбите од овој закон се однесуваат и на странски правни или физички лица што ќе сторат дело на нелојален натпревар или дело на монополистичка спогодба на територијата на Југославија, ако со овој закон не е одредено поинаку.

Одредбите од овој закон се однесуваат и на претпријатијата што домашните организации на здружениот труд ги основаат во странство како сопствени претпријатија, кога со својата работа на странскиот пазар сторат дело на нелојален натпревар на штета на друга југословенска организација на здружениот труд или на општествената заедница.

Член 7

Организациите на здружениот труд од одредени сродни гранки или групации можат во рамките на Стопанската комора на Југославија да склучуваат општествени договори и самоуправни спогодби за лојално однесување на внатрешниот и странскиот пазар, како и за развивање на здрав натпревар.

II. Нелојален натпревар

Член 8

Ако се извршени дејствијата од член 2 на овој закон, како дело на нелојален натпревар ќе се сметаат особено:

1) пропагирањето, рекламирањето, огласувањето или нудењето на стоки со наведување податоци или со употреба на изрази со кои се создава или може да се создаде забуна во стопанскиот промет, со што одредена организација на здружениот труд се доведува или може да се доведе во поповолна положба на пазарот (нелојална реклама);

2) изнесувањето или пренесувањето, непосредно или преку друг, тврдења или давањето податоци за друга организација на здружениот труд, за нејзиното работење, за производителот, за услугите, за нејзините работници или за други околности, ако тие тврдења односно податоци се штетни или можат да бидат штетни за угледот или работењето на таа организација (опкружување);

3) пуштањето во промет на стоки со ознаки или со податоци што создаваат или што можат да создадат забуна во стопанскиот промет во поглед на потеклото, производителот, начинот на производството, количеството, квалитетот или други својства на стоките, и во поглед на околностите што влијаат или можат да влијаат врз работењето;

4) прикривањето на недостатоците на стоките или доведувањето купувачите на друг начин во заблуда во поглед на потеклото, производителот, начинот на производството, количеството, квалитетот или други својства на стоките, како и во поглед

на околностите што влијаат или можат да влијаат врз работењето;

5) преземањето дејствија насочени кон раскинување на постојниот деловен однос помеѓу други организации на здружениот труд или заради спречување односно отежнување на засновањето на таков деловен однос;

6) неоправданото неизвршување или едностраниното раскинување на договор за купопродажба на стоки или друг договор за работа од стоковниот промет заради склучување ист или сличен договор со друг, со што му се нанесува или може да му се нанесе штета на содоговарачот;

7) огласувањето на привидна распродажба или привидно намалување на цените на стоките, или вршењето на други слични дејствија кои ги доведуваат или кои можат да ги доведат потрошувачите во заблуда во поглед на цените;

8) плаќањето на поголема набавна цена на стоките заради постигање поповолна положба на пазарот во однос на другите купувачи;

9) неовластената употреба на надворешните обележја на друга организација на здружениот труд заштитени со закон, (назив, фирма, стоковен жиг, услужен жиг, знак за квалитетот, знак за потеклото и др.), и употребата на обележјата кои не се заштитени со закон, ако со тоа се создава или може да се создаде забуна во стопанскиот промет на штета на друга организација која тие обележја од порано ги употребува во своето работење;

10) давањето овластување на организација на здружениот труд да може да ги користи надворешните обележја (назив, фирма, стоковен жиг, услужен жиг, знак за квалитетот, знак за потеклото и др.) на давателот на овластувањата или користењето на такво овластување, ако со тоа се создава или може да се создаде забуна во стопанскиот промет;

11) давањето или ветувањето подароци, имотна или друга корист на друга организација на здружениот труд, на нејзин работник или на лице кое работи за таа организација, заради повластување на давателот на подарокот на штета на друг;

12) давањето или ветувањето подароци, имотна или друга корист на работник во друга организација на здружениот труд или на лице кое работи за таа организација да одаде или да ја стори достапна деловната тајна или други поверливи податоци, и неовластеното користење на деловната тајна на друга организација на здружениот труд;

13) наговарањето или поттикнувањето на друг начин на работник да престане да работи во организација на здружениот труд во која има својство на работник во здружениот труд, а особено ако овие дејствија се придружени со ветување, односно со давање одделен надоместок или друга корист;

14) неовластеното користење услуги на трговски патник, трговски претставник или застапник на друга организација на здружениот труд;

15) придобивањето купувач, корисник на услуги, претплатник, штедачи или други лица, со давање или со ветување награди или некаква друга имотна корист или погодност, кои според вредноста познатичелно ги надминуваат вообичаените рекламни награди или погодностите вообичаени во стопанскиот промет;

16) непридржувањето или кршењето на одредбите од општествен договор или од самоуправни спогодба за начинот и условите за вршење на надворешнотрговското работење;

17) нудењето поповолни услови за основање на мешано претпријатие во странство на странско правно или физичко лице со кое друга домашна организација на здружениот труд веќе води преговори за основање такво претпријатие;

18) увоз на стоки без натпреварување или собирање понуди кога се тие задолжителни, а со увезените стоки може нелојално да се конкурира.

III. Монополистичка спогодба**Член 9**

Како дела на монополистичка спогодба од член 3 на овој закон, особено се:

- 1) спогодбата за поделба на пазарот во поглед на купувањето или продавањето на стоки;
 - 2) склучувањето спогодба со која продавачот се обврзува дека одредени стоки нема да му продаде на друг купувач, или со која се обврзува купувачот дека купените стоки ќе ги продава само на одреден пазар или на одредени купувачи;
 - 3) спогодбата за цените;
 - 4) спогодбата за ограничувањето на обемот на производството или за користењето на капацитетите;
 - 5) спогодбата за затворање на пазарот со цел од тој пазар да се исклучат други организации на здружениот труд;
 - 6) спогодбата на организации на здружениот труд — производители производите од ист вид да ги продаваат само под условите и на начинот што ќе го одредат со спогодбата;
 - 7) спогодбата на организации на здружениот труд — купувачи производите од ист вид да ги купуваат само под условите и на начинот што ќе го одредат со спогодбата;
 - 8) спогодбата прометот на стоки да се врши исклучиво или претежно со одредена организација на здружениот труд или преку одредена организација на здружениот труд.
- Дело на монополистичка спогодба не постои, ако спогодбата е склучена во согласност со закон или со пропис донесен врз основа на закон.

Член 10

Одредбата од член 9 став 1 точка 2 на овој закон не се однесува на спогодбите склучени помеѓу домашна организација на здружениот труд и странско лице.

Член 11

Како дела кои во поглед на одговорноста се изедначуваат со делото на монополистичка спогодба (член 4) ќе се сметаат особено:

- 1) ускратувањето на продажба или продажбата на производи и услуги под условите и на начинот со кој организација на здружениот труд ги злоупотребува предимствата што ги има само поради тоа што е единствен или претежен производител на таков производ;
- 2) купувањето на производи под условите и на начинот со кој организација на здружениот труд ги злоупотребува предимствата што ги има само поради тоа што е единствен или претежен купувач.

Член 12

Монополистичка спогодба не произведува правно дејство.

IV. Имотно-правна заштита**Член 13**

Имотно-правна заштита поради сторено дела на нелојален натпревар или на монополистичка спогодба се остварува со тужба во процесна постапка. Ако се бара имотно-правна заштита поради дело на нелојален натпревар, тужбеното барање од став 1 на овој член може да биде насочено кон забрана на натамошното вршење на делото на нелојален натпревар, кон отстранување на состојбата создадена со делото на нелојален натпревар и кон надоместок на сторената штета.

Ако се бара имотно-правна заштита поради дело на монополистичка спогодба, тужбеното барање од став 1 на овој член може да биде насочено кон утврдување дека спогодбата како монополистичка е ништовна, кон забрана на натамош-

ното искористување на монополистичката положба и кон надоместок на штетата.

Член 14

Тужбата од член 13 на овој закон поради дело на нелојален натпревар од член 8 точ. 2, 5, 12, 13, 14, 17, 18 и 19 од овој закон може да ја поднесе организација на здружениот труд која е делум непосредно оштетена, односно повредена, деловното здружение во кое таа е зачленета и стопанската комора.

Тужба поради други дела на нелојален натпревар од член 8 на овој закон, поради делата на монополистичка спогодба од член 9 на овој закон и делата од член 11 на овој закон, може да поднесе организација на здружениот труд од став 1 на овој член, деловното здружение во кое е зачленета оштетената организација на здружениот труд, стопанската комора, потрошувачите односно организации на потрошувачите и други заинтересирани органи или организации.

Член 15

Барање за надоместок на штета може да постави организацијата на здружениот труд која е оштетена со дело на нелојален натпревар или на монополистичка спогодба и потрошувачот кој е оштетен со такво дело.

Член 16

Ако со дело на нелојален натпревар е повреден деловниот углед на организација на здружениот труд, судот на таква организација може, на нејзино барање, да ѝ досуди праведен паричен надоместок, независно од надоместокот на имотната штета и од тоа дали постои таква штета.

Паричниот надоместок од став 1 на овој член се остварува според принципите за надоместок на имотна штета.

Член 17

Ако се одговорни повеќе лица за штетата што се надоместува според одредбите од овој закон, сите тие лица одговараат солидарно.

Член 18

Ако наводите, тврдењата, ознаките или огласите од член 8 точ. 1, 2, 3 и 7 на овој закон се распуштени во печатена форма или се објавени преку средствата за јавно информирање, за надоместок на сторената штета одговараат и учесниците во растурањето, уредувањето и издавањето на таквиот печатен текст, ако знаеле или морале да знаат дека со тоа може да се предизвика забуча во стопанскиот промет и да ѝ се обезбеди на една организација на здружениот труд поповолна положба на пазарот на штета на друга организација на здружениот труд.

Одредбата од став 1 на овој член се применува и ако наводите, тврдењата, ознаките и огласите се објавуваат преку светлосна реклама или на друг начин.

Член 19

Ако во вршењето работа за организација на здружениот труд делото на нелојален натпревар го сторило лице кое не е работник во таа организација, против таа организација може да се поднесе тужба за забрана на натамошното вршење на нелојален натпревар и за отстранување на состојбата создадена со нелојалниот натпревар и тужба за надоместок на штетата.

Член 20

Врз споровите по тужбата од член 13 на овој закон се применуваат одредбите од Законот за процесната постапка.

Постапката по тужбата од став 1 на овој член е итна.

Член 21

На барање од тужителот, судот може да одлучи пресудата донесена по тужбата од член 13 на овој закон да се објави јавно на трошок на тужениот.

Ако по тужбата од член 13 на овој закон тужениот е осуден поради некое дело од член 8 точ. 1, 2, 3, и 7 на овој закон, сторено на начинот од член 18 на овој закон, судот ќе ја објави пресудата на трошок на тужениот со истите средства и на ист начин на кој е сторено делото.

Член 22

Правото на тужбата од член 13 на овој закон застапува за една година од денот кога тужителот дознал за делото и сторителот, а најдоцна во рок од три години од денот на извршувањето на делото.

Во поглед на другите прашања во врска со застареноста важат одредбите од Законот за застареноста на побарувањата („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 40/53 и 57/54).

Член 23

Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон вршат органите на пазарната инспекција, како и другите органи одредени со закон.

V. Казнени одредби

Член 24

Со парична казна од 20.000 до 1.000.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице кое врши стопанска дејност, ако стори дело на нелојален натпревар или на монополистичка спогодба (чл. 2, 3, 4, 8, 9 и 11).

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организација на здружениот труд или во друго правно лице што врши стопанска дејност со парична казна од 1.000 до 30.000 динари.

Член 25

Со парична казна од 2.000 до 10.000 динари ќе се казни за прекршок лице кое самостојно врши стопанска дејност со личен труд со средства во сопственост на граѓани ако стори дело на нелојален натпревар (чл. 2 и 8).

Член 26

Кон казната за прекршокот од член 25 на овој закон ќе се изрече заштитна мерка одземање на имотната корист остварена со извршениот прекршок.

Кон казната за прекршокот од член 25 на овој закон можат да се изречат заштитни мерки:

1) одземање на предметите што се употребени за извршување на прекршокот или се прибавени со прекршокот или настанале со извршувањето на прекршокот;

2) забрана на вршење одредена стопанска дејност во траење до една година.

VI. Преодни и завршни одредби

Член 27

Ако по влегувањето во сила на овој закон уште трае состојбата предизвикана со некое дејствие кое со овој закон е предвидено како дело на нелојален натпревар или на монополистичка спогодба, а сторителот од денот на влегувањето во сила на овој закон ништо не презел да се отстрани таа состојба, може да се бара забрана на понатамошно вршење на тоа дејствие и отстранување на состојбата создадена со таквото дејствие.

Под условите од став 1 на овој член може, според одредбите од овој закон, да се бара надоместок само на онаа штета што е нанесена по влегувањето во сила на овој закон.

Член 28

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат:

1) одредбите од чл. 52, 54, 66, 68, 70 и 77 на Основниот закон за прометот на стоки („Службен лист на СФРЈ“, бр. 1/67 и 30/68);

2) одредбите од чл. 111 до 114, од член 139, став 1 точка 9 и од член 140 точка 2 од Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 27/62 и „Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65, 28/66, 54/67, 15/71, 29/71 и 26/72);

3) одредбите од член 79 на Основниот закон за осигурувањето и осигурителните организации („Службен лист на СФРЈ“, бр. 7/67, 17/67, 50/68 и 20/69).

Член 29

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

369.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СОЈУЗНАТА ПАЗАРНА ИНСПЕКЦИЈА

Се прогласува Законот за Сојузната пазарна инспекција, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 320

26 април 1974 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Миљалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА СОЈУЗНАТА ПАЗАРНА ИНСПЕКЦИЈА

I. Општи одредби

Член 1

Сојузната пазарна инспекција, во рамките на правата и должностите утврдени со овој закон, врши надзор над применувањето на сојузните закони и другите сојузни прописи од областа на прометот на стоки и услуги од страна на организациите на здружениот труд, на други правни лица и поединци (во натамошниот текст: организациите и поединците).

Член 2

Работите на Сојузната пазарна инспекција ги врши Сојузен пазарен инспекторат.

Сојузниот пазарен инспекторат ги врши работите од својот делокруг самостојно и во рамките на овластувањата утврдени со сојузен закон.

Член 3

Сојузниот пазарен инспекторат врши надзор над применувањето на сојузните закони и на другите сојузни прописи:

1) со кои се обезбедува слободна размена на стоки и услуги на единствениот југословенски па-

зар и се спречува нарушувањето на единството на југословенскиот пазар;

2) со кои се уредува: вршењето на прометот на стоки и услуги со странство (право, услови и начин на вршење извоз и увоз на стоки и услуги во надворешнотрговскиот промет, кооперација и деловно-техничка соработка, режим на увозот и извозот на стоки, отстапување и прибавување на индустријска сопственост во странство, работење на странски претставништва во Југославија, работење во врска со застапување на странски фирми во Југославија и др.); вложувањето на средства на странски лица во Југославија и на средства на домашни правни лица во странство и работењето на претпријатијата во странство основани од страна на домашни организации на здружениот труд, ако надзорот над применувањето на тие прописи не е во надлежност на друг сојузен орган на управата или сојузна организација;

3) кои се однесуваат на квалитетот на производите и услугите наменети за извоз и на производите и услугите кои се увезуваат;

4) кои се однесуваат на цените на производите и услугите од интерес за целата земја;

5) кои се однесуваат на југословенските стандарди, на нормите на квалитетот на производите, на контролата на мерите, на заштитата на стоковните и услужните жигови, на знакот на квалитетот и на ознаката на потеклото на производот — кога е тоа, во интерес на целата земја, утврдено со сојузен закон.

Сојузниот пазарен инспекторат врши и други работи одредени со сојузен закон.

Член 4

Непосреден надзор над применувањето на прописите од член 3 став 1 точ. 1, 2, и 3 од овој закон врши Сојузниот пазарен инспекторат, а непосреден надзор над применувањето на прописите од член 3 став 1 точ. 4 и 5 од овој закон вршат органите надлежни за работите на пазарната инспекција во републиките и во автономните покраини.

Член 5

Надзор над применувањето на сојузните прописи во поглед на производството и прометот на стоки и вршењето на услуги за потребите на Југословенската народна армија врши Сојузниот секретаријат за народна одбрана.

Сојузниот секретар за народна одбрана донесува поблиски прописи за вршењето на надзорот од став 1 на овој член.

II. Меѓусебни односи на Сојузниот пазарен инспекторат и на органите на пазарната инспекција во републиките и во автономните покраини

Член 6

Сојузниот пазарен инспекторат е одговорен за надзорот над применувањето на прописите од член 3 став 1 на овој закон и кога со овој закон е одредено непосреден надзор над применувањето на тие прописи да вршат органите надлежни за работите на пазарната инспекција во републиките и во автономните покраини.

Во согласност со одговорноста од став 1 на овој член, Сојузниот пазарен инспекторат има право и должност сам да изврши непосреден надзор и над применувањето на прописите од член 3 став 1 точ. 4 и 5 на овој закон ако утврди дека органот надлежен за работите на пазарната инспекција во републиката, односно во автономната покраина не го врши тој надзор, а поради неизвршување на тој надзор ќе дојде или може да дојде до поголеми нарушувања во односите на пазарот и во движењето на цените или на југословенскиот пазар да се пројавуваат или да можат да се пројават мо-

нополистички или други појави што го нарушуваат неговото единство, или да дошло, односно да може да дојде до недостиг на добра неопходни за стопанството на земјата и за животот на граѓаните.

Член 7

Сојузниот пазарен инспекторат, пред да изврши непосреден надзор од надлежноста на органот на пазарната инспекција во републиката, односно во автономната покраина (член 6), ќе го извести за тоа надлежниот републички, односно покраински орган на пазарната инспекција, а ако тоа не може да го стори пред извршувањето на надзорот, должен е за тоа да го извести надлежниот републички, односно покраински орган веднаш по извршениот надзор.

Член 8

На републичките и покраинските органи на управата надлежни за работите на пазарната инспекција Сојузниот пазарен инспекторат има право и должност, во врска со вршењето на надзор над применувањето на прописите од член 3 став 1 точ. 4 и 5 на овој закон, да им дава задолжителни инструкции за извршување на работите за кои се овластени со овој закон.

Републичките и покраинските органи на управата надлежни за работите на пазарната инспекција се должни да го известуваат Сојузниот пазарен инспекторат за извршувањето на работите од став 1 на овој член.

Се овластува сојузниот секретар за пазар и цени, по потреба, да го пропише начинот на доставување на извештаите и податоците од став 2 на овој член, како и начинот на водење на потребната евиденција од страна на републичките и покраинските органи надлежни за работите на пазарната инспекција.

Член 9

Заради обезбедување податоци за состојбата и појавите на пазарот, за следење на појавите што го нарушуваат единството на југословенскиот пазар и за преземање на мерки за нивното откривање и сузбивање, како и заради правилно и ефикасно вршење на работите на инспекцискиот надзор, Сојузниот пазарен инспекторат и републичките и покраинските органи на пазарната инспекција меѓусебно соработуваат по сите прашања што се од значење за работата на пазарната инспекција.

III. Овластувања и должности на Сојузниот пазарен инспекторат и на сојузните пазарни инспектори

Член 10

Работите на Сојузниот пазарен инспекторат ги вршат сојузни пазарни инспектори (во натамошниот текст: инспекторите).

Инспекторите вршат инспекциски работи самостојно, водат постапка, донесуваат решенија и преземаат мерки во рамките на правата и должностите одредени со сојузен закон.

Член 11

Заради утврдување на фактичната состојба, инспекторот има право да прегледува стоки, деловни простории и уреди, деловни книги, договори и други исправи кои му овозможуваат увид во работењето на организацијата и на поединците во поглед на применувањето на прописите од областа на надзорот што го врши тој.

При вршењето на инспекциските работи, инспекторот може да утврдува идентитет на физичко лице, да сослушува во управна постапка одговорни лица и сведоци, да зема мостри, а, по потреба, може да се користи и со услуги на стручни организации и стручњаци.

За службените дејствија извршени при вршењето на инспекциски работи инспекторот е должен да состави записник.

Член 12

Ако инспекторот при вршењето на надзор утврди дека сојузен пропис не е применет, или дека не е правилно применет, ќе донесе решение со кое ќе нареди отстранување на утврдената неправилност.

Со решението од став 1 на овој член ќе се одреди и рокот во кој треба да се отстрани утврдената неправилност.

Ако е со овој закон или со друг сојузен пропис предвидено за утврдената неправилност да се применува одредена управна мерка, инспекторот во решението од став 1 на овој член ќе ја изрече таа мерка.

Член 13

Ако инспекторот утврди дека постои основ за преземање на управна мерка за чие преземање е надлежен друг орган, должен е за тоа без одлагање да го извести тој орган.

Член 14

Ако инспекторот утврди дека со повреда на пропис е сторен прекршок, стопански престап или кривично дело, должен е без одлагање да поднесе пријава, односно барање за поведување на прекршочна постапка, односно пријава за поведување на постапка поради стопански престап, односно кривично дело.

Ако инспекторот утврди дека со повреда на прописите за цените е остварена позитивна разлика во цената, должен е во пријавата за поведување на постапка поради кривично дело, односно стопански престап, односно во барањето за поведување на прекршочна постапка да ја утврди височината на таа позитивна разлика во цената и да бара таа да се одземе од сторителот на стопанскиот престап, односно на прекршокот како противправно стечена имотна корист.

Член 15

Ако со законот е предвидена можност за одземање на предметот со кој е сторено кривично дело, стопански престап или прекршок, инспекторот може привремено да го одземе тој предмет. За одземањето на предметот инспекторот е должен да издаде потврда со точни податоци за одземениот предмет.

За извршеното привремено одземање на предметот инспекторот е должен веднаш да го извести органот надлежен за поведување на постапка поради стореното кривично дело, стопански престап односно прекршок.

Ако одземениот предмет е подложен на брзо расипување или ако неговото чување изискува несразмерни трошоци, инспекторот е овластен да одреди да се продаде предметот, а за тоа е должен да го извести органот надлежен за поведување на постапката.

Член 16

Ако инспекторот утврди дека организација или поединец во своето работење не се придржуваат кон добрите деловни обичаи или деловниот морал, должен е да поднесе пријава до надлежната комора заради поведување постапка пред судот на честа.

Член 17

Против решението за одредување управна мерка, кое врз основа на овој закон или друг сојузен пропис го донесува инспекторот, во рок од осум дена од денот на доставувањето на решението може да се изјави жалба до Сојузниот секретаријат за пазар и цени.

Жалбата го одлага извршувањето на решението.

По исклучок од став 2 на овој член, со решението може да се одреди жалбата да не го одлага извршувањето на решението ако јавниот интерес бара управната мерка веднаш да се изврши, што во решението мора да биде посебно образложено.

Член 18

Инспекторот е должен да ги чува како службена тајна податоците за кои ќе узнае при вршењето на инспекциските работи или кои организациите и поединците ќе му ги достават во смисла на одредбите на чл. 24 и 25 од овој закон, ако е пропишано дека тие податоци се службена тајна.

Член 19

Ако инспекторот во работата на организацијата утврди недостатоци и неправилности со кои им се нанесува штета на потрошувачите или на самата организација, должен е за тоа да го извести и органот на самоуправниот работничка контрола.

Органот на управувањето на организацијата на здружениот труд е должен на првата наредна седница да го разгледа известувањето на инспекторот од став 1 на овој член и за донесениот заклучок да го извести Сојузниот пазарен инспекторат.

Член 20

Извршното решение на инспекторот кое се однесува на непарични обврски може да се изврши и со непосредна принуда, без претходна примена на принудните мерки од член 285 на Законот за општата управна постапка.

Член 21

Ако е извршена анализа или кое и да е друго вештачење при вршењето на инспекциски работи, па резултатот од анализата односно од вештачењето биде неповолен за странката, трошоците за анализата односно за вештачењето ги поднесува странката.

Член 22

При вршењето на инспекциски работи, инспекторот мора да има посебна легитимација со која се утврдува неговото службено својство.

Сојузниот секретар за пазар и цени го пропишува образецот на легитимацијата на сојузен пазарен инспектор и начинот на нејзиното издавање.

Член 23

За постапувањето на инспекторот важат одредбите на Законот за општата управна постапка, ако со овој закон не е одредено поинаку.

IV. Односи на Сојузниот пазарен инспекторат спрема правните и физичките лица кои подлежат на неговиот надзор и спрема органите овластени за поведување и водење на постапка

Член 24

Организациите и поединците чие работење подлежи на надзор на Сојузниот пазарен инспекторат, се должни да му овозможат на инспекторот вршење на работите на надзорот и да му обезбедат непречена работа.

Сојузниот пазарен инспекторат соработува со органот на самоуправниот работничка контрола и се користи со податоците и известувањата што ќе ги добие од тој орган.

Член 25

Организациите и поединците чие работење подлежи на надзор на Сојузниот пазарен инспекторат, се должни без одлагање, на барање на инспекторот,

да му достават на Сојузниот пазарен инспекторат податоци и материјали потребни за вршење на работите од неговиот делокруг.

Член 26

Надлежните државни органи се должни да ги замат во постапка барањата и пријавите на инспекторат, водејќи сметка за степенот на нивната итност, и за донесените одлуки и преземените мерки да го известат Сојузниот пазарен инспекторат.

V. Стручна подготовка и одговорност на инспекторат

Член 27

На работа во Сојузниот пазарен инспекторат во својство на инспектор може да биде примено лице кое, покрај општите, ги исполнува и следните услови:

- 1) да има завршена висока школа (факултет);
- 2) да не е осудувано за кривично дело или за стопански престап кој го прави неподобен за вршење на таа должност;
- 3) да не се води против него кривична постапка, односно постапка за стопански престап од точка 2 на овој член;
- 4) да е државјанин на СФРЈ;
- 5) да е морално-политички подобен за вршење на должноста инспектор.

Член 28

На инспектор што е осуден за кривично дело односно за стопански престап од член 27 точка 2 на овој закон му престанува работата во Сојузниот пазарен инспекторат со денот на доставувањето на правосилната судска одлука.

Член 29

Ако инспекторот не поднесе барање, односно пријава, за поведување постапка поради сторениот прекршок, стопански престап или кривично дело (член 14), ќе се смета дека сторил потешка повреда на работната должност.

Инспектор што сторил потешка повреда на работната должност не може да врши инспекциски работи.

VI. Казнени одредби

Член 30

Со парична казна од 5.000 до 50.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

- 1) ако не му дозволи на инспекторот да изврши преглед на стоки, деловни простории, уреди, книги, договори или други исправи, или ако на кој и да е друг начин го попречува тој преглед (член 24, го врска со член 11);
- 2) ако до Сојузниот пазарен инспекторат, по барање на инспекторот, не достави без одлагање податоци или материјали потребни за вршење на работите од неговиот делокруг, или ако достави неточни податоци, или ако не достави податоци или материјали (член 25).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 500 до 3.000 динари.

Член 31

Поединец кој ќе стори прекршок од член 30 на овој закон ќе се казни за прекршок со парична казна од 2.000 до 10.000 динари.

VII. Преодни и завршни одредби

Член 32

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат Основниот закон за пазар-

ната инспекција („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/65 и 30/65) — во однос на сојузниот орган на управата надлежен за работите на пазарната инспекција, и Упатството за извештаите и евиденциите на организацијата на пазарната инспекција („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 6/60 и 19/60).

Член 33

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

370.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ОСНОВИТЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ВРСКИ

Се прогласува Законот за основите на системите за врски, што го усвои Сојузната скупштина на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 26 април 1974 година.

ПР. Бр. 309
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ОСНОВИТЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ВРСКИ

I. УВОДНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Системите за врски мораат да ги исполнуваат условите предвидени со овој закон, заради обезбедување нивно технолошко единство и безбедност на земјата.

Општествено-политичките заедници се должни да се грижат за остварување соодветни услови за развој на системите за врски, во согласност со потребите на општеството и со интересите на безбедноста на земјата.

Меѓународните врски и радиоврски можат да се користат на начинот и под условите одредени со закон и со прописите донесени врз основа на закон.

Член 2

Системот за врски може да биде за општи или посебни потреби.

Системот за врски, во смисла на овој закон, го сочинува група објекти, постројки, уреди, апарати и друга опрема, кои се меѓусебно поврзани така што да претставуваат техничка и технолошка целина и се користат на целата територија или на одделни делови од земјата за пренос на соопштенија, а системот за врски на југословенските пошти, телеграфи и телефони и за пренос на поштенски пратки.

Член 3

Системи за врски за општи потреби се:

- 1) системот за врски на југословенските пошти, телеграфи и телефони (во понатамошниот текст;

системот за врски на ЈПТТ), кој служи за задоволување на потребите на општеството, на стопанството и на поединци за користење на поштенски, телеграфски и телефонски услуги (во понатамошниот текст: птт услуги) во внатрешниот и меѓународниот сообраќај;

2) системот за врски на југословенските радија и телевизији (во понатамошниот текст: системот за врски на ЈРТ), кој служи за емитирање и пренос на радио и телевизиски програми наменети за општ прием заради задоволување на потребите на општеството, на стопанството и на поединци од информирање и на потребите од областа на науката, културата и образованието.

Член 4

Системите за врски за посебни потреби служат за задоволување одредени потреби на одделни органи и организации од пренесување соопштенија во извршувањето на нивните задачи односно во вршењето на нивната дејност (во понатамошниот текст: функционалните системи за врски).

Функционалните системи за врски претставуваат затворени системи за врски во поглед на нивното функционирање и користење, и како такви се специфични по своите технички и експлоатациони карактеристики, зависно од намените на тие системи за врски.

II. ЗАЕДНИЧКИ ОДРЕДБИ

Член 5

Системите за врски мораат да се градат, да се одржуваат и да се развиваат според утврдените технички услови и на начин кој обезбедува техничко и технолошко единство во поглед на нивното функционирање и користење.

Член 6

Техничките услови за изградба и развој на системот за врски ги утврдува имателот на односниот систем за врски, така што да се оствари техничко и технолошко единство во функционирањето и користењето на неговиот систем за врски и со функционирањето и користењето на тој систем за врски да не се попречува или оневозможува работата на другите системи за врски.

Системите за врски мораат да ги исполнуваат техничките и други услови со кои се обезбедува нивното поврзување во системот за врски на Југославија (чл. 18 и 19).

Под имател на систем за врски, во смисла на овој закон, се подразбира носителот на правото за користење на објектите, постројките, уредите, апаратите и друга опрема, кои се составен дел на односниот систем за врски.

Член 7

Техничкото и технолошкото единство на системот за врски се обезбедува со планот и со програмата за развој на односниот систем за врски што ги донесува имателот на тој систем за врски.

Плановите и програмите за развој на системот за врски мораат да бидат во согласност со Општиот план на врските на Југославија.

Член 8

Имателите на системи за врски се должни да преземаат мерки за развивање на своите системи на начинот предвиден со Општиот план на врските на Југославија.

Член 9

Постројката, уредот, апаратот и друга опрема што се вградува, односно приклучува кон одделен систем за врски, мора да има потврда (атест) за одредените технички својства потребни за вградување односно за приклучување и непречена примена во системот за врски.

Потврдата (атестот) од став 1 на овој член ја издава стручниот орган на имателот на системот за врски или стручната организација што ќе ја одреди тој.

Член 10

Меѓумесни жични водови што се од значење за обезбедување соодветни врски за случај на вонредни услови, не смеат да се поставуваат на мостови, вијадукти, на надвозници и подвозници, на хидроградби и во нивна непосредна близина, како и во непосредна близина на железнички и други сообраќајни јазли, на индустриски и електроенергетски постројки, ако за тој правец не постои и друг одвоен преносен систем во системот за врски на Југославија.

По исклучок, меѓумесни жични водови можат да се поставуваат на објектите и постројките од став 1 на овој член, односно во нивна непосредна близина, ако тоа не може да се одбегне поради теренските или други месни прилики, односно поради несразмерно зголемување на трошоците за изградба.

Член 11

Спојните патишта за врски, апаратите и уредите што работат по тие спојни патишта во одреден систем за врски, мораат да бидат поврзани кон соодветни посреднички уреди во тој систем за врски.

Под посреднички уреди, во смисла на овој закон, се подразбираат уредите за посредување или за прespoјување во преносот на соопштенија, како што се: телеграфски и телефонски центри, посреднички маси, разделници, комутатори и сл.

Член 12

Зградите, просториите и другите објекти за сместување на постројки, уреди, апарати и друга опрема што се вградува во системот за врски, мораат да ги исполнуваат техничките услови за изградба и развој на односниот систем за врски.

Зградите, просториите и другите објекти од став 1 на овој член мораат да се градат со зголемена отпорност кон земјотрес, зависно од степенот на сеизмичноста на зоната, како и со потребна сигурност од други видови разурнувања (пожари, поплави, воени дејства и др.), зависно од значењето на постројките, уредите, апаратите и другата опрема за функционирање на односниот систем за врски.

Член 13

Заради обезбедување услови за правилно функционирање и непречено користење на системот за врски во земјата, новоизграден систем за врски или дел од систем за врски кој претставува одредена техничка и технолошка целина може да се пушти во работа и да се користи дури кога со технички преглед ќе се утврди дека системот за врски односно неговиот дел е изведен во согласност со условите утврдени со закон или врз основа на закон.

Член 14

Системите за врски мораат да се одржуваат во состојба која обезбедува нивно правилно и непречено функционирање и користење за одредена намена и нивна поврзаност со другите системи за врски, како и со нивното користење односно работа да не се попречува или оневозможува работата на другите системи за врски.

Имателот на систем за врски е должен да организира и трајно да врши контрола на функционирањето и користењето на својот систем за врски и повремени прегледи на објектите, постројките, уредите, апаратите и другата опрема која е составен дел од неговиот систем за врски, како и навремено да презема потребни мерки за отстранување на пречките и недостатоците во својот систем за врски.

Член 15

Поврзувањето на системите за врски или на одделни делови за заедничко користење во редовни услови се врши на начинот и под условите што спогодбено ќе ги утврдат имателите на системите за врски кои се поврзуваат меѓусебно.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, системот за врски на ЈРТ и функционалните системи за врски, односно нивните делови што се поврзуваат со системот за врски на ЈПТТ — мораат да ги исполнуваат техничките услови што важат за системот за врски на ЈПТТ.

Член 16

Системот за врски може да се поврзува со соодветен систем за врски на друга земја ако е тоа предвидено со меѓународен договор.

Системот за врски од став 1 на овој член мора, покрај условите од член 6 на овој закон, да ги исполнува и техничките услови што важат за односниот меѓународен сообраќај.

Член 17

Сојузниот секретар за сообраќај и врски, во спогодба со сојузниот секретар за народна одбрана, сојузниот секретар за внатрешни работи и сојузниот секретар за надворешни работи, може да пропише:

- 1) посебни услови за поврзување на системите за врски со соодветните системи за врски на други земји и користење на меѓународните врски;
- 2) услови под кои одредени средства за врска, кои не се составен дел на некој од системите за врски, можат да се користат за меѓународни врски.

Член 18

Заради обезбедување услови за правилно и непречено функционирање на соодветните врски во вонредни услови, системите за врски за општи потреби и одредените функционални системи за врски задолжително се поврзуваат и така поврзани го сочинуваат системот за врски на Југославија.

Под вонредни услови, во смисла на овој закон, се подразбираат условите предизвикани од елементарна непогода од поголем обем (поплава, пожар, земјотрес, лавина и сл.) и условите настанати во случај на епидемија на болест, непосредна воена опасност, воена состојба или загрозување на безбедноста на земјата.

Член 19

Со општествениот договор, што го склучуваат федерацијата, републиките и автономните покраини, Стопанската комора на Југославија, имателите на системи за врски за општи потреби и имателите на функционалните системи за врски кои се поврзуваат задолжително во системот за врски на Југославија, се утврдува Општиот план на врските на Југославија и се уредува начинот на обезбедување финансиски средства за извршување на тој план.

Со Општиот план на врските на Југославија се уредува:

- 1) општата концепција на системите за врски на Југославија и основните услови за изградба и развој на одделни системи за врски;
- 2) кои функционални системи за врски се поврзуваат задолжително во системот за врски на Југославија;
- 3) техничките и други услови за задолжително поврзување на системите за врски за општи потреби и на функционалните системи за врски и за нивно правилно и непречено функционирање и користење во вонредни услови;
- 4) начинот и условите за организирање и вршење повремени заеднички вежби на поврзаните системи за врски заради проверка на нивната поврзаност и способност за правилно и непречено заедничко функционирање.

Член 20

Системите за врски за општи потреби и одредените функционални системи за врски мораат да бидат поврзани така што да можат ефикасно да се користат во вонредни услови, во целина или во одделни делови, и да се обезбеди секој од тие системи да може правилно и непречено да функционира и да се користи за одредени намени во условите на редовното користење.

Член 21

Задолжителното поврзување на одредените системи за врски се врши на начинот и под условите утврдени со самоуправната спогодба на имателите на тие системи за врски, која мора да биде во согласност со Општиот план на врските на Југославија.

Ако имателите на одделни системи за врски од став 1 на овој член не склучат самоуправна спогодба за поврзување на нивните системи за врски во рокот предвиден со општествениот договор за утврдување на Општиот план на врските на Југославија, или ако склучат самоуправна спогодба која не е во согласност со Општиот план на врските на Југославија, Сојузниот извршен совет може, врз основа на претходно усогласени ставови со надлежните републички и покраински органи, да одреди привремени мерки за поврзување на тие системи за врски на начинот и под условите утврдени со Општиот план на врските на Југославија.

Важноста на привремените мерки од став 2 на овој член престанува со денот на склучувањето на самоуправната спогодба според одредбата од став 1 на овој член.

Член 22

Имателите на системи за врски кои се задолжително поврзани според одредбите од овој закон (во понатамошниот текст: имателите на задолжително поврзани системи за врски), должни се да обезбедат соодветно непрекинато напојување со електрична енергија на оние постројки и уреди од кои зависи непреченото функционирање на системот за врски на Југославија во вонредни услови.

Член 23

Имателите на задолжително поврзаните системи за врски се должни да обезбедат неповредливост на тајната на соопштенијата што се пренесуваат, а особено неповредливост на тајната на соопштенијата што се пренесуваат во вонредни услови, и трајно да вршат контрола на обезбедувањето на неповредливоста на тајната на соопштенијата.

На работниците на кои им е достапна содржината на соопштенијата што се пренесуваат преку системите за врски од став 1 на овој член, им е забрането дознаената содржина да им ја соопштуваат на неовластени лица.

Член 24

Со посебни прописи за криптозаштитата се одредуваат соопштенијата чија тајност мора да се заштити со средства за криптозаштита.

Член 25

За време на вонредни услови имателите на задолжително поврзаните системи за врски се должни во својот систем за врски да обезбедат првенство во преносот на соопштенија што се однесуваат на вонредни услови, на начинот утврден со Општиот план на врските на Југославија.

Забрането е да се злоупотребува правото на првенство од став 1 на овој член во преносот на соопштенија.

Член 26

Имателите на задолжително поврзаните системи за врски, се должни во вонредни услови да вршат пренос на соопштенија според единствениот прави-

ла што ги утврдува Сојузниот извршен совет, како и во условите на редовно користење на своите системи за врски да преземаат потребни подготовки и мерки за обезбедување примена на тие правила во вонредни услови.

Член 27

Имателите на задолжително поврзаните системи за врски се должни, во спогодба со надлежниот орган за работи на народната одбрана, да организираат и да вршат повремени заеднички вежби заради проверка на функционирањето на поврзаноста на тие системи за врски или на нивните делови и на можностите за нивно користење во случај на вонредни услови во целата земја или во одредени делови од земјата.

Член 28

Користењето на задолжително поврзаните системи за врски, или на некои од тие системи за врски или на одделни делови од тие системи за врски за потреби во случај на вонредни услови, го одредува надлежниот орган на соодветната општествено-политичка заедница.

Член 29

Имателите на системи за врски, како и имателите само на одредени средства за врска, должни се да водат одредени технички и други податоци за својот систем за врски односно за средствата за врска што се од значење за народната одбрана и безбедноста на земјата.

Сојузниот секретар за народна одбрана, во спогодба со сојузниот секретар за внатрешни работи, ќе ги одреди техничките и другите податоци од став 1 на овој член, начинот на водење и доставување на тие податоци до надлежниот орган.

Член 30

Ако поради елементарни непогоди или поради други причини настани прекин на сообраќајот во системот за врски, имателот на тој систем за врски е должен веднаш да преземе потребни мерки со цел да се воспостави сообраќајот повторно во што пократок рок.

За време на прекин на сообраќајот во системот за врски, имателот на тој систем за врски може, врз основа на одобрение на надлежниот орган од член 28 на овој закон, да врши сообраќај преку другите системи за врски со кои е задолжително поврзан.

Член 31

Имателот на систем за врски е должен со посредство на својот систем за врски, како и со посредство на системите за врски со кои е поврзан, да ги пренесе соопштенијата за барање помош во случај на загрозување на човечки животи или на имотот и на тоа соопштение да му обезбеди првенство во преносот.

Член 32

Системот за врски на ЈРТ и функционалните системи за врски можат да се користат за пренос на соопштенија во меѓумесниот и меѓународниот сообраќај помеѓу или со телеграфските и телефонските претплатници во системот за врски на ЈПТТ, ако е тоа предвидено со спогодбата помеѓу имателите на тие системи за врски (член 15 став 1).

III. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА ОДДЕЛНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ВРСКИ

1. Системот за врски на ЈПТТ

Член 33

Мрежата на системот за врски на ЈПТТ (во понатамошниот текст: птт мрежа) мора да се гради, да се одржува и да се користи на начин кој обезбедува непречен внатрешен и меѓународен поштенски, телеграфски и телефонски сообраќај (во поната-

мошниот текст: птт сообраќај) и правилно задоволување на потребите на општеството, стопанството и на поединци од птт услуги.

Член 34

Птт услуги во внатрешниот и меѓународниот птт сообраќај вршат организациите на здружениот труд во птт сообраќај (во понатамошниот текст: птт организации).

Птт организации се должни вршењето на птт услуги да го организираат на начинот и под условите кои обезбедуваат што поефикасно и поквалитетно задоволување на потребите на корисниците на тие услуги.

Член 35

Заради обезбедување технолошко единство и правилно функционирање на птт сообраќај, птт организации се организираат, по правило, за вршење на сите птт услуги и тоа на подрачјето кое, во согласност со Генералниот план на птт мрежа, претставува сообраќајна и техничко-технолошка целина.

Со самоуправни спогодба на птт организации се утврдуваат критериумите и други елементи за одредување подрачје кое, во смисла на став 1 од овој член, претставува сообраќајна и техничко-технолошка целина.

Член 36

Развојот и унапредувањето на птт мрежа на подрачјето на птт организација се утврдува со програмата за развој на птт организација во согласност со Генералниот план на птт мрежа и со програмата за развој на магистралните и меѓународните поштенски, телеграфски и телефонски капацитети (во понатамошниот текст: птт капацитети).

Член 37

Птт организации се должни магистралните, меѓународните и другите птт капацитети на своето подрачје да ги изградуваат, реконструираат и прошируваат во согласност со Генералниот план на птт мрежа и со програмата за развој на магистралните и меѓународните птт капацитети и изведувањето на тие работи да го синхронизираат меѓусебно на начин кој обезбедува што поцелосно користење на сите птт капацитети.

Одобрение за изградба, реконструкција и проширување на птт капацитети од став 1 на овој член може да се издаде само ако постои потврда дека инвестиционо-техничката документација за изградба, реконструкција, односно проширување на тие капацитети е во согласност со Генералниот план на птт мрежа и со програмата за развој на магистралните и меѓународните птт капацитети и дека се исполнети техничките и други услови одредени со општите акти на Заедницата на ЈПТТ, со кои се уредува и обезбедува техничко единство на птт мрежа и единствена технологија во вршењето на птт услуги.

Потврдата од став 2 на овој член за изградба, реконструкција, односно проширување на магистралните и меѓународните птт капацитети ја издава Заедницата на ЈПТТ, а потврда за изградба, реконструкција, односно проширување на другите птт капацитети се издава на начинот утврден со самоуправната спогодба на птт организации.

Член 38

Птт организации можат, на барање од заинтересираните општествено-политички заедници, од организациите на здружениот труд и од други организации односно поединци да изградат поштенски, телеграфски и телефонски објекти, постројки или уреди, кои не се предвидени со програмата за развој на птт организација или да ги преместат, односно реконструираат, постојните птт објекти, постројки или уреди.

Општествено-политичките заедници, организациите односно поединци по чие барање се изведуваат работите од став 1 на овој член, ги поднесуваат трошоците на изведувањето на тие работи и на птт организација ѝ го надоместуваат зголемувањето

на трошоците на нејзиното работење кое е предизвикано со изградбата, реконструкцијата односно преместувањето на птт објекти, постројки или уреди.

Меѓусебните права и обврски на општествено-политичката заедница, на организацијата, односно поединец од ст. 1 и 2 на овој член и на птт организација се уредуваат со договор.

Член 39

Птт организации се должни да обезбедат правилно и непречено функционирање на птт сообраќај на своето подрачје и птт услуги да ги вршат според одредбите од законот, како и самоуправниите спогодби на птт организации и општите акти на Заедницата на ЈПТТ, со кои се уредува и обезбедува техничкото единство на птт мрежа и единствената технологија во вршењето на птт услуги.

Член 40

Превозот на поштенски пратки во внатрешниот и меѓународниот птт сообраќај се врши според Општиот ред за превоз на поштенски пратки што заеднички го донесуваат птт организации.

Со Општиот ред за превоз на поштенски пратки се уредуваат единствената организација и начинот на превозот на поштенските пратки.

Член 41

Секоја птт организација е должна, со посредство на своите птт капацитети, да им овозможи на други организации да вршат птт услуги, со надоместок сразмерен на користењето на тие капацитети.

Член 42

Птт организации мораат да имаат соодветни уреди и апарати за мерење и регистрирање на извршените телеграфски и телефонски услуги (тт услуги).

Заради порамномерно оптоварување на птт капацитети и заради користење на тт услуги, телеграфските и телефонските централи во системот за врски на ЈПТТ мораат да бидат снабдени со соодветни автоматски уреди за двотарифно мерење и регистрирање на тие услуги во месниот и меѓумесниот телеграфски и телефонски сообраќај.

Уредите и апаратите кои на птт организации им служат за мерење и регистрирање на извршените тт услуги подлежат на контрола во поглед на нивната исправност и точност, на начинот утврден со републички односно покраински прописи.

Член 43

Во случај на елементарни непогоди, непосредна опасност од такви непогоди или на други вонредни настани птт организација е должна, на барање од надлежниот државен орган, да врши птт услуги и надвор од редовното работно време или под посебни услови.

Општествено-политичката заедница чиј орган барал да се воведат вршење птт услуги надвор од редовното работно време или под посебни услови е должна на птт организација да ѝ плати соодветен надоместок, зависно од вонредните настани од став 1 на овој член.

Член 44

Птт организации имаат право и должност, согласно со закон, да преземаат мерки за обезбедување и заштита на птт сообраќај на нивното подрачје.

Птт организации се должни посебно да се грижат за тоа при преземањето на мерките од став 1 на овој член во што помала мера да им се нанесува штета на постројките, уредите, објектите и на други подвижни и неподвижни предмети во општествена сопственост и во сопственост на граѓани.

Птт организации се должни на носителот на правото на користење, односно на сопственикот на предметите, да му ја надоместат штетата предизвикана со преземањето на мерките од став 1 на овој член според општите начела за имотната одговорност.

Член 45

Ако птт организација при вршењето на птт услуги не се придржува кон одредбите од законот, кон самоуправниите спогодби на птт организации и кон општите акти на Заедницата на ЈПТТ, со кои се уредува техничкото единство на птт мрежа и единствената технологија во вршењето на птт услуги, и со тоа на друга птт организација ѝ причини штета, должна е на таа птт организација да ѝ ја надомести причинетата штета според општите начела за имотната одговорност.

2. Системот за врски на ЈРТ

Член 46

Мрежата на системот за врски на ЈРТ мора да се гради така што да претставува техничка и технолошка целина во поглед на емитирањето и преносот на радио и телевизиски програми во земјата и нејзиното поврзување со соодветните мрежи во странство.

Мрежата на системот за врски на ЈРТ мора да се одржува и да се користи на начин кој обезбедува правилно и непречено емитирање и пренос на радио и телевизиски програми и нормален прием на тие програми во земјата заради задоволување потребите на општеството, на стопанството и на поединци од информирање и на потребите од областа на науката, културата и образованието.

Член 47

Мрежата на системот за врски на ЈРТ ја изградуваат, одржуваат и користат организациите на здружениот труд што се занимаваат со емитирање и пренос на радио и телевизиски програми.

Организациите на здружениот труд од став 1 на овој член се должни преку самоуправно спогодување:

1) да ги усогласуваат своите планови на развојот заради обезбедување техничка и технолошка целина на мрежата на системот за врски на ЈРТ, поврзување на мрежата на системот за врски на ЈРТ со соодветните мрежи на системите за врски на други земји, како и остварување единствени заеднички врски за пренос на соопштенија во врска со емитирањето и преносот на програми и обезбедувањето на правилно и неправилно функционирање на мрежата на системот за врски на ЈРТ (сервисни врски);

2) да ги утврдуваат основите за единствено истапување по прашањата што се од значење за поврзувањето на мрежата на системот за врски на ЈРТ со соодветните мрежи на системите за врски на други земји, во согласност со закон и со прописите донесени врз основа на закон.

3. Системот за врски на југословенските железници и системот за врски на југословенското електропостановство

Член 48

Мрежата на системот за врски на југословенските железници (во понатамошниот текст: системот за врски на ЈЖ), односно мрежата на системот за врски на југословенското електропостановство (во понатамошниот текст: системот за врски на ЈЕ) мора да се гради и да се одржува така што секоја за себе да претставува единствена техничка и технолошка целина во поглед на функционирањето и користењето и да ги задоволува потребите од обезбедување правилно и непречено функционирање на сообраќајот на мрежата на другите на југословенските железници, односно на електроенергетскиот систем на Југославија.

Единствена техничка и технолошка целина на мрежата на системот за врски на ЈЖ односно на системот за врски на ЈЕ, се обезбедува со генералниот план за развој на односниот систем за врски и со самоуправни спогодби на железничките тран-

спортни организации на здружениот труд (во понатамошниот текст: железничките организации), односно на електростопанските организации на здружениот труд (во понатамошниот текст: електростопанските организации), за организирање и функционирање на мрежата на системот за врски на ЈЖ, односно за организирање и функционирање на мрежата на системот за врски на ЈЕ.

Генералниот план за развој на системот за врски на ЈЖ, односно на системот за врски на ЈЕ, заеднички го утврдуваат железничките, односно електростопанските организации.

Член 49

Системот за врски на ЈЖ може, во согласност со соодветните меѓународни договори, да се поврзе со системите за врски на железниците од други земји само заради воспоставување функционална врска помеѓу две соседни погранични железнички станици, како и помеѓу Заедницата на ЈЖ и железничките организации со соодветните железнички управи на други земји.

Со спогодба помеѓу Заедницата на ЈЖ и железничката управа на друга земја поблиску се утврдуваат начинот и условите за поврзување на системот за врски на ЈЖ со системот за врски на железниците на друга земја, во согласност со закон и со прописите донесени врз основа на закон.

Член 50

Системот за врски на ЈЕ може, во согласност со соодветните меѓународни договори, да се поврзе со системите за врски на електростопанството на други земји само заради воспоставување функционална врска помеѓу два гранични електро енергетски објекта со кои се врши преземање и пренос на електрична енергија, како и помеѓу Заедницата на ЈЕ и соодветната електростопанска организација на друга земја.

Со спогодба помеѓу Заедницата на ЈЕ и соодветната електростопанска организација на друга земја поблиску се утврдуваат начинот и условите за поврзување на системот за врски на ЈЕ со системот за врски на електростопанството на друга земја, во согласност со закон и со прописите донесени врз основа на закон.

Член 51

Системот за врски на ЈЖ треба, во одредени посреднички уреди, да има соодветни врски со здравствените организации за укажување брза помош и со други соодветни организации што укажуваат помош во спасувањето, како и со органите на внатрешните работи и други слични врски заради пренос на соопштенија што се однесуваат на укажување брза помош и на спасувањето во случај на несреќи, елементарни непогоди и др.

Член 52

Електростопанските организации се должни магистралните капацитети на системот за врски што служат за оперативнo-диспечерско управување со југословенскиот електроенергетски систем и другите капацитети за врски на своето подрачје — да ги развиваат и унапредуваат во согласност со генералниот план за развој на системот за врски на ЈЕ.

IV. ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ ЗА РАДИОВРСКИТЕ

Член 53

Уредот за радиоврски (во понатамошниот текст: радиостаница) го сочинуваат еден или повеќе предаватели односно приемници или комбинација на

еден или повеќе предаватели и приемници, со антени и други потребни уреди поставени за вршење на радиосообраќајот.

Приемниците што се произведени за прием на радио и на телевизиски програми, не се сметаат како радиостаница.

Радиостаниците можат да бидат постојани — кои за време на работата се наоѓаат на одредена локација — и подвижни — кои ја менуваат локацијата или за време на работата се наоѓаат во движење.

Три или повеќе радиостаници кои се наменети да одржуваат радиоврски помеѓу себе во одредена радиослужба, претставуваат радиомрежа.

Член 54

Радиостаниците кои се произведуваат или увезуваат за домашниот пазар мораат да им одговараат на техничко-експлоатационите услови утврдени според одредбите на овој закон со кој се обезбедува нивното непречено користење во земјата.

Рачните радиостаници, радиотелефони, одделни други видови подвижни радиостаници, справи за заеднички радиодифузни приемни антени, справи за радиодифузија по подовите и радиодифузни приемници, што ќе ги утврди сојузниот секретар за сообраќај и врски во спогодба со сојузниот секретар за стопанство, можат да се произведуваат и да се увезуваат за домашниот пазар само според пропишаните или претходно одобрени технички карактеристики и според технички прегледан и одобрен прототип.

Радиостаниците кои поедини ги внесуваат во земјата или ги изнесуваат од земјата, мораат да му се пријават на пограничниот орган на внатрешните работи при преминувањето на границата.

Член 55

Радиостаници, зависно од дејноста за која се наменети, можат да се поставуваат ако постојат соодветни фреквенции и ако се исполнети техничките, експлоатационите и другите услови кои го обезбедуваат нивното непречено користење.

Член 56

Радиостаници можат да се поставуваат и да се користат само врз основа на претходно прибавена дозвола.

По исклучок од одредбата на став 1 на овој член, рачни радиостаници и радиотелефони можат да се поставуваат и користат врз основа на претходно прибавено одобрение за користење.

Член 57

Радиостаници можат да поставуваат и да ги користат државните органи, организациите на здружениот труд и други организации, дипломатските претставништва и поединци под условите утврдени со овој закон.

Член 58

Граѓаните можат да користат рачни радиостаници за непосредни врски во најтесна околина, како и радиостаници со кои се вклучени како претплатници во птт мрежа (радиотелефон).

Граѓаните кои се сопственици на воздухоплов, на брод или на јахта можат да поставуваат и да користат соодветни радиостаници на воздухопловот, на бродот односно на јахтата за потреби на безбедноста на пловидбата.

Граѓаните кои се членови на општествените организации, како што се: сојузот на радиоаматерите, воздухопловниот сојуз, бродарскиот сојуз, планинарскиот сојуз, црвениот крст, доброволните алпинистички и планинарски спасувачки екипи и сл., можат да користат соодветен вид радиостаници што се употребуваат во извршување на задачите на односните организации.

Член 59

Странски државјани и лица без државјанство (во понатамошниот текст: странци) што учествуваат во спортски натпревари или на други спортски со-

станаци, можат, додека престојуваат во Југославија да внесуваат соодветен вид радиостаници што се наменети за спортски натпревари и за други спортски состаноци и да ги користат само додека траат овие натпревари, односно состаноци.

Странците радиоаматери кои имаат дозвола за работа на аматерска радиостаница во својата земја можат, додека престојуваат во Југославија на кратко време како туристи или од други причини, да внесуваат и да користат аматерска радиостаница која работи само на меѓународните аматерски фреквентни опсези.

Странците можат да внесуваат и да ги користат радиостаниците од ст. 1 и 2 на овој член под услов на реципроцитет, и тоа на начинот и под условите што се одредени со овој закон и со прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 60

На дипломатските претставништва на странски држави може да им се одобри внесување, поставување и користење на одредени радиостаници под услов на реципроцитет.

Член 61

Посебните услови за поставување, работа и контрола на радиостаниците во радиослужбите на народната одбрана, на внатрешните работи, односно на надворешните работи, во согласност со одредбите од овој закон, ги одредува сојузниот секретар за народна одбрана, сојузниот секретар за внатрешни работи, односно сојузниот секретар за надворешни работи, во спогодба со сојузниот секретар за сообраќај и врски.

Член 62

Фреквенциите се доделуваат и се користат врз основа на планот за поделба и користење на фреквенциите во Југославија.

Со планот за поделба и користење на фреквенциите во Југославија се утврдуваат, во согласност со меѓународниот план за распределба на фреквенциите и со потребите на Југославија, поделбата на оние фреквенции кои со меѓународните договори им се доделени на користење на радиослужбите во Југославија, техничките и другите услови за доделување и користење на тие фреквенции како и начинот и условите за доделување и користење на други фреквенции во Југославија.

При утврдувањето на поделбата на фреквенциите и на условите за нивното доделување и користење мора да се води сметка за тоа да се обезбеди рационално користење на фреквенциите.

Член 63

Планот за поделба и користење на фреквенциите во Југославија го донесува сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските.

Со општествениот договор, што го склучуваат федерацијата, републиките, автономните покраини и имателите на задолжително поврзани системи за врски се утврдуваат критериумите и основите за донесување на планот за поделба и користење на фреквенциите во Југославија.

Ако несклучувањето на општествениот договор од став 2 на овој член би можело да предизвика неправилно користење на фреквенциите, Сојузниот извршен совет може, врз основа на претходно усогласените ставови со надлежните републички и покраински органи, да одреди привремена мерка за распределба и користење на фреквенциите во Југославија.

Важноста на привремените мерки од став 3 на овој член престанува со денот на склучувањето на општествениот договор од став 2 на овој член.

Член 64

На радиостаниците првенствено им се доделуваат фреквенции кои со меѓународниот договор им се доделени на користење на радиослужбите во Југославија, а со планот за поделба и користење на фреквенциите во Југославија се предвидени да ги користат радиостаниците во одделни радиослужби.

На радиостаниците можат да им се доделат и други фреквенции кои со меѓународниот договор не им се доделени на користење на радиослужбите во Југославија, под услов работата на тие фреквенции да не им предизвикува пречки на радиостаниците на оние држави на кои тие фреквенции со тој меѓународен договор им се доделени за користење во нивните радиослужби.

Член 65

На радиостаницата ѝ се доделува една или повеќе фреквенции, зависно од расположивите фреквенции, од техничките потреби и од условите за работа на радиостаницата и од видот на радиослужбата.

На радиостаниците може да им се додели иста фреквенција со одреден временски распоред за користење во текот на денот, на седмицата или друг временски период.

На радиослужбите од иста дејност може да им се додели една или повеќе заеднички фреквенции за работа на радиостаниците во тие радиослужби.

Член 66

Ако потребите од поправилно и поцелосно користење на радиоврските бараат или ако радиостаницата доделената фреквенција не ја користи во потполност, може на радиостаницата да ѝ се ограничи работата на таа фреквенција во одредени часови во текот на денот, а ако е потребно и да се измени фреквенцијата.

На радиостаницата на која ѝ се доделени две или повеќе фреквенции може да ѝ се одземе фреквенцијата што не ја користи во својата работа подолго од шест месеци.

Одредбите на ст. 1 и 2 од овој член не се однесуваат на радиостаниците на бродови и на воздухоплови кои според важечките прописи мораат да имаат радиостаница, на крајбрежните радиостаници за безбедност на пловидбата по море и по внатрешните пловни патишта и на радиостаниците за безбедност на воздушната пловидба.

Член 67

Начинот и условите под кои може да се ограничи работата на радиостаницата на доделената фреквенција, да се измени или да се одземе доделената фреквенција, се утврдуваат со планот за поделба и користење на фреквенциите во Југославија.

Решение за ограничување на работата на радиостаницата на доделената фреквенција, за измена на фреквенцијата или одземање на фреквенцијата донесува сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските.

Член 68

Радиостаница може да се постави, да се набави или нејзината изработка да се договори само врз основа на претходно прибавена дозвола за поставување.

Рачните радиостаници и радиотелефони од член 54 став 2 на овој закон можат да им се продаваат на граѓаните само врз основа на претходно прибавено одобрение за нивно користење.

Носителот на правото за користење, односно сопственикот, на радиостаницата може радиостаницата да ја продаде или да ја пренесе, односно да му ја даде на користење со или без надоместок само на оној кој има дозвола за поставување, односно одобрение за користењето на таква радиостаница.

Член 69

Дозвола за поставување радиостаница, освен за аматерска радиостаница, издава сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските.

Барањето за прибавување дозвола за поставување мора да ги содржи потребните податоци за радиостаницата, како што се: локацијата и намената на радиостаницата, излезната сила, податоците за антените и др.

Ако радиостаницата треба да се користи во одредена радиомрежа, кон барањето за прибавување дозвола за поставување мора да се приложи технич-

ка документација за концепцијата на таа радиомрежа.

Кон барањето за прибавување дозвола за поставување радиостаница која служи за емитурање и пренос на радио и телевизиски програми (во понаатамошниот текст: радиодифузни станици) мора да се приложи и преписот на решението за одобрување на вршењето на радиодифузна дејност.

Сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврска може да бара претходно да се извршат одредени радиомерења и други испитувања заради утврдување на техничките елементи на функционирањето на радиостаницата, на географските и на другите услови кои обезбедуваат дека радиостаницата успешно и непречено ќе работи и дека со својата работа не ќе ја пречи работата на други радиостаници.

Член 70

Со дозволата за поставување радиостаница се утврдуваат техничките и другите услови кои мора да ги исполнува радиостаницата и се одредува фреквенцијата што ќе ја користи таа.

Дозволата за поставување радиостаница се издава со одреден рок на важење, кој не може да биде покус од 6 месеци ни подолг од 2 години.

Сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските за издавање дозвола за поставување радиостаница го известува надлежниот републички, односно покраински орган.

Член 71

Радиостаница може да се пушти во работа по извршениот технички преглед и издавањето на дозволата за работа.

Со техничкиот преглед се утврдува:

- 1) дали радиостаницата е поставена според техничките и други услови утврдени во дозволата за поставување;
- 2) дали радиостаницата е способна за непречена работа;
- 3) дали радиостаницата со својата работа не ја пречи работата на други радиостаници или не создава пречки во работата на други средства за врска во некој од системите за врска.

Член 72

Ако за одредени видови радиостаници е предвидено дека можат да се произведуваат и да се увежуваат за домашниот пазар само според одобриот прототип (член 54 став 2), прототипот мора технички да се прегледа и да се утврди дали е изработен според пропишаните односно одобрените технички карактеристики и дали е способен за работа за целите за кои е наменет.

Радиостаницата што е произведена според одобриот прототип не подлежи на технички преглед ако производителот на радиостаницата назначил според кој одобрен прототип е произведена и кон неа дал потврда или техничка документација за нејзините технички карактеристики или тие податоци ги назначил на самата радиостаница.

Член 73

Дозволата за работа ќе се издаде ако со технички преглед се утврди дека радиостаницата е поставена според техничките и други услови утврдени во дозволата за поставување, дека е способна за непречена работа и дека со својата работа не ја пречи работата на други радиостаници и не создава пречки во работата на други средства за врска во некој од системите за врска.

Дозволата за работа на радиостаница која не подлежи на технички преглед, се издава врз основа на атест, техничка документација за одобриот прототип или на податоците назначени на радиостаницата (член 72 став 2).

Член 74

Ако со технички преглед е утврдено дека радиостаницата, и покрај тоа што ги исполнува услови-

те од член 71 став 2 точ. 1 и 2 на овој закон, ја пречи работата на други радиостаници или создава пречки во работата на средствата за врска во некој од системите за врска или дека нејзината работа ја пречи некоја друга радиостаница, органот на управата кој ја издал дозволата за поставување на таа радиостаница и должен да преземе потребни мерки за отстранување на утврдените пречки (измена на фреквенцијата, на техничките и други услови).

Ако ни со измена на фреквенцијата, техничките и други услови за поставување радиостаница не можат да се отстранат пречките од став 1 на овој член, општествено-политичката заедница чиј орган ја издал дозволата за поставување на односната радиостаница ќе му ја надомести простата штета на носителот на правото за користење, односно на сопственикот на радиостаницата за која поради тие пречки неможе да се издаде дозвола за работа.

Член 75

Дозволата за работа на радиостаниците на државните органи, на организациите на здружениот труд и на други организации и на граѓаните, како и одобрието за користење рачни радиостаници и радиотелефони (член 56 став 2), ги издава надлежниот орган во републиката, односно во автономната покраина.

Член 76

Дозволата за работа на радиостаница му се издава на носителот на правото за користење, односно на сопственикот на радиостаницата.

Дозволата за работа на радиостаница се издава на пропишан образец и мора особено да содржи: назив и седиште на носителот на правото за користење, односно име и живеалиште на сопственикот на радиостаницата, основни податоци за радиостаницата, услови за нејзината работа и рок на важењето на дозволата.

Дозволата за работа на радиостаницата на брод односно на воздухоплов кој врши меѓународен поморски односно воздушен сообраќај мора да содржи и податоци предвидени со меѓународниот договор.

Член 77

Дипломатско претставништво на странска држава може да внесе, да постави и да користи радиостаница врз основа на претходно прибавена дозвола, што ја издава сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските, во согласност со Сојузниот секретаријат за надворешни работи и со Сојузниот секретаријат за внатрешни работи.

Член 78

Дозволата за работа на радиостаница на странец ја издава сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврска во спогодба со Сојузниот секретаријат за внатрешни работи.

Дозволата за работа од став 1 на овој член странецот е должен да прибави пред да ја внесе радиостаницата во земјата и да ја покаже при внесувањето на радиостаницата и изнесувањето од земјата.

Член 79

Дозвола за поставување и дозвола за работа на радиостаница не може да се издаде ако поставувањето и користањето на односната радиостаница не е во согласност со интересите на народната одбрана и безбедноста на земјата.

Решението со кое се одбива издавањето на дозвола според одредбата од став 1 на овој член не мора да се образложи и против него не може да се изјави жалба.

Член 80

Промена на условите во работата на радиостаницата, утврдени во дозволата за работа може да се изврши откако претходно ќе се прибави дозвола од органот кој ја издал дозволата за работа.

Ако намеруваните промени ги менуваат условите утврдени во дозволата за поставување, органот кој ја издал дозволата за работа може да ги одобри тие промени во согласност со органот на управата кој ја издал дозволата за поставување.

Член 81

Во текот на експлоатација на радиостаницата, техничките и други услови за работа на радиостаницата мораат да се приспособат кон промените во меѓународниот план за распределба на фреквенциите и во планот за поделба и користење на фреквенциите во Југославија.

Член 82

Странски воздухоплови за време на летањето во воздушниот простор на Југославија, како и странски поморски бродови и пловила на внатрешната пловидба за време на пловидбата во крајбрежното море на Југославија, односно во пловните реки во Југославија за кои важи меѓународниот или меѓународниот режим на пловидбата, не се должни да имаат дозвола за работа на радиостаница според одредбите од овој закон.

Радиостаница на југословенски и на странски воздухоплов може, додека воздухопловот се наоѓа на аеродром, да се употреби само за одржување радиоврска со службата за контрола на летањето заради прием на податоци и на упатства за полетување односно за слетување. Овие воздухоплови можат, додека се наоѓаат на аеродром, да користат рачни радиостаници за одржување врска со службата за прифаќање и испраќање на воздухоплови, патници, багаж и стоки на тој аеродром.

Радиостаница на југословенски и на странски поморски брод и на пловила на внатрешната пловидба не смее да се употребува додека бродот, односно пловилото се наоѓа во лука, односно во пристаниште, освен радиостаницата која служи за одржување радиоврска со службата за лучка пилотажка и за маневрирање во луката односно во пристаништето и на рачна радиостаница за одржување радиоврска во луката односно во пристаништето при товарењето и истоварувањето на патници, при растоварот или натоварот на стоки и при други бродски манипулации.

Член 83

Имателот на радиостаница е должен, при предавање и прием на соопштенија, да се придржува кон условите за работа на радиостаницата одредени со меѓународните договори, со закон, со прописите донесени врз основа на закон и со дозволата за работа на радиостаницата, да обезбеди со работата на неговата радиостаница да не им се создаваат пречки на други радиостаници или средства за врска во некој од системите за врска и да презема мерки за навремено отстранување на неправилностите во работата на радиостаницата.

Ако радиостаницата не се користи на начинот и под условите од став 1 на овој член, органот на управата кој ја издал дозволата за работа може на радиостаницата да ѝ ја забрани работата-привремено или постојано.

Член 84

Радиостаницата може да се користи за вршење на онаа радиослужба за која е наменета и поставена.

Со општествениот договор од член 19 на овој закон може да се предвиди задолжително поврзување на одделни самостојни радиомрежи според одредбите на овој закон за задолжително поврзување на системите за врска.

Член 85

Радиостаницата мора да има повикувачки знак или други знаци за идентификација.

Радиостаницата кога емитура, должна е да се идентификува на начинот предвиден со прописите донесени врз основа на овој закон.

Член 86

На радиостаницата ѝ е дозволено да врши прием само на оние соопштенија што се наменети за неа или за општ прием.

Соопштенијата кои не се наменети за односната радиостаница или за општ прием не смеат да се бележат, да се користат и да се соопштуваат, освен знаците за опасност и повикување, пораките и соопштенијата во врска со опасност.

Забрането е да се испраќаат соопштенија што не се однесуваат на дејноста заради која радиостаницата е поставена, непотребни и излишни соопштенија, лажни знаци за опасност, тревога или итност, лажни повикувачки знаци или други лажни знаци за идентификација.

Член 87

Знаците за опасност и позивите, пораките и соопштенијата што се смитираат во случај на опасност за брод или воздухоплов или во случај на елементарни непогоди, спасување човечки животи и во други слични случаи, имаат неприкосновено првенство во преносот на соопштенијата преку радиоврските.

Во случаите од став 1 на овој член дозволено е, покрај доделените фреквенции и одредени технички услови за работа на радиостаницата, да се употребат и други фреквенции и да се работи на начинот кој е најпогоден радиостаницата да ја оствари задачата во врска со отстранувањето на опасност.

Радиостаницата која ќе прими знаци за опасност е должна веднаш да ја прекине работата, да се одзове на позивите и да се стави на располагање, односно да постапи како што е најкорисно во таа ситуација.

Член 88

Радиостаницата во својата работа може да употребува отворен слог и пропишани домашни и меѓународни слогови, кодови и скратеници.

Шифрите и сопствените слогови, кодовите и скратениците радиостаницата може да ги употребува на начинот и под условите одредени со прописите за криптозаштитата.

Член 89

Радиостаницата мора да се одржува во состојба која го обезбедува нејзиното правилно и непречено функционирање и користење на начинот и под условите утврдени со дозволата за работа и со нејзиното користење, односно работа да не се пречи или оневозможува работата на други радиостаници или да не се создаваат пречки во работата на средствата за врска на некој од системите за врска.

Носителот на правото за користење, односно сопственикот на радиостаницата е должен да организира и трајно да врши контрола на функционирањето и користењето на својата радиостаница, повремено проверување на точноста на фреквенцијата што ја користи неговата радиостаница и повремено прегледи на радиостаницата како и да презема потребни мерки за отстранувањето на пречки и недостатоци во работата на радиостаницата.

Точноста на фреквенцијата што ја користи радиостаницата се утврдува со еталон-фреквенцијата што ја емитура сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските.

Член 90

Државниот орган, организацијата на здружениот труд и друга организација која има радиостаница должни се да одредат лице кое ќе се грижи за правилната работа на радиостаницата, ќе врши трајна контрола на работата на радиостаницата ќе презема мерки за отстранување на недостатоците и ќе одговара за работата на радиостаницата.

Ако државниот орган, организацијата на здружениот труд или друга организација не одреди одговорно лице, старешината на органот, односно лицето кое според статутот ја претставува органи-

зацијата се смета како одговорно лице во смисла на став 1 на овој член.

Член 91

Забрането е да се употребува радиостаница со недостатоци кои би можеле да ја пречат или оневозможуваат работата на други радиостаници или да создаваат пречки во работата на средствата за врска во некој од системите за врски.

Член 92

Во радиостаницата мораат да се водат податоци за работата на радиостаницата, за извршените прегледи, за утврдените недостатоци и за нивното отстранување.

Одредбата од став 1 на овој член не се однесува на рачните радиостаници и радиотелефони.

Член 93

Во случајот на прекин на работата на радиостаницата подолг од три месеци, престанување на работата на радиостаницата, расходување на радиостаницата, продажба на радиостаницата или пренос односно давање на радиостаницата на користење со или без надоместок, носителот на правото за користење односно сопственикот на радиостаницата е должен на органот на управата што ја издал дозволата за работа на радиостаницата да му поднесе писмена пријава за тоа во два примерока.

Пријавата од став 1 на овој член мора да се поднесе во рок од 15 дена по истекот на три месеци од денот на прекиниот на работата на радиостаницата, односно од денот на престанувањето на работата на радиостаницата, на расходувањето на радиостаницата, на продажбата на радиостаницата или на преносот односно давањето на радиостаницата на користење со или без надоместок.

Член 94

Радиостаниците кои ги користат државните органи, организациите на здружениот труд и други организации и граѓаните, дипломатските претставништва на странските држави и странци мораат да се евидентираат кај сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските.

Заради обезбедување на евиденцијата од став 1 на овој член, органот на управата што ја издал дозволата за работа на радиостаницата е должен да му достави на сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските:

1) копија од дозволата за работа на радиостаницата односно од дозволата за промена на условите во работата на радиостаницата (член 80) во рок од 8 дена од денот на издавањето на таа дозвола;

2) еден примерок од пријавата за привремен прекин на работата на радиостаницата, за престанување на работата на радиостаницата, за расходување на радиостаницата, за продажба на радиостаницата или за пренос, односно давање на радиостаницата на користење со или без надоместок, во рок од 8 дена од денот на поднесувањето на пријавата (член 93).

Организацијата на здружениот труд која продала рачна радиостаница или радиотелефон, должна е на сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврски, преку органот на управата надлежен за работите на радиоврските во републиката односно во автономната покраина, да му го достави вториот примерок од одобренieto за користење на рачната радиостаница односно радиотелефон, во рок од 15 дена од денот на продажбата.

V. МЕРКИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ВРСКИТЕ

Член 95

Постројките, уредите, апаратите и спојните патишта на системот за врски мораат да бидат поставени, користени и одржувани така што нивната работа да не предизвикува пречки во функционирањето и користењето на друг систем за врски или на негов дел.

Член 96

Заради обезбедување услови за правилно и непречено функционирање и развој на задолжително поврзаните системи за врски, имателите на тие системи за врски имаат право на земјиште и на објекти во општествена сопственост и во сопственост на граѓани да изградуваат, поставуваат и одржуваат објекти, постројки и уреди што се составен дел на нивниот систем за врски.

Правото од став 1 на овој член имателите на системи за врски го остваруваат на начинот и под условите утврдени со прописите за експлоатацијата.

При изградбата и поставувањето на објекти, на постројки и уреди на земјиштата и објектите во општествена сопственост и во сопственост на граѓани имателите на задолжително поврзаните системи за врски се должни да ги спроведат пропишаните мерки за заштита на системот за врски заради обезбедување од оштетувања до кои би можело да дојде со нормалното користење на односното земјиште или објект.

Член 97

Во близината на објектите, постројките, уредите и на спојните патишта на системите за врски не смеат да се преземаат работи или да се подигаат објекти кои би можеле да го оштетат или да го попречуваат нивното функционирање.

Ако во близината на објектите, постројките, уредите и на спојните патишта на системот за врски треба да се изведат одредени работи или да се подигне нов објект, инвеститорот односно изведувачот на работите е должен за тоа навремено да го извести имателот на односниот систем за врски заради преземање потребни мерки за заштита и обезбедување непречено функционирање на тој систем за врски.

Трошоците за преземање на мерките од став 2 на овој член ги сноси инвеститорот, односно изведувачот на работите.

Член 98

Во близината на радиоприемните и предавателните центри и поголемите радиодифузни станици мора да постои заштитна зона во која не смеат да се градат објекти и постројки кои со својата локација, конструкција и функционирање можат да го попречуваат приемот и предавањето.

На правците на простирањето на насочените радио-бранови од предавањето до приемот не смеат да се градат објекти кои би го пречеле простирањето на тие бранови.

Големината на заштитната зона од став 1 на овој член и условите под кои одредени објекти и постројки можат да се градат во таа зона се утврдуваат според фреквентниот опсег во кој работат радиоприемните и предавателните центри, односно радиодифузната станица, според видот, на преносот на соопштенијата и видот на антенските уреди.

Член 99

Под надземните и над подземните жични водови или во нивната непосредна близина не смеат да се садат садници кои би можеле да ги оштетат или да ја попречуваат работата на тие водови.

Ако поради развојот на растенијата дојде до попречување на работата на жичните водови, носителот на правото за користење односно сопственикот на земјиштето е должен да ги поткастри растенијата.

Ако носителот на правото за користење, односно сопственикот на земјиштето, не изврши поткастрување на растенијата, поткаструвањето ќе го изврши имателот на системот за врски на свој трошок.

Член 100

Ако поради изградба или реконструкција на некој инвестиционен објект е неопходно да се измести одреден објект, постројка, уред или споен пат на системот за врски, изместувањето се врши на начинот и под условите утврдени спогодбено помеѓу

имателот на односниот систем за врски и инвести-
торот на таквиот објект.

Трошоците на изместувањето од став 1 на овој
член ги сноси инвеститорот.

Член 101

Електроенергетските постројки за пренос, рас-
пределба и користење на електрична енергија што
се наоѓаат во близина на системот за врски или
негов дел, мораат да бидат изведени, користени и
одржувани така што нивната работа да не предизви-
кува пречки во функционирањето на односниот сис-
тем за врски и да не го доведува во опасност жи-
вотот и здравјето на луѓето што ги изведуваат ра-
ботите на системот за врски или го користат сис-
мот за врски.

Во случајот од став 1 на овој член, мораат и
при изградбата, користењето и одржувањето на сис-
темот за врски или на негов дел да се спроведат
соодветни мерки за заштита од пречки во неговото
функционирање, како и мерки за обезбедување од
опасност за животот и здравјето на луѓето што ги
изведуваат работите на тој систем за врски или го
користат тој систем за врски.

Член 102

Електричните и други постројки, уреди и апа-
рати не смеат да произведуваат електрични пречки
во работата на кој и да било систем за врски или
во приемот на радиосоопштенија и на радио и
телевизиски програми (прием на радиоемисии).

Електричните и други постројки, уреди и апа-
рати произведени или увезени за користење во зем-
јата мораат да имаат атест дека врз нив се спро-
ведени мерки за сузбивање електрични пречки во
работата на системот за врски и во приемот на ра-
диоемисии.

Корисниците, односно сопствениците на елек-
тричните и други постројки, уреди и апарати кои со
својата работа можат да предизвикаат електрични
пречки во работата на системот за врски или во
приемот на радиоемисии, должни се овие постројки,
уреди и апарати да ги поставуваат, користат и одр-
жуваат така што нивната работа да не предизвикува
пречки во работата на системот за врски или во
приемот на радиоемисии.

Член 103

Во градовите и населбите од урбани карактер
не смеат да се поставуваат радиостаници над одре-
дена сила на зрачење зависно од фреквентниот
опсег, како ни радиостаници кои можат да ја по-
пречуваат нормалната работа на другите системи за
врски или приемот на радиоемисии.

Во градовите и населбите од градски карактер
мораат да се утврдат слободни правци за влегување
и излегување на радиорелејните врски (радиокори-
дори).

Член 104

Со цел за заштита на радиоврските од пречки,
зградите над одреден број станови или катови мо-
раат да имаат заедничка надворешна антена со про-
пишани технички карактеристики за прием на теле-
визиски програми.

VI. НАДЗОР

Член 105

Со надзор над спроведувањето на одредбите од
овој закон се проверува особено:

1) дали системот за врски се гради, одржува и
развија според утврдените технички услови и на
начин кој обезбедува техничко и технолошко един-
ство во поглед на неговото функционирање и кори-
стење;

2) дали техничките услови за изградба и развој
на системот за врски се утврдени во согласност со
одредбите од овој закон, како и тоа дали со тие тех-
нички услови е обезбедено, со функционирањето и
користењето на тој систем за врски да не се попречу-
ва или оневозможува работата на други системи
за врски;

3) дали плановите и програмите за развој на
системот за врски се во согласност со Општиот план
на врските на Југославија;

4) дали системот за врски ги исполнува технич-
ките услови за поврзување во системот за врски на
Југославија според одредбите од овој закон;

5) дали меѓумесните жични водови, од значење
за обезбедување соодветни врски за случај на вон-
редни услови, се поставени според одредбите од овој
закон;

6) дали зградите, просториите и другите објекти
за сместување на постројките, уредите, апаратите и
на другата опрема што се вградува во системот за
врски, се градат со зголемена отпорност кон земјо-
трес и со потребна сигурност кон други видови
разурнувања;

7) дали системот за врски се одржува во состојба
која го обезбедува неговото правилно функциони-
рање и користење за одредена намена, неговата по-
врзаност со другите системи за врски според одред-
бите од овој закон, како и со неговото функцио-
нирање и користење да не се попречува или оневоз-
можува работата на други системи за врски;

8) дали имателот на систем за врски организира
и трајно врши контрола на функционирањето и ко-
ристењето на неговиот систем за врски и поврзани
прегледи на објектите, постројките, уредите, апа-
ратите и на другата опрема што е составен дел на
тој систем за врски, како и тоа дали навремено пре-
зема мерки за отстранување на пречките и недо-
статоците во неговиот систем за врски;

9) дали системот за врски за општи потреби, од-
носно одредениот функционален систем за врски е
поврзан со другите системи за врски утврдени со
закон така што да можат ефикасно да се користат во
вонредни услови во целина или во одделни делови
и да се обезбеди секој од тие системи за врски да
може правилно и непречено да функционира и да
се користи за одредени намени во условите на ред-
овното користење;

10) дали во задолжително поврзаниот систем за
врски е обезбедено непрекинато напојување со елек-
трична енергија на овие постројки и уреди, од кои
зависи непреченото функционирање на системот за
врски на Југославија во вонредни услови;

11) дали имателот на задолжително поврзаниот
систем за врски обезбедил неповредливост на тај-
ната на соопштенијата што се пренесуваат, а особено
неповредливост на тајната на соопштенијата што
се пренесуваат во вонредни услови и дали трајно
врши контрола на обезбедувањето неповредливост
на тајната на соопштенијата;

12) дали имателите на задолжително поврзаните
системи за врски организираат и вршат поврзани
заеднички вежби заради проверка на функционира-
њето на поврзаноста на тие системи за врски или на
нивни делови и можностите за нивното користење
во случај на вонредни услови во целата земја или во
одредени делови на земјата;

13) дали имателот на систем за врски односно
имателот само на одредени средства за врска, води
одредени технички и други податоци за својот сис-
тем за врски односно за средствата за врска, на про-
пишан начин и дали тие податоци му ги доставува
на надлежниот орган;

14) дали радиостаниците што се произведуваат
или увезуваат за домашниот пазар ги исполнуваат
пропишаните техничко-експлоатациони услови со
кои се обезбедува нивното непречено користење во
земјата;

15) дали радиостаниците во работата се придр-
жуваат кон условите одредени со меѓународните
договори, со закон, со прописи донесени врз основа
на закон и со дозволата за работа;

16) дали се користат фреквенциите правилно;

17) дали радиостаниците се одржуваат во сос-
тојба која го обезбедува нивното непречено функ-
ционирање и користење;

18) дали радиостаницата правилно се одржува и
дали уредно се водат податоците за работата на ра-

диостаницата, за извршените прегледи, за утврдени-те недостатоци и за шивното отстранување;

19) дали се спроведуваат мерки за обезбедување на врските.

Член 106

Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски врши надзор:

1) над примената на прописите за поврзувањето на системите за врски со соодветните системи за врски на други земји и користењето на меѓународните врски;

2) над спроведувањето на меѓународните договори од областа на врските.

Сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските, врши надзор над работата на радиостаниците во поглед на:

1) правилноста на користењето на фреквенциите, точноста и стабилноста на фреквенциите, силата на зрачењето, споредните зрачења, ширината на емисијата, идентификацијата на радиостаниците, пронаоѓањето на извори на радиопречки, зафатеноста на опсегот на фреквенциите и сл.;

2) придржувањето кон меѓународните договори и прописи за правилноста и уредноста на работата на радиостаниците во врска со користењето на радиостаниците во меѓународните радиоврски.

Другите работи на надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон ги врши надлежниот орган во републиката односно во автономната покраина.

Член 107

Инспекциските работи на надзор од член 106 на овој закон ги вршат сојузни инспектори за меѓународни врски и сојузни инспектори за радиоврски (во натамошниот текст: сојузни инспектори).

За вршењето одредена инспекциска работа или одредени видови инспекциски работи, Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, односно сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските, може да одреди и соодветен друг свој стручен работник.

Ако за извршувањето на одредена инспекциска работа е потребна стручност што ја немаат работниците на Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, односно на сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските, може да се овласти соодветен стручњак од друг орган на управата, од организација на здружениот труд или од друга организација да изврши таква инспекциска работа.

Лицата од ст. 2 и 3 на овој член ги имаат правата и должностите на сојузен инспектор при вршењето на инспекциските работи за кои се овластени.

Член 108

На работното место сојузен инспектор можат да се поставуваат само лица што имаат пропишана стручна подготовка и ги исполнуваат другите одредени услови.

Сојузниот инспектор мора да има посебна легитимација за вршење инспекциски работи.

Легитимацијата од став 2 на овој член ја издава Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, односно сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските, кој го утврдува и образецот на легитимацијата.

Член 109

Ако инспекциската работа ја врши во државен орган, организација на здружен труд или во друга организација, сојузниот инспектор е должен за своето присуство да го извести старејќината на државниот орган односно одговорното лице во организацијата.

Сојузниот инспектор или друго лице што е овластено да врши одредени инспекциски работи, должни се да ги чуваат како службена тајна сите податоци што ќе ги дознаат при вршењето на инспекцијата.

Член 110

Сојузниот инспектор за меѓународни врски има право, при вршењето на инспекција, да ги прегледа

постројките и уредите што се користат за меѓународни врски и да изврши или да бара извршување на одредени испитувања во врска со работата на тие постројки и уреди и со нивната состојба.

Сојузниот инспектор за радиоврски има право, при вршењето на инспекција, да ја прегледа радиостаницата и да изврши или да бара извршување на одредени испитувања во врска со работата на радиостаниците и со нејзината состојба.

Сојузните инспектори имаат право да ја прегледаат техничката и друга документација која содржи податоци потребни за вршење на инспекцијата.

При вршењето на инспекција мора да се води сметка да не се пречи редовната работа на меѓународните врски, односно редовната работа на радиостаницата.

Член 111

Носителите на правото за користење на системот за врски и одредени средства за врска, како и сопствениците на радиостаници, должни се да му овозможат на сојузниот инспектор вршење на инспекција, да му даваат потребни известувања и да му дозволат да ја разгледа документацијата и документите потребни за вршење на инспекцијата.

Носителите на правото за користење и сопствениците на радиостаници се должни и да се одзоват на позивите заради контролни радиомерења.

Член 112

Сојузниот инспектор за меѓународни врски е овластен и должен:

1) да нареди да се отстранат недостатоците на постројката, односно уредот за меѓународни врски односно неправилностите во нивната работа, ако утврди дека тие недостатоци, односно неправилности го пречат или би можеле да го пречат правилното функционирање;

2) да нареди привремено запирање на работата на постројката и уредот за меѓународни врски додека не се исполнат пропишаните услови под кои тие можат да се користат за меѓународни врски и да го одреди рокот во кој тие услови мораат да се исполнат, ако утврди дека не се исполнети.

Ако по наредбата од точка 1 став 1 на овој член не се постапи во одредениот рок, сојузниот инспектор за меѓународни врски може да нареди привремено запирање на работата на постројката и уредот за меѓународни врски додека не се отстранат утврдените недостатоци, односно неправилности и да се утврди нов рок за отстранување на тие недостатоци односно неправилности.

Ако недостатоците, односно неправилностите во работата на постројката и уредот за меѓународни врски не се отстранат ни во рокот од став 2 на овој член, или ако во рокот од точка 1 став 1 на овој член, не се исполнат пропишаните услови под кои тие постројки и уреди можат да се користат за меѓународни врски, Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, на барањето од сојузниот инспектор за меѓународни врски, ќе донесе решение за забрана на користењето на меѓународните врски и ќе одреди мерки за оневозможување на работата на односните постројки и уреди.

Член 113

Сојузниот инспектор за радиоврски е овластен и должен:

1) да нареди недостатоците на радиостаницата односно неправилностите во нејзината работа да се отстранат во одреден рок, ако утврди дека тие недостатоци односно неправилности би можеле да го пречат правилното користење на радиоврските;

2) да нареди привремено запирање на работата на радиостаницата додека не се доведе во исправна состојба, ако утврди дека радиостаницата е во таква состојба што со својата работа ја пречи работата на друга радиостаница;

3) да ја забрани употребата на радиостаницата и да одреди мерки за оневозможување на нејзината работа, ако утврди дека радиостаницата нема дозвола за работа;

4) да ја забрани употребата на одделна постројка, уред или апарат, ако утврди дека неговите штетни зрачења претставуваат извор на пречки во функционирањето на радиостаницата.

Ако по наредбата од точка 1 став 1 на овој член не се постави во одредениот рок, сојузниот инспектор за радиоврски, може да нареди привремено запирање на работата на радиостаницата додека не се отстранат утврдените недостатоци, односно неправилности и додека не се одреди нов рок за отстранување на тие недостатоци, односно неправилности.

Ако не се запре работата на радиостаницата по наредбата од точка 1 став 1 односно од став 2 на овој член, или ако утврдените недостатоци односно неправилности не се отстранат во одредениот рок, органот на управата што ја издал дозволата за работа на радиостаницата ќе донесе, по барање од сојузниот инспектор за радиоврски, решение за одземање на дозволата за работа и за одредување мерки за оневозможување на работата на таа радиостаница.

Член 114

Ако сојузниот инспектор за радиоврски најде дека радиостаницата поради променетите услови и други причини не би можела понатаму да работи под условите утврдени во дозволата за работа, ќе му предложи на органот на управата што ја издал дозволата за работа односно дозволата за поставување, да се извршат соодветни измени на техничките и другите услови за понатамошна непречена работа на таа радиостаница.

Член 115

Ако утврди дека во заштитната зона или на правците на простирањето на насочените радиобранови се градат објекти или постројки кои со својата локација, конструкција или функционирање, можат да го пречат предавањето односно приемот на радиоемисиите во таа зона односно на тие правци, сојузниот инспектор за радиоврски ќе го извести за тоа органот на управата кој го издал одобруението за изградба на тој објект, односно постројка и ќе предложи мерки кои треба да се преземат да не се пречи предавањето, односно приемот на радиоемисиите.

Органот на управата од став 1 на овој член е должен во рок од 30 дена од денот на приемот на известувањето да го извести сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските за преземените мерки.

Член 116

Сојузниот инспектор ги врши инспекциските работи самостојно и е должен во вршењето на тие работи да се придржува кон законски и други прописи.

Против решението на сојузниот инспектор донесено според одредбите од чл. 112 и 113 на овој закон, може во рок од 8 дена од денот на приемот на решението, да се поднесе жалба до Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски односно до сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 117

Кога сојузниот инспектор во вршењето на инспекцијата ќе утврди дека со повредата на прописите е сторен прекршок, стопански престап или кривично дело, должен е без одлагање да поднесе барање за поведување прекршочна постапка односно пријава за поведување постапка поради стопанскиот престап или кривичното дело.

Органот кому што е поднесено барање за поведување прекршочна постапка, односно органот кому е поднесена пријава за поведување постапка поради стопански престап или кривично дело, должен е за исходот на постапката да го извести Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, односно сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските, чиј инспектор го поднесол тоа барање, односно пријава.

Член 118

За постапувањето на сојузниот инспектор важат одредбите на Законот за општата управна постапка, ако со овој закон не е одредено поинаку.

VII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 119

Со парична казна од 30.000 до 500.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако неговиот систем за врски не ги исполнува техничките услови со кои се обезбедува поврзувањето на тој систем за врски во системот за врски на Југославија (член 6 став 2);

2) ако планот или програмата за развој на неговиот систем за врски не се усогласи со Општиот план на врските на Југославија, или ако не преземе мерки за развивање на својот систем за врски на начинот утврден со Општиот план на врските на Југославија (член 7 став 2 и член 8);

3) ако својот систем за врски го поврзе со системот за врски на друга земја кога тоа не е предвидено со меѓународен договор (член 16 став 1);

4) ако не изврши некоја од мерките што ги одредил Сојузниот извршен совет за поврзување одредени системи за врски (член 21 став 2);

5) ако не организира или не врши повремени заеднички вежби со друг имател на задолжително поврзан систем за врски, во спогодба со надлежниот орган на управата за работите на народната одбрана, заради проверка на функционирањето на поврзаноста на својот систем за врски или на неговите делови и можноста за неговото користење во случај на вонредни услови на начинот и под условите со Општиот план на врските на Југославија (член 27 во врска со член 19 став 2 точка 4);

6) ако го пречи или оневозможува користењето на својот систем за врски или на негов дел во случај на вонредни услови спрема одредбата од член 28 на овој закон;

7) ако својата самостојна радиомрежа не ја поврзе со одредени системи за врски кога е тоа предвидено со општествен договор (член 84 став 2).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 3.000 до 30.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 120

Со парична казна од 20.000 до 30.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако својот систем за врски не го гради или не го развива на начин кој обезбедува техничко и технолошко единство во поглед на неговото функционирање и користење (член 5);

2) ако со утврдените технички услови за изградба и развој на својот систем за врски не обезбеди со функционирањето и користењето на неговиот систем за врски да не се пречи или да не се оневозможува користењето на другите системи за врски (член 6 став 1);

3) ако нема план и програма за развој на својот систем за врски, или ако со тој план или програма не се обезбедува техничко и технолошко единство (член 7 став 1);

4) ако меѓумесниот житен вод, кој е од значење за обезбедување соодветни врски за случај на вонредни услови, го постави спротивно на одредбите од член 10 на овој закон;

5) ако неговиот систем за врски, кој врз основа на меѓународниот договор е поврзан со соодветен систем за врски на друга земја, не ги исполнува техничките услови што важат за односниот меѓународен сообраќај (член 16 став 2) или не ги исполнува пропишаните посебни услови за поврзување со соодветниот систем за врски на друга земја, или ако не се при-

држува кон пропишаните услови за користење на меѓународните врски (член 17).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 2.000 до 20.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 121

Со парична казна од 10.000 до 200.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако зграда, просторија или друг објект за сместување на постројки, уреди, апарати или на друга опрема што се вградува во неговиот систем за врски, ја изгради така што да не ги исполнува техничките услови за изградба или развој на тој систем за врски, или ако некој од тие објекти не го изгради со зголемена отпорност кон земјотрес или со потребна сигурност од друг вид разурнувања (член 12);

2) ако во својот систем за врски не обезбеди соодветно непрекинато напојување со електрична енергија на оние постројки или уреди од кои зависи непрекинато функционирање на системот за врски на Југославија во вонредни услови (член 22);

3) ако произведе или увезе за домашниот пазар радиостаница која не им одговара на пропишаните технички или експлоатациони услови за нејзиното непрекано користење во земјата (член 54 став 1);

4) ако произведе или увезе за домашниот пазар рачна радиостаница, радиотелефон, одделен друг вид подвижна радиостаница, направа за заедничка радиодифузна приемна антена, направа за радиодифузија по водови или радиодифузен приемник спротивно на одредбите на член 54 став 2 и на член 72 од овој закон;

5) ако постави, набави или договори изработка на радиостаница за која претходно не пријавил пропишана дозвола за поставување, или ако ѝ испорача радиостаница на организација на здружениот труд, на друго правно лице или на поединец кој нема дозвола за поставување таква радиостаница (член 68 став 1);

6) ако рачна радиостаница или радиотелефон му продаде на граѓанин кој нема одобрение за користење (член 68 став 2);

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 1.000 до 10.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 122

Со парична казна од 10.000 до 200.000 динари ќе се казни за стопански престап ПТТ организација:

1) ако програмата за развој и унапредување на птт мрежа на нејзиното подрачје не ја усогласи со Генералниот план на птт мрежа или со програмата за развој на магистралните и меѓународните птт капацитети (член 36);

2) ако не го изработи, не го реконструира или не го прошири магистралниот, меѓународниот или друг птт капацитет во согласност со Генералниот план на птт мрежа или со програмата за развој на магистралните и меѓународните птт капацитети, или ако изведувањето на тие работи не го синхронизира на пропишан начин со друга птт организација (член 37 став 1);

3) ако на своето подрачје не обезбеди правилно и непречено функционирање на птт сообраќај или не го обезбеди на пропишан начин вршењето на птт услуги (член 39);

4) ако не врши превоз на поштенски пратки во внатрешниот или меѓународниот птт сообраќај според Општиот ред за превоз на поштенски пратки (член 40);

5) ако со посредство на своите птт капацитети не ѝ овозможи на друга птт организација да врши птт услуги (член 41).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 1.000 до 10.000 динари и одговорното лице во птт организација.

Член 123

Со парична казна од 10.000 до 200.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд што се занимава со емитирање и со пренос на радио или телевизиски програми:

1) ако мрежата на системот за врски на ЈРТ на своето подрачје не ја гради така што да претставува техничка и технолошка целина, или ако не ја одржува и не ја користи на начин кој обезбедува правилно или непречено емитирање и пренос на радио или телевизиски програми или нормален прием на таа програма (член 46);

2) ако со другите организации на здружениот труд што се занимаваат со емитирање и пренос на радио и телевизиски програми не го усогласи својот план на развој спрема одредбата од член 47 став 2 точка 1 на овој закон;

3) ако по прашањата значајни за поврзувањето на мрежата на системот за врски на ЈРТ со соодветните мрежи на системите за врски на други земји, истапува спротивно на одредбата од член 47 став 2 точка 2 на овој закон.

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 1.000 до 10.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд која се занимава со емитирање и со пренос на радио или телевизиски програми.

Член 124

Со парична казна од 10.000 до 200.000 динари ќе се казни за стопански престап железничка организација:

1) ако на своето подрачје не гради или не ја одржува мрежата на системот за врски на ЈЖ на пропишан начин (член 43);

2) ако мрежата на системот за врски на ЈЖ на своето подрачје ја поврзува со системот за врски на железниците на друга земја спротивно на одредбата од член 49 на овој закон;

3) ако во одредени посреднички уреди на своето подрачје нема пропишани врски заради пренос на соопштенија што се однесуваат на давање брза помош или спасување во случај на несреќи, елементарни непогоди и слично (член 51).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 1.000 до 10.000 динари и одговорното лице во железничката организација.

Член 125

Со парична казна од 10.000 до 200.000 динари ќе се казни за стопански престап електростопанска организација:

1) ако на своето подрачје не гради или не ја одржува мрежата на системот за врски на ЈЕ на пропишан начин (член 48);

2) ако мрежата на системот за врски на ЈЕ на своето подрачје ја поврзува со системот за врски на електростопанството на друга земја спротивно на одредбите од член 50 на овој закон;

3) ако некој од капацитетите за врски што служи за оперативно-диспечерско управување со југословенскиот електроенергетски систем или некој од другите капацитети за врски на своето подрачје не го развива или не го унапредува во согласност со генералниот план за развој на системот за врски на ЈЕ (член 52).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 1.000 до 10.000 динари и одговорното лице во електростопанската организација.

Член 126

Со парична казна од 3.000 до 100.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако својот систем за врски не го одржува на начин кој обезбедува техничко и технолошко единство во поглед на неговото функционирање и користење (член 5), или ако својот систем за врски не го

одржува во состојба која обезбедува негово правилно и непречено функционирање и користење за одредена намена или за негова поврзаност со одредени системи за врски, или ако не го одржува така што со неговото користење односно работа да не се пречи или оневозможува работата на други системи за врски, или ако не врши контрола на функционирањето и користењето на својот систем за врски или не врши повремени прегледи на објектите, постројките, уредите, апаратите или на другата опрема што е составен дел на неговиот систем за врски, или ако навремено не преземе потребни мерки за отстранување на пречките и недостатоците во својот систем за врски (член 14);

2) ако не обезбеди неповредливост на тајната на соопштенијата кои се пренесуваат со неговиот систем за врски, или ако не врши контрола за обезбедување на неповредливоста на тајната на соопштенијата (член 23 став 1).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 300 до 5.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 127

Со парична казна од 1.500 до 50.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако во својот систем за врски или на дел од тој систем за врски вгради или приклучи постројка, уред, апарат или друга опрема за која не е издадена потврда (атест) за одредени технички својства потребни за вградување односно приклучување и непречена примена во тој систем за врски (член 9 став 1);

2) ако во својот систем за врски не обезбеди првенство во пренос на соопштенијата што се однесуваат на вонредни услови, или ако го злоупотреби правото на користење првенство во преносот на соопштенијата (член 25);

3) ако во својот систем за врски не врши пренос на соопштенија во вонредни услови според пропишаните единствени правила, или ако во услови на редовно користење на својот систем за врски не преземе потребни подготовки или мерки за обезбедување примена на тие правила во вонредни услови (член 26);

4) ако не води одредени технички и други податоци за својот систем за врски кои се од значење за општонародната одбрана или безбедноста на земјата или ако не ги води или не ги доставува на пропишан начин (член 29);

5) ако во случај на прекин на сообраќајот во неговиот систем за врски веднаш не преземе потребни мерки да се воспостави сообраќајот повторно во што покус рок (член 30 став 1);

6) ако во случај на прекин на сообраќајот во некој систем за врски со кој задолжително е поврзан неговиот систем за врски се пречи или оневозможува имателот на тој систем за врски да врши пренос на соопштенија преку неговиот систем за врски (член 30 став 2);

7) ако со посредство на својот систем или системите за врски со кои е поврзан, не пренесе соопштение за барање помош во случај на загрозување на човечки животи или имот, или ако на таквото соопштение не му обезбеди првенство во преносот (член 31);

8) ако својата радиостаница ја продаде или ја пренесе односно ја даде на користење со или без надоместок на оној што нема дозвола за поставување, односно одобрение за користење на таква радиостаница (член 68 став 3);

9) ако радиостаницата ја употреби за прием или предавање соопштенија за кои таа радиостаница не е поставена и наменета (член 84 став 1 и член 86 став 1 и 2);

10) ако не ја прекине работата на радиостаницата или не се одзове на позивот, или не се стави на располагање кога на радиостаницата прими знак за опасност (член 87 став 3);

11) ако употребува радиостаница со недостатоци кои ги можеле да ја пречат работата на друга радиостаница (член 91).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 150 до 3.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

За прекршокот од точ. 7 и 10 став 1 од овој член на одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице може, кон паричната казна или самостојно, да му се изрече заштитна мерка забрана на вршење должност на одговорно лице за работа на радиостаницата (член 90) во траење до две години.

Член 128

Со парична казна од 1.000 до 30.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако својата радиостаница не ја одржува во состојба која го обезбедува нејзиното правилно и непречено функционирање или користење, на начинот и под условите утврдени со дозволата за работа, или со нејзиното користење, односно работа да не се пречи или оневозможува работата на други радиостаници или да не се создаваат пречки во работата на средствата за врска на некој од системите за врски, или ако не врши контрола на функционирањето и користењето на својата радиостаница, повремено проверување на точноста на фреквенцијата што ја користи неговата радиостаница или повремени прегледи на својата радиостаница, или ако не преземе потребни мерки за отстранување на пречките и недостатоците во работата на неговата радиостаница (член 89);

2) ако постројката, уредот, апаратот или спојниот пат на системот за врски ги постави, користи или ги одржува така што нивната работа предизвикува пречки во функционирањето или користењето на друг систем за врски или на негов дел (член 95);

3) ако при изградба или поставување на објект, постројка или уред на земјиште или на објект во општествена сопственост или во сопственост на граѓани не ги спроведе пропишаните мерки за заштита (член 96 став 3);

4) ако навремено не го извести имателот на системот за врски дека во близината на објектот, постројката, уредот или спојниот пат на неговиот систем за врски треба да изведе одредени работи или да подигне нов објект, или ако не преземе потребни мерки за заштита или обезбедување на непречено функционирање на тој систем за врски (член 97 став 2);

5) ако при изведувањето, користењето или одржувањето на електроенергетска постројка за пренос, распределба или користење на електрична енергија во близината на системот за врски или негов дел не преземе мерки нивната работа да не предизвикува пречки во функционирањето на односниот систем за врски, или да не го доведува во опасност животот или здравјето на луѓето што ги изведуваат работите на системот за врски или го користат системот за врски (член 101 став 1);

6) ако на својот систем за врски или на негоз дел не спроведе соодветни мерки за заштита од пречки или за обезбедување од опасност од електроенергетски постројки за пренос, распределба или користење на електричната енергија (член 101 став 2);

7) ако пушти во промет електрична или друга постројка, уред или апарат без атест дека на него се спроведени мерките за сузбивање електрични пречки во работата на системите за врски или приемот на радиоemisии или ако својата електрична или друга постројка ја користи или одржува така што нејзината работа предизвикува пречки во работата на системите за врски или во приемот на радиоemisии (член 102);

8) ако во град или населба од градски карактер, постави радиостаница над одредената сила на зрачењето (член 103);

9) ако како инвеститор на зграда над одреден број станови или катови не постави заедничка надворешна антена со пропишани технички карактеристики за прием на телевизиски програми (член 104).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 100 до 2.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 129

Со парична казна од 500 до 10.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако на системот за врски чии услуги ги користи, приклучи како краен уред некоја постројка, уред, апарат или друга опрема за која не е издадена потврда (атест) за одредени технички својства за приклучување и непречена примена во тој систем за врски (член 9 став 1);

2) ако спојниот пат за врски, апаратот или уредот што работи по тој споен пат во неговиот систем за врски не го поврзе на соодветниот посреднички уред во својот систем за врски (член 11);

3) ако новоизградениот систем за врски или дел од системот кој претставува одредена техничка и технолошка целина го пушти во работа или го користи пред да е утврдено со технички преглед дека е изведен во согласност со пропишаните услови (член 13);

4) ако поврзувањето на системот за врски на ЈРТ или на функционалниот систем за врски, односно на негов дел, со системот за врски на ЈПТТ се изврши така што да не се исполнат техничките услови што важат за системот за врски на ЈПТТ (член 15 став 2);

5) ако својот систем за врски го користи за пренос на соопштенија во меѓумесниот или меѓународниот сообраќај помеѓу или со телеграфски или телефонски претплатници во системот за врски на ЈПТТ спротивно на одредбата од член 32 на овој закон;

6) ако радиостаницата ја користи спротивно на одредбата од член 83 став 1 на овој закон;

7) ако при емитирањето не ја идентификува својата радиостаница на пропишан начин (член 85 став 2);

8) ако преку својата радиостаница испраќа соопштенија кои не се однесуваат на дејноста заради која радиостаницата е поставена, непотребни или излишни соопштенија, лажни знаци за опасност, тревога или итност или лажни повикувачки или други лажни знаци за идентификација (член 86 став 3);

9) ако не води или неуредно ги води податоците за работата на радиостаницата, за извршените прегледи, за утврдените недостатоци и за нивното отстранување (член 92 став 1);

10) ако на органот на управата кој ја издал дозволата за работа на радиостаницата, писмено не му го пријави прекиниот на работата на радиостаницата подолг од 3 месеци, престанувањето на работата на радиостаницата, расходувањето на радиостаницата, продажбата на радиостаницата или преносот односно давањето на радиостаницата со или без надоместок (член 93).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 50 до 1.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 130

Со парична казна од 1.500 до 50.000 динари ќе се казни за прекршок поединец:

1) ако на пограничниот орган на внатрешните работи при преминувањето на границата, не му го пријави внесувањето на радиостаница во земјата или изнесувањето од земјата (член 54 став 3);

2) ако постави или користи радиостаница за која не е предвидено во член 58 на овој закон дека може да ја постави и да ја користи;

3) ако внесе или користи радиостаница спротивно на одредбите од член 59 на овој закон;

4) ако постави, набави или договори изработка на радиостаница за која претходно не прибавил пропишана дозвола за поставување (член 68 став 1).

За прекршокот од став 1 на овој член, покрај парична казна, ќе се изрече и заштитна мерка одземање на радиостаницата.

Член 131

Со парична казна од 200 до 10.000 динари ќе се казни за прекршок поединец:

1) ако на системот за врски чии услуги користи, приклучи како краен уред некоја постројка, уред, апарат, или друга опрема, за која не е издадена потврда (атест) за одредени технички својства за приклучување и непречена примена во тој систем за врски (член 9 став 1);

2) ако како корисник на услугите на системот за врски го злоупотреби правото на првенство во преносот на соопштенија во вонредни услови (член 25 став 2);

3) ако својата радиостаница ја продаде или ја пренесе односно му ја даде на користење, со или без надоместок, на оној кој нема дозвола за поставување односно одобрение за користење на таква радиостаница (член 68 став 3);

4) ако радиостаницата ја употреби додека поморски брод, пловило на внатрешната пловидба, односно воздухоплов се наоѓа во лука или пристаниште односно на аеродром спротивно на одредбите од член 82 ст. 2 и 3;

5) ако при емитирањето не ја идентификува својата радиостаница на пропишан начин (член 85);

6) ако преку својата радиостаница испраќа соопштенија за кои радиостаницата не е наменета, непотребни и излишни соопштенија, лажни знаци за опасност, тревога или итност, лажни повикувачки знаци или други лажни знаци за идентификација (член 86 ст. 1 и 3);

7) ако под надземните или над подземните живни водови или во нивна непосредна близина, сади садници кои би можеле да ги оштетат или да ја пречат работата на тие водови (член 99 став 1);

8) ако својата електрична или друга постројка уред или апарат го постави, користи или го одржува така што неговата работа да предизвикува пречки во работата на некој систем за врски или во приемот на радиоемисиите (член 102 став 3).

Со парична казна од 200 до 10.000 динари ќе се казни заповедникот на воздухоплов, поморски брод или на пловило на внатрешната пловидба, или друго одговорно лице на воздухоплов, на поморски брод или на пловило на внатрешната пловидба за воздухопловен, односно поморски прекршок, односно прекршок на внатрешна пловидба, ако радиостаницата ја употреби додека воздухопловот, поморскиот брод односно пловилото на внатрешната пловидба, се наоѓа на аеродром, во лука, односно пристаниште, спротивно на одредбите од член 82 ст. 2 и 3.

За прекршокот од точка 6 став 1 на овој член, покрај парична казна, може да се изрече и заштитна мерка одземање на радиостаницата.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 132

Ако општествениот договор со кој се утврдува Општиот план на врските на Југославија и се уредува начинот на обезбедување на финансиски средства за извршување на тој план, не се склучи до крајот на 1976 година, со посебен сојузен закон ќе

се утврди Општиот план на врските на Југославија и ќе се уреди начинот на обезбедувањето на финансиски средства за извршување на тој план.

Имателите на системи за врски се должни плановите и програмите за развој на своите системи за врски да ги усогласат со Општиот план на врските на Југославија во рокот одреден со општествениот договор, односно со законот од став 1 на овој член

Член 133

Заради обезбедување соодветни врски за случај на вонредни услови до склучувањето на општествениот договор од член 19 на овој закон, имателите на системот за врски на ЈРТ, системот за врски на вооружените сили, системот на врски на ЈЖ, системот за врски на ЈЕ и системот за врски на органите на управата за внатрешни работи, како и имателите на системи за врски што ќе ги одреди Сојузниот извршен совет, должни се да извршат привремено поврзување на посредничките уреди на својот систем со соодветните посреднички уреди на системот за врски на ЈПТТ најдоцна до крајот на 1975 година, на начинот и под условите што спогодбено ќе ги утврдат со имателите на системот за врски на ЈПТТ и со Сојузниот секретаријат за народна одбрана.

Ако не се постигне спогодба за привремено поврзување на некој од системите за врски од став 1 на овој член со системот за врски на ЈПТТ, Сојузниот извршен совет може, врз основа на претходно усогласени ставови со надлежните републички и покраински органи да одреди привремени мерки за обезбедување на тоа поврзување.

Важноста на привремените мерки од став 2 на овој член престанува со денот на склучувањето на самоуправната спогодба според одредбите на став 1 од овој член.

Член 134

ПТТ организации се должни, најдоцна до крајот на 1976 година, да воведат двотарифно мерење и регистрирање на телеграфските и телефонските услуги (член 42 став 2) и со соодветни економски мерки да стимулираат тие услуги да се користат во времето на послаб телеграфски и телефонски сообраќај.

Член 135

Усогласување на постојната состојба на одделните системи за врски со одредбите од овој закон ќе се изврши на начинот и во роковите утврдени со општествениот договор (член 19), односно со сојузен закон (член 132 став 1).

Член 136

Сојузниот секретар за сообраќај и врски ќе донесе поблиски прописи и тоа:

1) за одредување на техничките и експлоатационите услови под кои одделни видови радиостаници можат да се користат и за одредување и одобрување на техничките карактеристики за производство на одредени рачни радиостаници, радиотелефони и подвижни радиостаници според одобрениот прототип и за технички преглед и одобрување на тој прототип, во спогодба со сојузниот секретар за стопанство (член 54);

2) за начинот и условите под кои странци можат да внесуваат, да користат и да изнесуваат одредени радиостаници (член 59), во спогодба со сојузниот секретар за народна одбрана и со сојузниот секретар за внатрешни работи.

Член 137

Старешината на сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските ќе донесе поблиски прописи: за одредувањето на радиостаниците што можат да ги користат граѓаните и за условите за нивно користење (член 58); за техничкиот преглед на радиостаниците (член 71); за основите за

составување и користење на повикувачките знаци и на другите знаци за идентификација (член 85); за евидентирањето на радиостаниците и за начинот и условите за користење на податоците од евиденцијата (член 94); за начинот и условите за одредување на заштитни зони (член 98); за радиостаниците што можат да се поставуваат во градовите и населбите од градски карактер (член 103); за техничките карактеристики на заедничките надворешни антени за прием на телевизиски програми (член 104).

Член 138

Сојузниот секретар за сообраќај и врски, односно старешината на сојузниот орган на управата надлежен за работите на радиоврските може да одреди прекршоци за повреда на одредбите на прописите за одредување на радиостаниците што можат да ги користат граѓани односно странци и за условите за нивно внесување, користење и изнесување, и да пропишат парични казни за тие прекршоци во границите на овластувањата одредени со сојузен закон.

Член 139

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Основниот закон за радио-сообраќајот („Службен лист на СФРЈ“, бр. 14/65) и одредбите на Законот за организацијата на Југословенските пошти, телеграфи и телефони („Службен лист на СФРЈ“, бр. 32/65, 50/68, 51/68, 15/70 и 58/71), освен одредбите што се однесуваат на Поштенската штедилница.

Член 140

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

371.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПОШТЕНСКИТЕ, ТЕЛЕГРАФСКИТЕ И ТЕЛЕФОНСКИТЕ УСЛУГИ

Се прогласува Законот за поштенските, телеграфските и телефонските услуги, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 312

26 април 1974 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПОШТЕНСКИТЕ, ТЕЛЕГРАФСКИТЕ И ТЕЛЕФОНСКИТЕ УСЛУГИ

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат односите помеѓу организациите на здружениот труд на поштенскиот, телеграфскиот и телефонскиот сообраќај (во понатамошниот текст: птт организации) и корисници-

те на поштенските, телеграфските и телефонските услуги (во понатамошниот текст: корисници на птт услуги) во внатрешниот поштенски, телеграфски и телефонски сообраќај (во понатамошниот текст: птт сообраќај).

Одредбите на овој закон согласно се применуваат и врз соодветните односи во врска со вршењето на поштенските, телеграфските и телефонските услуги (во понатамошниот текст: птт услуги) во меѓународниот птт сообраќај, ако со меѓународни договори не е одредено поинаку.

Член 2

Птт услуги се вршат врз основа на договор, под условите одредени со овој закон и со општите услови за вршење птт услуги.

Со општите услови за вршење птт услуги се уредуваат единствениите услови под кои птт организации ќе вршат одделни видови птт услуги и се утврдува постапката за остварување на меѓусебните права и обврски на птт организации и на корисниците на птт услуги во врска со вршењето односно со користењето на птт услуги, во согласност со одредбите на овој закон и со одредбите на другите закони што се однесуваат на птт сообраќај.

Општите услови за вршење птт услуги заеднички ги утврдуваат птт организации по претходно прибавено мислење од Стопанската комора на Југославија.

Општите услови за вршење птт услуги влегуваат во сила по истекот на 30 дена од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Поштата, телеграфот и телефонот (во понатамошниот текст: единици на птт мрежа) се должни на корисникот на птт услуги, на негово барање да му ги стават на увид општите услови за вршење птт услуги.

Член 3

Птт услуги се вршат, по правило, врз основа на договор по пристапување.

Правата и обврските од договорот по пристапување се засноваат помеѓу лицето што бара птт услуга и птт организација од која се бара таа услуга, без оглед што во извршувањето на таа услуга, по правило, учествуваат повеќе птт организации.

Од врачувањето, односно од обидот за врачување, на поштенска пратка или на телефонско телеграфско соопштение на примачот, како и од воспоставувањето на телефонска врска помеѓу корисникот на телефонската услуга и лицето со кое тој ја воспоставил таа врска, одредените права и обврски од договорот по пристапување преминуваат и врз примачот, односно врз лицето со кое е воспоставена телефонската врска, како и врз птт организација на чие подрачје се завршува односната птт услуга.

Член 4

Птт организации се должни, во границите утврдени со овој закон, на целата територија на Југославија да ги вршат птт услуги предвидени во номенклатурата на ПТТ услуги.

Птт организации се должни да вршат и одредени работи на благајничката служба (уплати и исплати), на начинот и под условите што спогодбено ќе ги утврдат со Службата на општественото книговодство.

Член 5

Номенклатурата на птт услуги заеднички ја утврдуваат птт организации по претходно прибавено мислење од Стопанската комора на Југославија.

Номенклатурата на птт услуги влегува во сила по истекот на 30 дена од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Член 6

Подрачјата на кои ќе ги вршат птт услуги, птт организации ќе ги одредат така што да ги опфатат сите населби во земјата.

Прием и врачување на поштенски пратки, телеграми и на телефонски покани единиците на птт мрежа вршат, по правило, најмалку еднаш дневно.

Ако на целото подрачје на единицата на птт мрежа прием и врачување на поштенски пратки, телеграми и на телефонски покани не може да се врши на начинот од став 2 на овој член, подрачјето на единиците на птт мрежа може да се подели на:

1) потесно подрачје на единицата на птт мрежа, на кое прием и врачувањето на поштенски пратки, телеграми и на телефонски покани се врши на начинот од став 2 на овој член;

2) пошироко подрачје на единицата на птт мрежа, на кое прием и врачување на поштенски пратки, телеграми и на телефонски покани се врши најмалку трипати неделно;

3) најшироко подрачје на единицата на птт мрежа, на кое:

— прием и врачување поштенски пратки до одредена тежина, односно вредност, и врачување на известие за пристигање на поштенски пратки над одредената тежина, односно вредност, се врши најмалку еднаш неделно;

— врачување телеграми и телефонски покани се врши под услов ако може да се обезбеди посебно платен носител на телеграма односно на телефонска покана.

При одредувањето на единиците на птт мрежа кои не можат на сите делови на своето подрачје, да организираат вршење на птт услуги на начинот од став 3 на овој член, при поделбата на подрачјата на тие единици на два или на три дела и при одредувањето на начинот и условите на вршењето на птт услуги на одделни делови од нивните подрачја, птт организација е должна да се придржува кон мерилата утврдени со републичките, односно со покраинските прописи.

При утврдувањето на мерилата од став 4 на овој член ќе се земат предвид: какви населби се наоѓаат на подрачјето на единицата на птт мрежа (типови, густина, стопанска и културна развиеност и сл.), прометот на птт услуги на подрачјето на единицата на птт мрежа и фактичните потреби од птт услуги, како и економските можности на птт организација во чиј состав се наоѓа единицата на птт мрежа.

Единиците на птт мрежа се должни на корисникот на птт услуга, на негово барање, да му го дадат на увид прегледот на поделбите на подрачјата на единиците на птт мрежа според одредбите на овој член.

Член 7

Птт организации се должни особено:

1) поштенската пратка да ја пренесат и да му ја вратат на примачот во состојбата во која ја предад испраќачот и во пропишаниот рок;

2) текстот на телеграмата дословно да го пренесат и да му го вратат на примачот онака како што го предад испраќачот и во пропишаниот рок;

3) на телеграфските и на телефонските претплатници и на другите корисници на телеграфски и на телефонски услуги да им обезбедат уреден и квалитетен пренос на соопштенија, односно на податоци.

Член 8

Птт организации се должни при вршењето на птт услуги да обезбедат неповредливост на тајната на поштенските пратки и на телеграфските и телефонските соопштенија.

На поштенските, телеграфските и на телефонските работници им е забрането:

1) на неовластен начин да ја дознаат содржината на поштенските пратки и на телеграфските и телефонските соопштенија или да задржат, прикријат или на неовластено лице да му предадат поштенска пратка, односно телеграма;

2) на неовластени лица да им ја соопштуваат:

— дознаената содржина на поштенската пратка, времето кога поштенската пратка е предадена или пристигнала, кој е испраќачот односно примачот, обемот и тежината или други податоци што се однесуваат на поштенската пратка;

— дознаената содржина на примената или на испратената телеграма или телефонско соопштение, од кого е и кога е примена телеграмата, односно кому и кога му е доставена, и дали некој пријавувал или вршел телефонски разговор;

3) на неовластени лица да им овозможат или да им помогнат во некое од дејствијата од точ. 1 и 2 на овој член.

Забраната од точка 2 став 2 на овој член важи за птт работници и по престанувањето на нивното својство на работници во здружениот труд во птт организација.

Од начелото на неповредливоста на тајната на поштенските пратки и на телеграфските и телефонските соопштенија може да се отстапува само во случаите и под условите одредени со закон.

Член 9

Птт организации се должни да го одредат и на вообичаен начин да го објават работното време на единиците на птт мрежа за работа непосредно со корисниците на птт услуги.

Работното време на единиците на птт мрежа се одредува според месните потреби, на подрачјето на односната единица на птт мрежа и во согласност со закон, како и со самоуправните спогодби и општите акти на Заедницата на ЈПТТ со кои се уредуваат организацијата и вршењето на птт услуги и се обезбедува правилно и непрекотно функционирање на птт сообраќај.

Член 10

Цената за извршување на птт услуга се плаќа однапред ако со договор помеѓу птт организација и корисникот на птт услуга не е одредено поинаку.

Во случаи предвидени со посебен закон, за вршење одделни птт услуги се плаќа, покрај редовната цена, и одреден износ за намените утврдени со тој посебен закон.

Член 11

Корисниците на птт услуги имаат право и должност да го одберат оној вид птт услуги што им одговара на природата, односно на видот на содржината на пратката, и на значењето, односно на вредноста на пратката или на значењето на соопштението за корисниците на птт услуги.

Член 12

Корисниците на птт услуги можат предавање и прием на книжени пратки и на телеграми да вршат и преку полномошник.

За издавање на полномошно во смисла на став 1 на овој член важи, покрај општите прописи за издавање на полномошно, и следното:

1) полномошно не може да му се издаде на лице кое е неписмено или не може да се потпише;

2) корисник на птт услуги може да овласти најмногу три лица во негово име да примаат книжени пратки односно телеграми;

3) полномошно на поединец односно отповикување на тоа полномошно мора да биде заверено од надлежниот државен орган или од единиците на птт мрежа;

4) полномошното мора да се депонира кај единиците на птт мрежа кај која полномошникот ќе предава или ќе прима книжени пратки односно телеграми.

II. ПОШТЕНСКИ УСЛУГИ

Член 13

Поштенските услуги опфаќаат пренос на обични писмовни пратки (писма, поштенски картички, печатени работи, секограми, мали пакети и др.),

книжени пратки (препорачани писмовни пратки, вредносни писма, пакети, поштенски испратници и др.) и на други пратки предвидени во номенклатурата на птт услуги (во понатамошниот текст: поштенски пратки), како и други поштенски услуги предвидени во номенклатурата на птт услуги.

Член 14

Поштенските пратки мораат да ги исполнуваат условите утврдени со овој закон и со општите услови за вршење птт услуги.

За пренос на одредени поштенски пратки мораат да бидат исполнети и условите предвидени со друг закон односно со прописи донесени врз основа на закон, и тоа:

1) за пратки во внатрешниот птт сообраќај кои содржат предмети за чиј пренос е потребно одобрение од надлежниот орган на управата — таквото одобрение испраќачот да го предаде заедно со пратката;

2) за пратки во меѓународниот птт сообраќај чија содржина подлежи на царински преглед односно на девизна контрола — да се постапи според царинските, односно девизните прописи.

Член 15

Забрането е предавање и пренос на поштенски пратки кои содржат:

1) експлозивни и лесно запални предмети и предмети чиј пренос е врзан со опасност за другите пратки, птт постројки и транспортните средства или за здравјето и животот на луѓето;

2) предмети чиј промет е забранет со закон;

3) опојни дроги, освен кога испраќачот и примачот се со закон овластени лица за промет, односно за употреба, на опојни дроги.

Не може да се врши пренос на живи животни во писмовни пратки, освен пчели, пјавици и свилени буби.

Ако постои основано сомнение дека поштенската пратка содржи некој од предметите од ст. 1 и 2 на овој член, единиците на птт мрежа може комисијски да изврши преглед на содржината на пратката.

Постапката со пратките за кои се утврди дека содржат некој од предметите од ст. 1 и 2 на овој член се утврдува со општите услови за вршење птт услуги.

Член 16

Испраќачот е одговорен за внатрешното пакување на поштенската пратка.

Испраќачот одговара за сите штети што неговата пратка им ги предизвикала на другите поштенски пратки, на птт постројки и на транспортните средства, и за повреди или смрт на птт работници и на други лица, ако тоа настанило поради тоа што пратката содржела предмети чиј пренос е забранет, поради непридржување кон посебните услови за пренос на одредени предмети што се наоѓале во неговата пратка или поради неисправноста на внатрешното пакување на пратката.

Член 17

Птт организација е должна на испраќачот да му издаде потврда за приемот на книжената пратка.

Член 18

Цената за извршувањето на поштенските услуги (во понатамошниот текст: поштарина) може да се плаќа со поштенски марки што се во оптек, со употреба на машина за франкирање, во готово или со други законски средства за плаќање.

Употребата на машина за франкирање се уредува со договор помеѓу птт организација и корисникот на птт услуги, во согласност со општите услови за вршење птт услуги.

Член 19

По исклучок од одредбата на член 10 став 1 на овој закон, птт организации вршат пренос и на обични писма и на поштенски картички за кои поштарина не е однапред платена или е недоволно платена, со тоа што неплатената односно недоволно платената поштарина се наплатува од примачот во двоен износ при врачувањето на такво писмо односно поштенска картичка.

Ако писмото односно поштенската картичка од став 1 на овој член му се враќа на испраќачот затоа што примачот одбил да го прими тоа писмо, односно поштенска картичка или затоа што не било можно да му се враќа на примачот, двојниот износ на неплатената односно недоволно платената поштарина се наплатува од испраќачот.

Член 20

Ако пакет, на барање од испраќачот или примачот, се испраќа во друго место што не е означено во адресата на пакетот (испраќање пакет по примачот), поштарината за известувањето на единицата на птт мрежа што треба да изврши испраќање на пакетот по примачот, се наплатува од подносителот на барањето, а поштарината за испраќањето на пакетот по примачот — од примачот при врачувањето на пакетот.

Пакет за воено лице во чија адреса е содржана ознака на воената пошта, единицата на птт мрежа е должна да го испрати по примачот ако ја дознае неговата нова адреса.

Ако пакетот, во смисла на ст. 1 и 2 на овој член, се испраќа по примачот кој е воено лице во чија адреса е содржана ознака на воената пошта, за испраќањето на пакетот по таквиот примач не се плаќа поштарина.

Член 21

Птт организација е должна пакетот примен на пренос да го препакува ако во текот на преносот до примачот се покаже дека испраќачот не го спакувал на начинот што ѝ одговара на неговата содржина, или ако во текот на преносот биде оштетен.

Ако е извршено препакување затоа што испраќачот пакетот не го спакувал на начинот што ѝ одговара на содржината на пакетот, птт организација има право од примачот при врачувањето на пакетот да ја наплати поштарината за препакување.

Член 22

За пакет што ќе му се врати на испраќачот затоа што од оправдани причини (член 32) не можел да му се враќа на примачот, од испраќачот се наплатува поштарина за враќањето на пакетот и поштарина за посебните услуги што се извршени при враќањето на пакетот, како и трошоците за препакување ако препакувањето било потребно затоа што испраќачот пакетот не го спакувал на начинот што ѝ одговара на содржината на пакетот.

Член 23

Испраќачот има право да располага со предадената поштенска пратка до врачувањето на таа пратка на примачот и може, со доплата на соодветна поштарина, под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги да бара:

- 1) адресата на пратката да се измени или дополни;
- 2) пратката да му се врати;
- 3) книжената пратка да се оптовари со откупнина, износот на откупнината да се зголеми или намали или да се откаже од откупнината;
- 4) да се изврши испраќање на пакетот по примачот или да не се изврши испраќање на пакетот по примачот.

Член 24

Ако извршувањето на поштенската услуга е започнато но не е довршено по барање на испраќачот, птт организација ќе задржи еден дел од наплатената поштарина кој му одговара на извршениот дел од таа услуга, а остатокот ќе му го врати на испраќачот, под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги.

Член 25

Птт организации се должни обичните писмовни пратки и книжените пратки, освен пакети, судски писма и писма по управна и прекршочна постапка, да ги испраќаат по примачот што отпатувал или се преселил во друго место, ако ја дознаат неговата нова адреса.

Член 26

Поштенските пратки му се врачуваат лично на примачот или на лицето што го овластил тој за прием на пратка, во неговиот стан, односно деловна просторија, или во деловните простории на односната единица на птт мрежа.

По исклучок од одредбата на став 1 на овој член:

1) одделни видови поштенски пратки можат да му се враќаат и на возрасен член на домаќинството, на лице постојано вработено во домаќинството, односно во деловната просторија на примачот, под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги;

2) обични писмовни пратки можат да се враќаат и преку посредник (хотел, одморалиште, воена експедиција и сл.);

3) поштенски пратки што не се книжени, како и итни обични писмовни пратки што не можеле непосредно да се враќаат, можат да се враќаат и со уфрлување во куќни или во збирни поштенски сандачиња.

За врачување судски писма и писма по управна и прекршочна постапка важат и посебните прописи што се однесуваат на врачувањето на такви писма.

Поблиски одредби за врачување на писмата од став 3 на овој член се утврдуваат со општите услови за вршење птт услуги, во согласност со сојузниот орган на управата надлежен за правосудни работи.

Член 27

Примачот може, со доплата на соодветна поштарина, под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги, да бара:

1) „пост-рестант“ пратки да му се доставуваат во неговиот стан или деловна просторија, односно во станот или деловната просторија на лицето што го одредил тој;

2) пристигнатите пратки, освен судски писма или писма по управна и прекршочна постапка, да му се чуваат како „пост-рестант“ пратки, или да му се испраќаат во ново одредиште и во тоа ново одредиште да му се доставуваат во неговиот стан или деловна просторија, во станот или деловната просторија на лицето што го одредил тој, или да се чуваат како „пост-рестант“ пратки;

3) пратките пристигнати за него да не можат да им се врачуваат на лицата од член 26 на овој закон, туку само нему лично;

4) сите итни пратки, освен судски писма и писма по управна или прекршочна постапка, и известия за пристигање на такви пратки да се ставаат во неговата прегратка;

5) сите или одредени пратки да му се врачуваат како итни;

6) испратничките износи да му се испратат телеграфски во новото одредиште.

Член 28

Примачот може да одбие да ја прими пристигнатата поштенска пратка.

Член 29

Птт организации се должни поштенските пратки да ги пренесат и да им ги врачат на примачите во роковите предвидени со општите услови за вршење птт услуги.

Зависно од видот на поштенската пратка, од тоа на која единица на птт мрежа пратката ѝ е предадена на пренос и од подрачјето на единицата на птт мрежа на кое пратката треба да му се врачат на примачот, со општите услови за вршење птт услуги не можат да се предвидат подолги рокови од следните:

- 1) од еден до четири дена — за писма, поштенски картички, поштенски испратници, дневен печат и многу итни пакети;
- 2) од два до пет дена — за други писмовни пратки и печат;
- 3) од три до шест дена — за пакети што не се многу итни;
- 4) од седум до десет дена — за пратки за кои е предвидено дека се врачуваат на најширокото подрачје на единицата на птт мрежа (член 6).

Во роковите одредени согласно со одредбите на став 2 на овој член, не се засметува:

- 1) денот на предавањето на поштенската пратка на единицата на птт мрежа;
- 2) неделите и другите дни кога единицата на птт мрежа не работи;
- 3) времето на задоцнувањето поради неточност или непотполност на означената адреса на пратката;
- 4) времето на задоцнувањето поради виша сила или поради задушување на поштенскиот сообраќај без вина на птт организација.

Во роковите одредени според одредбите на ст. 1 и 2 на овој член не се засметува ни наредниот ден од денот на предавањето на поштенската пратка на единицата на птт мрежа, ако пратката не е предадена до одредениот рок пред испраќањето на поштенските пратки од таа единица на птт мрежа.

Птт организација е должна, во согласност со редот за превоз на поштенските пратки, за единиците на птт мрежа во својот состав, да го одреди и на вообичаен начин да го објави рокот од став 4 на овој член.

Член 30

Ако книжената пратка не може да се врачат затоа што примачот односно лицето овластено за прием на пратката во име на примачот не се наоѓа во станот односно во деловната просторија, на примачот односно на овластеното лице му се остава известие за пристигањето на таа пратка со известување:

- 1) кога може да ја прими таа пратка во односната единица на птт мрежа — ако треба да се врачат пакет;
- 2) во кое време ќе биде обидена повторна доставка на таа пратка — ако треба да се врачат некоја друга книжена пратка.

Ако книжената пратка од точка 2 став 1 на овој член ниту при повторната доставка не можела да му се врачат на примачот, односно на овластеното лице, се остава известие за пристигањето на таа пратка со известување кога таа пратка може да се подигне во односната единица на птт мрежа.

Ако на примачот, односно на овластеното лице му е оставено известие за пристигањето на пратката пред истекот на рокот за пренос и врачување на книжената пратка, се смета дека птт организација ја исполнила својата обврска во поглед на преносот и врачувањето на таа пратка во пропишаниот рок.

Присмот на известието за пристигањето на пратката не го обврзува примачот да ја прими пристигнатата пратка.

Член 31

Поштенската пратка што се врачува во единицата на птт мрежа може да се подигне:

- 1) во рок од пет дена — ако пратката гласи на примач кој се наоѓа на потесното подрачје на единицата на птт мрежа;
- 2) во рок од осум дена — ако пратката гласи на примач кој се наоѓа на поширокото подрачје на единицата на птт мрежа;
- 3) во рок од петнаесет дена — ако пратката гласи на примач кој се наоѓа на најширокото подрачје на единицата на птт мрежа;
- 4) во рок од триесет дена — ако пратката е упатена на „пост-рестант“.

По исклучок од одредбата од став 1 на овој член, пакет од странство може да се подигне:

- 1) во рок од петнаесет дена — ако пакетот гласи на примач кој се наоѓа на потесното или на поширокото подрачје на единицата на птт мрежа;
- 2) во рок од триесет дена — ако пакетот гласи на примач кој се наоѓа на најширокото подрачје на единицата на птт мрежа.

Ако пратката содржи живи животни, мора да се подигне во рок од 24 часа, без оглед на тоа дали пратката гласи на примач кој се наоѓа на потесното, поширокото или на најширокото подрачје на единицата на птт мрежа.

Роковите од ст. 1 и 2 на овој член се сметаат почнувајќи од наредниот ден од денот на оставањето на известието за пристигањето на пратка, односно од денот на пристигањето на „пост-рестант“ пратка, или пристигањето на пратка за преградка во односната единица на птт мрежа.

Член 32

Ако испраќачот не одредил поинаку (член 23), поштенската пратка му се враќа на испраќачот:

- 1) ако примачот одбие да ја прими;
- 2) ако примачот е непознат;
- 3) ако пратката не можела да се врачат затоа што примачот отпатувал или се преселил, освен кога се врши испраќање пратка по примачот според одредбите на овој закон;
- 4) ако пратката не можела да му се врачат на примачот поради непотполна адреса на пратката;
- 5) ако примачот не ја подигне пратката во рокот предвиден во член 31 на овој закон;
- 6) ако примачот умрел.

По исклучок од одредбата од точка 6 став 1 на овој член, обичните писмовни пратки можат да му се врачат на член на домаќинство на умрен примач.

Член 33

Ако испраќачот или друго овластено лице смета дека пратката не му е врачена на примачот, или дека му е врачена со задоцнување, може да поднесе писмена рекламација до птт организација во рок од три месеци од денот на предавањето на односната пратка.

Рекламацијата од став 1 на овој член се поднесува до единицата на птт мрежа на која пратката ѝ е предадена, а по исклучок — и на која и да е друга единица на птт мрежа.

Единицата на птт мрежа е должна да се изјасни за основаноста на рекламацијата, во рок од триесет дена од денот на нејзиното поднесување.

Ако испраќачот или друго овластено лице не ја поднесе рекламацијата од став 1 на овој член во предвидениот рок, ги губи правата што според одредбите од чл. 86 до 94 на овој закон му припаѓаат во случај на загуба на пратката, односно пречекување на рокот за пренос и врачување на пратката.

Член 34

Ако при врачувањето на книжена пратка на примачот или на друго овластено лице се утврди дека нејзината тежина се сложува со тежината утврдена при предавањето на таа пратка на пренос,

дека на нејзината надворешна обвивка не постојат видливи знаци на повреда или оштетување и дека печатите и другите средства за поврзување или затворање на таа пратка се неопштетени, се претпоставува дека таа пратка е исправна во смисла на одредбите од овој закон.

Член 35

Примачот или друго овластено лице може на птт организација да ѝ изјави рекламација поради оштетување или намалување на содржината на пратката, и тоа веднаш при врачувањето на пратката, ако недостатоците на пратката се видливи, однадвор, односно во рок од три дена од денот на приемот на пратката — ако недостатоците биле невидливи однадвор.

И кај однадвор видливите недостатоци на пратката, примачот или друго овластено лице може на птт организација да ѝ ја изјави рекламацијата од став 1 на овој член во рок од 24 часа од моментот на приемот на пратката, ако таа рекламација од оправдани причини не можел да ја изјави при врачувањето на пратката.

Ако примачот или друго овластено лице не ја изјави рекламацијата од ст. 1 и 2 на овој член во пропишаниот рок, ги губи правата што му припаѓаат според одредбите од чл. 86 до 94 на овој закон во случај на оштетување или намалување на содржината на пратката.

Член 36

Поштенска пратка за која ќе се утврди дека не може да му се врати на примачот ниту да му се врати на испраќачот (неиспорачлива пратка), птт организација комисијски ќе ја прегледа и, по потреба, ќе ја отвори заради утврдување на адресата на примачот или на испраќачот.

Ако ни врз основа на комисијскиот преглед од став 1 на овој член пратката не може да му се врати на примачот ниту да му се врати на испраќачот, птт организација:

1) обична писмовна пратка (писмо, поштенска картичка, печатена работа и др.), што содржи само писмени соопштенија, комисијски веднаш ќе ја уништи;

2) другите пратки ќе ги чува една година, сметајќи од денот на комисијскиот преглед.

Поштенска испратница за која ќе се утврди дека е неиспорачлива, птт организација е должна да ја чува три години, сметајќи од денот кога е утврдена неиспорачливоста.

Член 37

Ако при комисијскиот преглед на неиспорачливата пратка ќе се утврди дека содржината на пратката е подложна на расипување, птт организација, по исклучок од одредбата на член 36 став 2 точка 2 на овој закон, за сметка на испраќачот ќе изврши јавна продажба на оној дел од таа пратка што е подложен на расипување, според постапката утврдена со општите услови за вршење птт услуги.

Ако пратката е од мала вредност во однос на трошоците на јавната продажба, или ако постои опасност дека содржината на пратката брзо ќе се расипе или е веќе во расипување, птт организација може да ја продаде пратката и без јавна продажба.

Ако продажбата на пратката според одредбите од ст. 1 и 2 на овој член не е можна, птт организација комисијски ќе ја уништи таа пратка.

Член 38

Ако неиспорачлива пратка ќе биде барана во рокот од член 36 став 2 точка 2 на овој закон, птт организација ќе ја изложи содржината на таа пратка на јавна продажба — ако има прометна вредност, а ако нема прометна вредност — птт организација ќе ја уништи пратката.

Паричниот износ добиен со продажбата на содржината на пратката од став 1 на овој член, за-

едно со парите пронајдени во таа пратка, птт организација ги чува две години од денот на истекот на рокот од член 36 став 2 точка 2 на овој закон.

Паричниот износ од став 2 на овој член, по одбивање на фактичните трошоци на птт организација (чување на пратката, продажба на содржината на пратката, испраќање на овој паричен износ и сл.), ќе му се исплати на испраќачот ако во рокот од став 2 на овој член поднесе барање за исплата.

Ако барањето за исплата не се поднесе во пропишаниот рок, паричниот износ од став 2 на овој член ќе ѝ припадне на птт организација како вонреден приход.

На птт организација ќе ѝ припадне како вонреден приход и паричниот износ од неиспорачливата поштенска, односно телеграфска испратница, во рок од три години од денот на утврдувањето на неиспорачливоста на испратницата.

Исправи, свидетелства и други документи пронајдени во пратката од став 1 на овој член се чуваат две години од денот на истекот на рокот од член 36 став 2 точка 2 на овој закон. Ако барањето за предавање не се поднесе во овој рок, птт организација овие документи ќе му ги достави на органот односно на организацијата што ги издала тие документи, а ако тоа не е можно — на надлежниот орган на управата на собранието на општината на чија територија односната пратка е примена од испраќачот.

III. ТЕЛЕГРАФСКИ И ТЕЛЕФОНСКИ УСЛУГИ

1. Телеграфски услуги

Член 39

Телеграфските услуги опфаќаат пренос на телеграфски соопштенија, давање во закуп на телеграфски водови и уреди и други телеграфски услуги предвидени во номенклатурата на птт услуги.

Под телеграфски соопштенија, во смисла на овој закон, се подразбираат телеграми, радиотелеграми и фототелеграми (во натамошниот текст: телеграми) и телекс-соопштенија.

Телеграфските соопштенија мораат да ги исполнуваат условите утврдени со овој закон и со општите услови за вршење птт услуги.

Член 40

Соопштенијата содржани во телеграмата можат да бидат напишани со отворен слог, со договорени скратени слогови или во шифрирана форма.

Под шифрирано соопштение (шифрирана телеграма) во смисла на овој закон, се подразбира соопштение во кое е применет шифарски документ или криптолошки уред и е разбирлив само за испраќачот и примачот.

Организациите на здружениот труд и други организации можат да предаваат и да примаат шифрирани телеграми само врз основа на посебно одобрение што се издава во спогодба со надлежниот орган на управата за криптолошки работи.

Државните органи можат да предаваат и да примаат шифрирани телеграми само врз основа на одобрение што го издава надлежниот орган на управата за криптолошки работи во федерацијата, републиката, односно во автономната покраина.

Дипломатските, конзуларните и други овластени претставништва на други држави во нашата земја можат да предаваат и да примаат шифрирани телеграми само со писмен доказ дека се овластени претставници на односната држава во Југославија.

Член 41

Забрането е предавање и пренос на телеграми и на телекс-соопштенија чија содржина е насочена против народот и државата, човечноста и меѓународното право, животот и телото, достоинството на личноста и моралот, честа и угледот и општата сигурност на луѓето и имотот.

Член 42

Телеграмите се испраќаат и врачуваат според редоследот утврден со општите услови за вршење птт услуги, според видовите телеграми, според времето на предавањето, односно на пристигањето на телеграми од ист вид и според итноста во рамките на ист вид телеграми.

Член 43

Цената за пренос на телеграма се одредува и се пресметува според бројот на зборовите содржани во телеграмата, со тоа што таа не може да биде помала од износот на цената за одредениот минимум зборови што е утврден со општите услови за вршење птт услуги.

Член 44

Птт организација е должна да издаде потврда за приемот на телеграмата.

За примена телеграма по телефон или телепринтер, на испраќачот, наместо потврда за прием на телеграмата, му се соопштува бројот на телеграмата и времето на приемот.

Член 45

Ако извршувањето на телеграфската услуга е започнато но не е довршено по барање на испраќачот, птт организација ќе задржи еден дел од износот на наплатената цена што му одговара на извршениот дел од таа услуга, а остатокот ќе му го врати на испраќачот, под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги.

Член 46

Испраќачот има право да располага со предадената телеграма до нејзиното врачување на примачот и може, со доплата на соодветната цена, под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги да бара:

- 1) да се дополни или да се измени адресата на примачот;
- 2) да се дополни или да се измени неговиот налог во поглед на начинот на преносот, односно на врачувањето, или времето на врачувањето;
- 3) да се изврши испраќање по примачот;
- 4) телеграмата да се поништи.

Во случај кога испраќачот барал телеграмата да се поништи, птт организација е должна да го запре нејзиното понатамошно испраќање, односно врачување на примачот, а ако веќе му е врачена на примачот — веднаш да го извести примачот дека телеграмата е поништена.

Член 47

Примачот може со доплата на соодветна цена, под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги, да бара телеграмите пристигнати на негова адреса да му се врачуваат или соопштуваат по телефон или да му се предаваат по телепринтер нему лично или на одредено лице, во одредено време, односно на одредено место, или телеграфски да се испраќаат по него во одредено место.

Член 48

Примачот може да го одбие приемот на телеграмата.

Член 49

Примачот може, со доплата на соодветна цена, да бара проверка на точноста на содржината на примената телеграма.

Барањето од став 1 на овој член може да се поднесе до единицата на птт мрежа што ја врачила телеграмата, а по исклучок до која и да е друга единица на птт мрежа.

Примачот мора да биде известен за резултатот на проверката на точноста за содржината на примената телеграма, во рок кој не може да биде подолг од двојниот рок предвиден за пренос на телеграма чија содржина се проверува, сметајќи го овој рок по истекот на два часа од часот на поднесувањето на барањето од став 1 на овој член.

Член 50

Птт организации се должни примените телеграми да му ги пренесат и врачат на примачот во роковите предвидени со општите услови за вршење птт услуги, зависно од видот на телеграмата и од тоа дали телеграмата треба да се врачат на потесното, поширокото или најширокото подрачје на единицата на птт мрежа.

Член 51

Рокот за пренос и врачување телеграма на примачот чие седиште, односно живеалиште се наоѓа на потесното подрачје на единицата на птт мрежа во главниот град на републиката односно на автономната покраина или во друго место во кое е организирана посебна доставка на телеграми, не може да биде подолг:

- 1) за телеграми што се предадени како итни — од 4 часа;
 - 2) за другите телеграми — од 6 часа.
- Рокот за пренос и врачување телеграма на примачот чие седиште, односно живеалиште, се наоѓа на потесното подрачје на единицата на птт мрежа во место каде што не е организирана посебна доставка на телеграми не може да биде подолг:

- 1) за телеграми што се предадени како итни — од шест часа;
 - 2) за другите телеграми — од десет часа.
- Во рокот одреден согласно со одредбите од ст. 1 и 2 на овој член, не се засметува:
- 1) времето кога единицата на птт мрежа не работи;
 - 2) времето на задоцнување поради неточност или непотполност на адресата означена на телеграмата;
 - 3) времето на задоцнување поради виша сила или поради технички пречки што настапиле без вина на птт организација.

Рокот за пренос и врачување на телеграмите од ст. 1 и 2 на овој член се смета од часот на приемот на телеграмата на пренос.

Член 52

Телеграми што треба да му се достават на примач на поширокото или најширокото подрачје на единицата на птт мрежа, ќе се примаат под услов испраќачот да плати и надоместок за користење посебен носител на телеграмата.

Ако единицата на птт мрежа која треба да ја изврши доставката на телеграми од став 1 на овој член не најде соодветен носител на телеграмата во рок од три часа од втасаноста на телеграмата во таа единица на птт мрежа, телеграмата се доставува на начинот предвиден за доставка на поштенски пратки на односниот дел на подрачјето на таа единица на птт мрежа и за тоа телеграфски се известува испраќачот.

Член 53

Телеграмата му се врачува лично на примачот или на лице што го овластил тој за прием во неговиот стан, односно во деловната просторија, или во деловните простории на односната единица на птт мрежа.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член телеграмата може да му се врачат и на возрасен член на домаќинството на примачот, на лице поставено во домаќинството, односно, во деловната просторија, на примачот, или преку посредник (хотел, одморалиште, воена експедиција и сл.), под условите и според постапката утврдени со општите услови за вршење птт услуги.

Член 54

Ако телеграмата не може да се брачи затоа што примачот односно лицето овластено за прием на телеграми во името на примачот, не се наоѓа во стапот, односно во деловната просторија, на примачот му се остава известие за пристигањето на телеграмата, со известување во кое време ќе се обиде повторна доставка на телеграмата во неговиот стан односно деловна просторија, како и за местото и времето кога може да ја прими во односната единица на птт мрежа.

Ако на примачот му е оставено известие за пристигањето на телеграма до истекот на пропишаниот рок за пренос и врачување телеграми, се смета дека птт организација со тоа ја исполнила својата обврска во поглед на преносот и врачувањето на телеграмата во пропишаниот рок.

Ако телеграмата не може да му се врачи на примачот од која и да е причина, или ако примачот го одбие приемот на пристигнатата телеграма, или не ја подигне во пропишаниот рок, за невозможност за врачување телеграфски се известува испраќачот. Телеграмата со ова известување мора да се испрати во рок од два часа од часот на враќањето во единицата на птт мрежа на доставувачот кој ја констатирал невозможност за врачување на телеграмата.

Поблиските одредби за начинот на оставање известие за пристигање на телеграма се утврдуваат со општите услови за вршење птт услуги.

Член 55

Ако испраќачот или друго овластено лице смета дека телеграмата не му е врачена на примачот, дека телеграмата е врачена со изопачена содржина, или дека телеграмата е врачена со задоцнување, може да поднесе писмена рекламација до птт организација во рок од три месеци од денот на предавањето на телеграмата.

Рекламацијата од став 1 на овој член се поднесува до единицата на птт мрежа на која телеграмата ѝ е предадена, а по исклучок — и до која и да е друга единица на птт мрежа.

Единицата на птт мрежа е должна да се изјасни за основаноста на рекламацијата, во рок од 15 дена од денот на нејзиното поднесување.

Ако испраќачот или друго овластено лице не ќе ја поднесе рекламацијата од став 1 на овој член во предвидениот рок, ги губи правата што му припаѓаат според одредбите од чл. 86 до 94 на овој закон во случај на загуба на телеграмата, изопачување на содржината на телеграмата или пречекорување на рокот за пренос и врачување на телеграмата.

Член 56

Претплатник на пренос на телекс-соопштенија (телеграфски претплатник), може да стане правно лице или поединец кој располага со соодветни телеграфски уреди и инсталации што ги исполнуваат техничките и други услови предвидени со општите услови за вршење птт услуги и ако постојат технички можности за приклучување на тие уреди кон птт мрежа.

Претплатничкиот однос помеѓу телеграфскиот претплатник и птт организација се смета заснован кога птт организација го прифати барањето за приклучување на претплатничките телеграфски уреди кон птт мрежа.

Птт организација е должна претплатничките телеграфски уреди и инсталации да ги приклучи кон птт мрежа во рок од 30 дена од денот на известувањето на подносителот на барањето од став 2 на овој член дека неговото барање е прифатено.

Правата и обврските од претплатничкиот однос заснован според одредбите од ст. 1 и 2 на овој член настануваат од моментот кога претплатничките телеграфски уреди се приклучени кон птт мрежа.

Телеграфските и други уреди што не ѝ ги пријавил на птт организација, телеграфскиот претплатник не смее да ги приклучи кон птт мрежа.

Член 57

Телеграфските уреди на секој телеграфски претплатник имаат свој повикувачки број и одзивник под кои се воведуваат во именикот на телеграфските претплатници.

Повикувачкиот број го одредува птт организација кон чија птт мрежа се приклучени претплатничките телеграфски уреди.

Птт организација може, од технички причини, да го измени повикувачкиот број на претплатничките телеграфски уреди и без согласност на телеграфскиот претплатник, под услов да го известат за тоа најмалку триесет дена пред измената на повикувачкиот број.

Повикувачкиот број на претплатничките телеграфски уреди може да се промени и на барање од телеграфскиот претплатник ако за тоа постојат технички можности.

Одзивникот на претплатничките телеграфски уреди го одредува самиот телеграфски претплатник под условите утврдени со општите услови за вршење птт услуги.

Член 58

Телеграфскиот претплатник е должен своите телеграфски уреди да ги одржува во состојба што обезбедува правилно и уредно пренесување на телекс-соопштенија преку птт мрежа и со употребата на тие уреди и инсталации да не го попречува нормалното функционирање на птт мрежа кон која се приклучени.

Птт организација има право повремено да врши преглед на исправноста на претплатничките телеграфски уреди и инсталации и да проверува дали тие уреди и инсталации се користат и одржуваат во согласност со одредбите од овој закон и од општите услови за вршење птт услуги, освен претплатничките телеграфски уреди и инсталации на Југославенската народна армија и на јавната и државната безбедност.

Член 59

Птт организација може претплатничките телеграфски уреди привремено да ги исклучи од сообраќај:

1) ако се утврдат технички пречки или недостатоци на тие уреди — до отстранувањето на тие пречки односно недостатоци;

2) ако настапат технички пречки во птт мрежа кон која се приклучени — до отстранувањето на тие пречки;

3) ако се изведуваат работи врз реконструкција или проширување на птт мрежа кон која се приклучени — до завршувањето на тие работи.

Ако телеграфскиот претплатник не го намира својот долг од претплатничкиот однос во рок од осум дена од денот на приемот на сметката, птт организација може привремено да ги исклучи неговите телеграфски уреди од птт мрежа ако таа сметка не ја исплати ни во одредениот рок од денот на приемот на писмената опомена од птт организација, и тоа:

1) во рок од три месеци ако телеграфски претплатник е организација на здружениот труд или друга организација односно орган што врши работи од посебен општествен интерес (здравствена установа, противпожарно друштво и сл.);

2) во рок од триесет дена — ако телеграфски претплатник е која и да било друга организација на здружениот труд или друга организација, односно орган, или поединец.

Птт организација може привремено да ги исклучи од сообраќај телеграфските уреди на одделни телеграфски претплатници и во случај на преоптоварување на птт мрежа поради пренос на телеграфски соопштенија што се од јавен интерес.

За време на привременото исклучување на претплатничките телеграфски уреди од сообраќај според одредбите од став 1 точ. 2 и 3 и од став 3 на овој член, не се плаќа претплата.

Член 60

Претплатничкиот однос помеѓу телеграфскиот претплатник и птт организација може да престане:

1) ако телеграфскиот претплатник не ги отстрани техничките пречки односно недостатоците на своите телеграфски уреди во рок од три месеци од денот кога тие уреди привремено се исклучени од сообраќај (член 59 став 1 точка 1);

2) ако телеграфскиот претплатник не го намери својот долг од претплатничкиот однос во рок од триесет дена од денот кога телеграфските уреди привремено се исклучени од сообраќај поради тој долг;

3) ако телеграфскиот претплатник се исели од својот стан односно деловна просторија, а своите телеграфски уреди му ги остави на користење на новиот корисник на тој стан односно деловна просторија;

4) ако телеграфскиот претплатник приклучи кон птт мрежа уреди за чие приклучување птт организација не дала согласност.

Претплатничкиот однос помеѓу телеграфскиот претплатник и птт организација може да престане и врз основа на писмен отказ од телеграфскиот претплатник, со отказан рок, кој не може да биде пократок од петнаесет дена.

Член 61

Ако телеграфскиот претплатник се пресели во друг стан односно деловна просторија, а птт организација нема технички можности неговите телеграфски уреди и инсталации во тој стан односно деловна просторија веднаш да ги приклучи кон птт мрежа, неговиот претплатнички однос со птт организација мирува додека не се создаде техничка можност за вклучување на неговите телеграфски уреди и инсталации кон птт мрежа — а најдолго три години — после што престанува претплатничкиот однос.

За време на мирувањето на претплатничкиот однос според одредбата од став 1 на овој член, телеграфскиот претплатник не плаќа претплата.

Приклучувањето на телеграфските уреди и инсталации кон птт мрежа во случајот од став 1 на овој член ќе се смета како селидба на претплатнички телеграфски уреди.

Член 62

Птт организација може на телеграфски претплатник или на друго правно лице или на поединец кој располага со соодветни телеграфски уреди за пренос на телеграфски соопштенија, на негово барање да му даде во закуп еден или повеќе телеграфски месни или меѓумесни водови, на одредено или неодредено време, под условите утврдени со општите услови за вршење птт услуги.

Птт организација може да дава во закуп и одделни телеграфски уреди.

2. Телефонски услуги

Член 63

Телефонските услуги опфаќаат пренос на говори соопштенија и звуци (телефонски разговор) во месниот и меѓумесниот телефонски сообраќај, давање во закуп телефонски водови и уреди и други телефонски услуги предвидени во номенклатурата на птт услуги.

Член 64

Трасењето на телефонските разговори не може да се ограничи, освен на месните разговори од телефонските говорници.

По исклучок од одредбата од став 1 на овој член, во полуавтоматскиот и мануелниот телефонски сооб-

раќај може, во случај на пречка или преоптоварување на врските, да се ограничи траењето на меѓумесните телефонски разговори на дванаесет или шест минути, освен на разговорите за опасност, државни разговори, многу итни службени разговори и радиофонски, телевизиски и телефото преноси.

Член 65

Започнат телефонски разговор може да се прекине само заради извршување разговор за опасност или други разговори од јавен интерес, или со претходна согласност на лицето чиј телефонски разговор треба да се прекине за да може тоа да изврши друг најавен телефонски разговор.

Под телефонски разговор за опасност, во смисла на овој закон, се подразбира телефонски разговор што се однесува на безбедноста на човечки животи или на имот од поголем обем.

Член 66

Корисникот на птт услуга што пријавил телефонски разговор може, до моментот на воспоставувањето на телефонската врска, да ја измени пријавата на телефонскиот разговор во поглед на бројот на повиканиот телефон, бројот на телефонот од кој е пријавена врската или заради промена на пријавениот вид телефонски разговор (обичен, итен, многу итен), а може и да се откаже од пријавата на разговорот.

Член 67

Ако меѓуместен телефонски разговор се извршува од телефонска говорница во деловните простории на единицата на птт мрежа, птт организација е должна да издаде потврда за наплатената цена за извршениот телефонски разговор.

Член 68

Телефонски претплатник може да стане правно лице или поединец кој располага со соодветни телефонски уреди и инсталации што ги исполнуваат техничките и други услови предвидени со општите услови за вршење птт услуги и ако постојат технички можности за приклучување на тие уреди кон птт мрежа.

Птт организација е должна со општ акт, донесен во согласност со надлежниот орган во републиката, односно во автономната покраина, на чија територија се наоѓа телефонската централа кон која се приклучуваат претплатничките телефонски уреди да ги одреди критериумите и другите елементи за утврдување на редоследот и приоритетот во приклучувањето на претплатничките телефонски уреди по поднесените барања, како и за префрлување на претплатнички телефонски уреди на двоен или групен приклучок.

Одлука за барањето за приклучување на претплатнички телефонски уреди кон птт мрежа, односно за префрлање на претплатнички телефонски уреди на двоен или групен приклучок донесува посебна комисија чиј состав се утврдува со општиот акт од став 2 на овој член.

Член 69

Претплатничкиот однос помеѓу телефонскиот претплатник и птт организација се смета како заснован кога птт организација ќе го извести подносителот на барањето за приклучувањето на телефонските уреди кон птт мрежа дека комисијата од член 68 став 3 на овој закон го усвоила неговото барање.

Птт организација е должна претплатничките телефонски уреди да ги приклучи кон птт мрежа во рок од 30 дена од денот на известувањето на подносителот на барањето од став 1 на овој член дека неговото барање е усвоено.

Правата и обврските од претплатничкиот однос засноваат според одредбите на член 68 од овој закон и став 1 на овој член настануваат од моментот кога претплатничките телефонски уреди се приклучени кон птт мрежа.

Телефонските и другите уреди што не ѝ ги пријавил на птт организација телефонскиот претплатник не смее да ги приклучи кон птт мрежа.

Член 70

Повикувачкиот број на претплатничкиот телефон го одредува птт организација кон чија птт мрежа е приклучен тој телефон.

Птт организација може, од технички причини, да го измени повикувачкиот број на претплатничкиот телефон и без согласност на телефонскиот претплатник, под услов да го извести за тоа најмалку петнаесет дена пред измената на повикувачкиот број.

Повикувачкиот број на претплатничкиот телефон може да се промени и на барање од претплатникот, ако постојат технички можности за тоа.

Член 71

Ако потребите на телефонскиот сообраќај го бараат тоа, претплатничкиот телефон што за телефонската централа е врзан со посебен телефонски вод може да се префрли на двоен или групен приклучок на претплатници, под условите утврдени врз основа на одредбата на член 68 став 2 од овој закон.

За претплатнички телефон врзан кон двоен или групен приклучок се плаќа претплата во соодветен намален износ што се утврдува со ценовникот на птт услуги.

Член 72

Телефонскиот претплатник е должен своите телефонски уреди и инсталации да ги одржува во состојба што обезбедува правилно и уредно пренесување на телефонски соопштенија преку птт мрежа, и со употребата на тие уреди и инсталации да не го попречува нормалното функционирање на птт мрежа кон која се приклучени.

Птт организација има право повремено да врши преглед на исправноста на претплатничките телефонски уреди и инсталации и да проверува дали тие уреди и инсталации се користат и одржуваат во согласност со одредбите од овој закон и од општите услови за вршење птт услуги, освен претплатничките телефонски уреди и инсталации на Југословенската народна армија и на јавната и државната безбедност.

Член 73

Птт организација е должна на телефонскиот претплатник, на негово барање, привремено да му го исклучи телефонот од сообраќај поради негова отсушност подолго од триесет дена или од други оправдани причини, под услов исклучувањето да не трае подолго од три месеци.

Член 74

Птт организација може претплатничкиот телефон привремено да го исклучи од сообраќај:

1) ако се утврдат технички пречки или недостатоци на претплатничките телефонски уреди или инсталации — до отстранувањето на тие пречки односно недостатоци;

2) ако настапат технички пречки во птт мрежа кон која е приклучен — до отстранувањето на тие пречки;

3) ако се изведуваат работи врз реконструкција или проширување на птт мрежа кон која е приклучен — до завршувањето на тие работи.

Ако телефонскиот претплатник не го намира својот долг од претплатничкиот однос во рок од

есум дена од денот на приемот на сметката, птт организација може привремено да го исклучи неговиот претплатнички телефон, ако таа сметка не ја исплати ни во одредениот рок од денот на приемот на писмената опомена од птт организација, и тоа:

1) во рок од три месеци ако телефонски претплатник е организација на здружениот труд или друга организација односно орган што врши работи од посебен општествен интерес (здравствени установи, противпожарни друштва и сл.);

2) во рок од триесет дена — ако телефонски претплатник е која и да било друга организација на здружениот труд или друга организација односно орган или поединец.

За време на привремено исклучување на претплатничкиот телефон од сообраќај според одредбите од точ. 2 и 3 став 1 на овој член, не се плаќа претплата.

Член 75

Претплатничкиот однос помеѓу телефонскиот претплатник и птт организација може да престане:

1) ако телефонскиот претплатник кому телефонот привремено му е исклучен поради неговата отсушност или други оправдани причини не бара повторно пуштање на својот телефон во сообраќај пред истекот на рокот од член 73 на овој закон;

2) ако телефонскиот претплатник не ги отстрани техничките пречки односно недостатоците на своите телефонски уреди и инсталации во рок од три месеци од денот кога тие уреди и инсталации поради тоа се привремено исклучени од сообраќај;

3) ако телефонскиот претплатник не го намира својот долг од претплатничкиот однос во рок од триесет дена од денот кога претплатничкиот телефон е привремено исклучен од сообраќај поради тој долг;

4) ако телефонскиот претплатник се исели од својот стан односно деловна просторија, а своите телефонски уреди му ги остави на користење на новиот корисник на тој стан односно деловна просторија;

5) ако претплатникот или друго лице од неговиот телефон ги вознемирува или навредува другите претплатници или персоналот на телефонската централа;

6) ако телефонскиот претплатник приклучи кон птт мрежа уреди за чие приклучување птт организација не дала согласност.

Претплатничкиот однос помеѓу телефонскиот претплатник и птт организација може да престане и врз основа на писмен отказ на телефонскиот претплатник, со отказан рок кој не може да биде пократок од петнаесет дена.

Член 76

Во случај на смрт на телефонски претплатник нов телефонски претплатник ќе стане лицето што помеѓу себе спогодбено ќе го одредат членовите на семејното домаќинство на поранешниот претплатник.

Одредбата од став 1 на овој член сообразно ќе се применува и во случај кога телефонскиот претплатник, поради развод на брак или од други причини, трајно ќе се исели од станот во кој се наоѓаат претплатничките уреди, а членовите на неговото домаќинство ќе продолжат да го користат станот, под услов телефонскиот претплатник да не постави барање за преселување на телефонот.

Член 77

Ако телефонскиот претплатник се пресели во друг стан односно деловна просторија, а птт организација нема технички можности неговите телефонски уреди и инсталации во тој стан односно деловна просторија веднаш да ги приклучи кон птт мрежа, неговиот претплатнички однос со птт организација мирува додека не ќе се создаде техничка можност за вклучување на неговите телефонски уреди и инсталации кон птт мрежа, а најдолго три години од денот на преселувањето.

За време на мирувањето на претплатничкиот однос од став 1 на овој член телефонскиот претплатник не плаќа претплата.

Приклучувањето на телефонските уреди и инсталации кон птт мрежа во рок од три години од став 1 на овој член ќе се смета како селидба на претплатнички телефонски уреди.

Член 78

Птт организација може, на барање од телефонскиот претплатник или од друго правно лице или поединец што располага со соодветни телефонски уреди и инсталации да даде во закуп одделен телефонски местен или меѓуместен вод на одредено или неодредено време, под условите утврдени со општите услови за вршење птт услуги.

3. Пренос на податоци

Член 79

Пренос на податоци е посебна птт услуга со која им се овозможува на претплатниците на пренос на податоци по дигитален пат да вршат меѓусебен пренос на одредени податоци со помош на посебни уреди за предавање и прием на податоци или сметачи (во понатамошниот текст: уреди за пренос на податоци) што се приклучени кон птт мрежа (одредени капацитети на телеграфската односно на телефонската мрежа или друга посебна телекомуникациона мрежа на птт организација).

Преносот на податоци мора да се врши во време и на начин како што претплатникот на пренос на податоци го означил тоа во своето барање за приклучување на неговите уреди за пренос на податоци кон птт мрежа.

Член 80

Претплатник на пренос на податоци може да стане правно лице или поединец што располага со соодветни уреди за пренос на податоци и со инсталации што ги исполнуваат техничките и други услови предвидени со општите услови за вршење птт услуги и ако постојат технички можности за приклучување на тие уреди кон птт мрежа.

Претплатничкиот однос помеѓу претплатникот на пренос на податоци и птт организација се смета за заснован кога птт организација го прифати барањето за приклучување на претплатничките уреди за пренос на податоци кон птт мрежа.

Птт организација е должна претплатничките уреди за пренос на податоци да ги приклучи кон птт мрежа во рок од 30 дена од денот на известувањето на подносителот на барањето од став 2 на овој член дека неговото барање е прифатено.

Правата и обврските од претплатничкиот однос заснован според одредбите од ст. 1 и 2 на овој член, настануваат од моментот кога претплатничките уреди за пренос на податоци се приклучени кон птт мрежа.

Претплатникот на пренос на податоци не смее да приклучи кон птт мрежа уреди што не ѝ ги пријавил на птт организација.

Член 81

Секој претплатнички уред за пренос на податоци, што е вклучен во комутационата мрежа, има посебен повикувачки број.

Ако пренос на податоци се врши преку комутациона мрежа од телеграфски тип, претплатничкиот уред за пренос на податоци има и посебен одзивник.

Одредбите од член 57 на овој закон согласно се применуваат и за одредување и промена на повикувачкиот број и на одзивникот на претплатничкиот уред за пренос на податоци.

Член 82

Претплатникот на пренос на податоци е должен своите уреди и инсталации за пренос на податоци да ги одржува во состојба што обезбедува правилно и уредно пренесување на податоците преку птт мрежа и со употребата на тие уреди и инсталации да не го попречува нормалното функционирање на птт мрежа кон која се приклучени.

Птт организација има право повремено да врши преглед на исправноста на претплатничките уреди и инсталации за пренос на податоци и да проверува дали тие уреди и инсталации се користат и се одржуваат во согласност со одредбите од овој закон и од општите услови за вршење птт услуги, освен уредите и инсталациите за пренос на податоци на Југословенската народна армија и на јавната и државната безбедност.

Член 83

Птт организација може претплатничкиот уред за пренос на податоци привремено да го исклучи од сообраќај:

1) ако се утврдат технички пречки или недостатоци на претплатничкиот уред или инсталација за пренос на податоци до отстранувањето на тие пречки, односно недостатоци;

2) ако настанат технички пречки во птт мрежа кон која е приклучен — до отстранувањето на тие пречки;

3) ако се изведуваат работи врз реконструкција или проширување на птт мрежа кон која е приклучен — до завршувањето на тие работи.

Ако претплатникот на пренос на податоци не го намира својот долг од претплатничкиот однос во рок од осум дена од денот на приемот на сметката, птт организација може привремено да го исклучи неговиот претплатнички уред за пренос на податоци од птт мрежа, ако таа сметка не ја исплати ни во одредениот рок од денот на приемот на писмената опомена од птт организација, и тоа:

1) во рок од три месеци — ако претплатник е организација на здружениот труд или друга организација, односно орган што врши работи од посебен општествен интерес (здравствени установи, противопожарни друштва и сл.);

2) во рок од триесет дена — ако претплатник е која и да било друга организација на здружениот труд или друга организација, односно орган, или поединец.

Птт организација може привремено да го исклучи од сообраќај претплатничкиот уред за пренос на податоци што е вклучен во комутациона мрежа од телеграфски тип и во случај на преоптоварување на птт мрежа поради пренос на телеграфски соопштенија што се од јавен интерес.

За време на привремено исклучување на претплатничките уреди од сообраќај според одредбите на став 1 точ. 2 и 3 и став 3 на овој член, не се плаќа претплата.

Член 84

Претплатничкиот однос помеѓу претплатникот за пренос на податоци и птт организација може да престане:

1) ако претплатникот не ги отстрани техничките пречки, односно недостатоците, на своите уреди и инсталации за пренос на податоци во рок од три месеци од денот кога тие уреди и инсталации поради тоа привремено се исклучени од сообраќај;

2) ако претплатникот не го намира својот долг од претплатничкиот однос во рок од триесет дена од денот кога претплатничкиот уред за пренос на податоци привремено е исклучен од сообраќај поради тој долг;

3) ако претплатникот се исели од својата деловна просторија, а своите уреди за пренос на податоци му ги остави на користење на новиот корисник на таа деловна просторија;

4) ако претплатникот на пренос на податоци приклучи кон птт мрежа уреди за чие приклучување птт организација не дала согласност;

5) ако претплатникот не ги користи уредите за пренос на податоци на начинот и под условите утврдени со договорот за засновање на претплатничкиот однос.

Претплатничкиот однос помеѓу претплатникот на пренос на податоци и птт организација може да престане и врз основа на писмен отказ од претплатникот на пренос на податоци, со отказан рок кој не може да биде пократок од петнаесет дена.

Член 85

Птт организација може, на барање од претплатникот на пренос на податоци, да даде во закуп еден или повеќе телеграфски односно телефонски месни или меѓумесни водозни на одредено или неодредено време, под условите утврдени со општите услови за вршење птт услуги.

Птт организација можат да даваат во закуп и одделни уреди за пренос на податоци.

IV. ОДГОВОРНОСТ НА ПТТ ОРГАНИЗАЦИИ

Член 86

Во случај на загуба или оштетување на книжена пратка или намалување на нејзината содржина, загуба на телеграма или изопачување на нејзината содржина или пречекорување на рокот за пренос и врачување на книжена пратка односно телеграма, птт организација одговара во границите утврдени со одредбите на чл. 87 до 93 на овој закон.

Птт организација се ослободува од одговорност според одредбата на став 1 од овој член ако докаже дека до загуба на книжена пратка, односно телеграма, или до оштетување на книжена пратка или намалување на нејзината содржина, односно изопачување на содржина на телеграма, или до пречекорување на рокот за пренос и врачување на книжена пратка, односно телеграма дошло поради надворешни причини што, не можеле да се предвидат ниту да се избегнат или отстранат, поради природата на содржината на книжената пратка или по вина на испраќачот.

Член 87

Во случај на загуба или потполно оштетување на содржина на препорачана писмовна пратка, загуба или изопачување на содржина на телеграма или пречекорување на рокот за пренос и врачување на книжена пратка или на телеграма, птт организација е должна на испраќачот или на друго овластено лице да му плати, и тоа:

1) за загуба или потполно оштетување на препорачана писмовна пратка — петкратен износ на платената поштарина за пренос на таа пратка;

2) за загуба или потполно оштетување на итна препорачана пратка — десеткатиот износ на платената поштарина за пренос на таа пратка;

3) за загуба или изопачување на содржина на телеграма без срамнување — петкратен износ на платената цена за пренос на таа телеграма;

4) за загуба или изопачување на содржина на телеграма со срамнување или на итна телеграма без срамнување — десеткратен износ наплатената цена за пренос на таа телеграма;

5) за загуба или изопачување на содржина на итна телеграма со срамнување — петнаесеткратен износ на платената цена за пренос на таа телеграма;

6) за пречекорување на рокот за пренос и врачување на книжена пратка, односно на телеграма без срамнување — троен износ на платената поштарина, односно на цената, за пренос на таа пратка односно телеграма;

7) за пречекорување на рокот за пренос и врачување на итна книжена пратка, на телеграма со срамнување или на итна телеграма без срамнување

— петкратен износ на платената поштарина, односно на цената, за пренос на таа пратка односно телеграма;

8) за пречекорување на рокот за пренос и врачување на многу итен пакет односно итна телеграма со срамнување — десеткратен износ на платената поштарина, односно на цената, за пренос на тој пакет односно телеграма.

Член 88

Ако испраќачот или друго овластено лице докаже дека во случај на загуба или потполно оштетување на содржината на препорачана писмовна пратка, загуба на телеграма, изопачување на содржината на телеграма без срамнување или пречекорување на рокот за пренос и врачување на книжена пратка или телеграма, претрпел штета поголема од износот што птт организација е должна да го плати според одредбите на член 87 од овој закон, птт организација е должна да му ја плати докажаната штета, но најмногу до соодветниот двоен износ од член 87 на овој закон.

Ако испраќачот или друго овластено лице докаже дека во случај на изопачување на содржината на обична или итна телеграма со срамнување претрпел штета поголема од износот што птт организација е должна да му го плати според одредбите на член 87 точ. 4 и 5 од овој закон, птт организација е должна да му ја надомести простата штета во полн износ.

Член 89

Во случај на делумно оштетување или намалување на содржината на препорачана писмовна пратка, птт организација е должна на испраќачот или на друго овластено лице да му ја надомести штетата, и тоа:

1) за делумно оштетување или намалување на содржината на препорачана писмовна пратка — најмногу до десеткатиот износ на платената поштарина за пренос на таа пратка;

2) за делумно оштетување или намалување на содржината на итна препорачана писмовна пратка — најмногу до дваесеткатиот износ на платената поштарина за пренос на таа пратка.

Член 90

Во случај на загуба оштетување или намалување на содржината на пакет, односно на вредносно писмо, загуба или потрешна исплата на поштенска испратница, птт организација е должна на испраќачот или на друго овластено лице да му ја надомести штетата најмногу до означената вредност на пакетот односно на вредносното писмо.

За загуба или потрешна исплата на поштенска испратница, птт организација е должна на испраќачот или на друго овластено лице да му ја надомести штетата во височина на полниот испратнички износ.

Член 91

Во случај на загуба, оштетување или намалување на содржина на пакет односно на вредносно писмо, загуба или потрешна исплата на поштенска испратница, односно загуба на телеграма, птт организација е должна на испраќачот или на друго овластено лице, покрај надоместот од член 88 став 1 односно член 90 на овој закон, да му ја врати и платената поштарина за пренос на пакетот, вредносното писмо ил поштенската испратница односно наплатената цена за пренос на телеграмата.

Наплатената поштарина за декларирање на вредносни пакети, односно на вредносно писмо, не се враќа.

Член 92

Птт организација може да се повика:

1) на одредбите од член 88 став 1 и чл. 89 и 90 на овој закон само ако докаже дека штетата не е предизвикана намерно или од крајно невнимание;

2) на одредбата од член 88 став 2 на овој закон само ако докаже дека штетата не е предизвикана намерно.

Член 93

Ако загуба или оштетување на книжена пратка која содржи само писмени соопштенија, или намалување на нејзината содржина, загуба на телеграма или изопачување на содржината на телеграма без срамнување или пречекорување на рокот за пренос и врачување на таква пратка односно телеграма е предизвикано од крајно невнимание, птт организација е должна на испраќачот или на друго овластено лице да му ја надомести само простата штета.

Член 94

Ако покрај пречекорувањето на рокот за пренос и врачување на книжена пратка односно телеграма постои и делумно оштетување или намалување на содржината на пратката односно изопачување на содржина на телеграмата, не може да се бара поголем вкупен износ, односно поголем вкупен надоместок на штетата отколку што е тоа предвидено за случај на загуба на таа пратка, односно на таа телеграма.

Член 95

За штетата настаната поради загуба или оштетување на обична писмовна пратка или намалување на нејзината содржина, или поради пречекорување на рокот за пренос и врачување на обична писмовна пратка, или поради невозможност или неправилен односно неуреден пренос на телефонско соопштение односно на податоци, по телепринтерски, телеграфски или телефонски уреди, односно уреди за пренос на податоци, птт организација одговара само ако корисникот на односната услуга или друго овластено лице, докаже дека штетата е предизвикана намерно.

V. ОСТВАРУВАЊЕ НА ПОБАРУВАЊАТА

Член 96

Побарување на надоместок на штета и други побарувања од договорот за вршење птт услуги, корисникот на птт услуги или друго овластено лице може да оствари со поднесување барање до птт организација во писмена форма, на начинот предвиден со општите услови за вршење птт услуги, или со поднесување тужба до судот — доколку птт организација не го исплати тоа побарување во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на тоа барање.

На побарувањето на корисникот на птт услуги или на друго овластено лице птт организација плаќа затезна камата од денот на поднесувањето на барањето од став 1 на овој член.

На побарувањето на птт организација каматата тече од денот на поднесувањето на барањето до корисникот на птт услуги.

Член 97

Ако загубена поштенска пратка или дел од таа пратка се пронајде по исплатата на износот одреден според член 87 на овој закон или на надоместокот на штетата, птт организација е должна за тоа да го извести испраќачот односно другото овластено лице, на кое тој износ, односно надоместок на штета му е исплатен.

Во случајот од став 1 на овој член, испраќачот односно друго овластено лице може да бара да му се предаде пронајдената поштенска пратка, односно дел од таа пратка, под услов да го врати износот што му е исплатен, и тоа во рок од петнаесет дена од денот на соопштувањето дека загубената пратка, односно дел од пратката е пронајден.

Ако испраќачот, односно друго овластено лице во рокот од став 2 на овој член, не поднесе барање да му се предаде пронајдената поштенска пратка односно дел од таа пратка птт организација стекнува право на располагање со пронајдената пратка, односно со дел од таа пратка.

VI. ЗАСТАРЕНОСТ НА ПОБАРУВАЊАТА

Член 98

Побарувањата на птт организации спрема корисниците на птт услуги и побарувањата на корисниците на птт услуги спрема птт организации застапуваат, и тоа:

1) побарувања поради помалку односно повеќе наплатена цена за птт услуги или други трошоци — за шест месеци;

2) други побарувања — за една година, ако со овој закон не е одредено поинаку.

Член 99

Застареноста почнува да тече:

1) кај побарувањата на помалку или повеќе наплатена цена за птт услуги или други трошоци — од денот на плаќањето;

2) кај побарувањата што се однесуваат на откупнина — по истекот на петнаесет дена од денот кога истекло рокот за пренос и врачување на пратката;

3) кај побарувањата поради делумна загуба или оштетување, односно намалување, на содржина на книжена пратка, поради изопачување на содржината на телеграма или поради пречекорување на рокот за пренос и врачување на поштенска пратка, односно телеграма — од денот на врачувањето на пратката, односно телеграмата;

4) кај побарувањата поради загуба на книжена пратка односно телеграма — по истекот на 30 дена од денот на истекот на рокот за пренос на пратката, односно телеграмата;

5) во сите други случаи — од денот на настанувањето на побарувањето.

Член 100

Застарувањето се запира кога на птт организација ќе ѝ се достави барање за исплата на побарувањето во писмена форма (член 96) и продолжува понатаму да тече кога на корисникот на птт услуги или на друго овластено лице му е доставен писмен одговор на тоа барање и кога му се вратени исправите приложени кон барањето.

Застареноста не може во никој случај да настапи пред да истече рокот од 30 дена од денот на приемот на одговорот од птт организација на односното барање.

Дополнителните барања по истиот предмет не го запираат застарувањето.

VII. НАЈДЕНИ ПРЕДМЕТИ

Член 101

За најдени предмети во деловните простории на птт организација во кои е забранет пристап за корисниците на птт услуги, во поштенско сандаче или во поштенски транспортни средства, како што се: кола, количка, вагони на подвижни пошти, автоподвижни пошти и др., наоѓачот нема право на надоместок.

Најдениот предмет за кој несомнено ќе се утврди од која поштенска пратка потекнува, ќе се стави во таа пратка.

Ако не може да се утврди од која пратка испаднал, најдениот предмет останува кај птт организација на чување.

Член 102

Ако сопственикот на најдениот предмет не се јави и не го подигне предметот во рок од три месеци од денот кога е предметот најден, птт организација може, преку јавна продажба, да го продаде најдениот предмет, според постапката утврдена со општите услови за вршење птт услуги.

Ако најдениот предмет е од мала вредност во однос на трошоците на јавната продажба, или ако

постои опасност дека брзо ќе се расипе или е веќе во расипување, птт организација може таквиот најден предмет да го продаде и без јавна продажба.

Износот добиен со продажбата на најдениот предмет, по одбивање на трошоците, и најдените пари се чуваат една година од денот кога предметот, односно парите се најдени.

Ако сопственикот не се пронајде или не се јави во рокот од став 3 на овој член, износот добиен со продажбата на предметот односно најдените пари и припаѓаат на птт организација како вонреден приход.

Ако сопственикот на најдени исправи, свидетелства и други документи не се пронајде или не се јави во рокот од став 1 на овој член, птт организација тие исправи, свидетелства и други документи ќе му ги достави на органот односно на организацијата која ги издала, а ако тоа не е можно — на надлежниот орган на управата на собранието на општината на чија територија односната пратка е примена од испраќачот.

Член 103

За најдените предмети во деловните простории на птт организација што се наменети за непосредна работа со корисниците на птт услуги, важат општите прописи за најдените предмети.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 104

Птт организации се должни општите услови за вршење птт услуги да ги донесат во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До донесувањето на општите услови за вршење птт услуги, ќе се применуваат постојните општи акти на Заедницата на ЈПТТ со кои е уредено вршењето на птт услуги, доколку не се во спротивност со одредбите од овој закон.

Член 105

Овој закон влегува во сила на 1 април 1975 година.

372.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕВОЗОТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ДРУМСКИ СООБРАЌАЈ

Се прогласува Законот за превозот во меѓународниот друмски сообраќај, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 311
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина
Миљалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПРЕВОЗОТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ДРУМСКИ СООБРАЌАЈ

I. Уводни одредби

Член 1

Превозот на лица и предмети во меѓународниот друмски сообраќај може да се врши во довоз од друга земја за Југославија, во одвоз од Југославија за друга земја или во превоз низ Југославија (транзит).

Превозот на лица и предмети во меѓународниот друмски сообраќај се врши како јавен превоз во линиски и во слободен возлиниски сообраќај и како превоз за сопствени потреби.

Член 2

Ако со овој закон не е поинаку одредено, врз превозот на лица и предмети во меѓународниот друмски сообраќај се применуваат одредбите од Законот за прометот на стоки и услуги со странство.

Член 3

Превозот во меѓународниот друмски сообраќај се врши согласно со одредбите на овој закон и со меѓународните договори.

Ако нашата земја нема со одделни држави договор за меѓународен друмски сообраќај, превозот помеѓу тие земји и Југославија се врши под услов на реципроцитет и според одредбите на овој закон.

Член 4

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следното значење:

1) „превоз во меѓународниот друмски сообраќај“ е превоз кој се врши на територијата на две или повеќе држави;

2) „јавен превоз“ е превоз кој му е достапен на секој под еднакви услови;

3) „превоз во линиски сообраќај“ е превоз кој се врши на одредена релација (линија) по однапред утврден возен ред;

4) „превоз во слободен возлиниски сообраќај“ е превоз за кој релацијата и другите услови се утврдуваат посебно за секој превоз;

5) „превоз за сопствени потреби“ е превоз што организациите на здружениот труд и други организации, заедници, органи на општествено-политички заедници и поединци го вршат заради задоволување на потребите во вршење на својата дејност, односно кога граѓани и странски државјани користат возило за свои потреби;

6) „домашен превозник“ е организација на здружениот труд, друга организација и заедница и орган на општествено-политичка заедница што врши јавен превоз или превоз за сопствени потреби во меѓународниот друмски сообраќај;

7) „странски превозник“ е странско правно и физичко лице кое врши јавен превоз или превоз за сопствени потреби во меѓународниот друмски сообраќај;

8) „странско возило“ е моторно возило и приклучно возило на моторно возило регистрирано во странство и друго возило што го користи странски превозник.

II. Домашен превозник**Член 5**

Домашен превозник кој врши јавен превоз во меѓународниот друмски сообраќај мора да има одреден минимум транспортни средства по вид, носивост и по техничко-експлоатациони својства.

Ако домашниот превозник кој врши јавен превоз во меѓународниот друмски сообраќај престане да ги исполнува одредените услови од став 1 на овој член, го губи правото на вршење превоз во меѓународниот друмски сообраќај.

Условите од став 1 на овој член ги одредува Сојузниот извршен совет.

Член 6

Домашниот превозник е должен да се снабди со дозвола за превоз ако превозот во меѓународниот друмски сообраќај во одделни земји може да се врши само врз основа на дозвола.

Ако е бројот на дозволите за превоз во меѓународниот друмски сообраќај во одделни земји ограничен, користењето на тие дозволи од страна на домашните превозници се врши под услови и на начин што ќе ги одреди сојузниот секретар за сообраќај и врски, во спогодба со сојузниот секретар за надворешна трговија.

При одредување на условите и начинот за користење на дозволите мора да се обезбеди рационално користење на сите дозволи и првенство на превезување да имаат лесно расипливи стоки, стоки што се превезуваат на подолги странски релации и возилата што превезуваат поголеми количини стоки.

Дозволата од став 1 на овој член ја издава Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, водејќи сметка за итноста на потребата на превозникот.

Член 7

Домашниот превозник одлучува која линија ќе воспостави за превоз на лица во меѓународниот линиски сообраќај.

Ако за воспоставување на линијата за превоз на лица во меѓународниот линиски сообраќај постојат повеќе заинтересирани домашни превозници од бројот на линиите предвидени со меѓународниот договор, превозниците се спогодуваат кој од нив и која линија ќе воспостави и ќе врши превоз на неа.

Превозниците се должни да изработат возен ред за секоја линија за превоз на лица во меѓународниот линиски сообраќај, да ги усогласат возните редови на линиите на исти релации и да ги регистрираат кај Стопанската комора на Југославија.

Усогласувањето на возните редови, решавањето на спорните прашања во врска со воспоставувањето на линиите и во врска со усогласувањето на возните редови, регистрацијата на линиите и на нивните возни редови се врши на начин и по постапка што ќе ги одреди Стопанската комора на Југославија.

Член 8

Автобусот и товарното возило со кое се врши превоз во меѓународниот друмски сообраќај мораат да имаат посебна исправа (патен лист) која особено содржи: назив на домашниот превозник, ознака на возилото, податоци за екипажот на возилото, за релацијата на која сообраќа и за бројот на лицата односно, за товарот (тежина и вид).

Во патниот лист мора да се внесуваат податоци за движењето на возилото.

III. Странски превозник**Член 9**

Странскиот превозник може да врши превоз во меѓународниот друмски сообраќај на територијата на Југославија врз основа на дозвола, ако со меѓународниот договор не е предвидено да може да се врши превоз без дозвола.

Дозволата од став 1 на овој член ја издава Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски.

На граничниот премин царинскиот орган проверува дали странскиот превозник има дозвола од став 1 на овој член.

Член 10

По исклучокот од одредбите на член 9 од овој закон, дозвола не е потребна:

- 1) за превоз на стоки од воздухопловно пристаниште и за воздухопловно пристаниште во случај на хаварија и на друга негода на воздухопловот или во случај на слетување на воздухопловот поради принудна измена на правецот на летањето;
- 2) за превоз на оштетено моторно возило и на неговата приколка;
- 3) за превоз на посмртни останки;
- 4) за превоз на селидбени предмети во соодветни специјални возила;
- 5) за превоз на предмети и уметнички дела наменети за саеми и изложби;
- 6) за превоз на помошни справи и на други предмети за театарски, музички и други културни приредби, за спортски приредби, за циркуски претстави или за филмски, радио и телевизиски снимања.

Член 11

Странскиот превозник не смеа да врши јавен превоз во внатрешниот друмски сообраќај, ниту да превезува предмети од Југославија за трета земја.

По исклучок, странскиот превозник може да врши превоз во внатрешниот друмски сообраќај и да превезува предмети од Југославија за трета земја ако е тоа предвидено со меѓународен договор.

Странскиот превозник може да врши одделни превози во внатрешниот друмски сообраќај ако, по барање на заинтересираната организација на здружениот труд или на друга домашна организација, добие дозвола за извршување на таков превоз. Оваа дозвола може да се издаде само ако е, поради недостиг на соодветни транспортни средства во земјата, неопходно да се ангажира странски превозник.

Дозволата од став 3 на овој член ја издава Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, по претходно прибавено мислење од Стопанската комора на Југославија.

Член 12

Домашниот превозник кој врши јавен превоз во внатрешниот сообраќај може да користи странско возило, и тоа:

- 1) моторно и приклучно возило земено под закуп во согласност со прописите што го регулираат увозот на моторни возила и начинот на плаќање на тие возила. По исклучок, домашниот превозник, по одобрение од Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, може да земе во закуп и привремено да увезе странско моторно и приклучно специјално возило заради еднократно извршување на одреден превоз;
- 2) моторно и приклучно возило врз основа на договор за деловно-техничка соработка, склучен помеѓу домашен и странски превозник заради меѓусебно користење на возилата во кооперација, под услов да се обезбеди остварување на приход на домашниот превозник кој не е помал од приходот на странскиот договорач и ако со договорот за деловно-техничка соработка се согласи Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски;

3) контейнер-полуприколка која овозможува комбиниран превоз во разни гранки на сообраќајот без претовар на предмети (интегрален транспорт) за време од извршениот довоз до одвозот, а најдолго три месеци.

Поблиски одредби за спроведување на одредбите од овој член донесува сојузниот секретар за сообраќај и врски, во спогодба со сојузниот секретар за надворешна трговија.

Член 13

За време престојот во Југославија, за странско моторно возило и за приклучно возило на моторното возило се плаќа посебен надоместок во корист на патиштата (во понатамошниот текст: надоместокот за странско возило).

Одредбата од став 1 на овој член не се однесува на странска контейнер-полуприколка кога домашен превозник ја влече со влечно возило (теглар) регистрирано во Југославија.

Надоместокот за странско возило го наплатува царинскиот орган на граничниот премин.

Надоместокот за странско возило не се плаќа во случаите предвидени со меѓународните договори, односно се плаќа во износи предвидени со тие договори.

Член 14

Надоместокот за странско возило се одредува според одредбите од овој закон и од Тарифата за надоместоците за странски возила која е составен дел на овој закон.

Со Тарифата за надоместоците за странски возила се одредуваат основните за плаќање, височината на надоместоците и начинот на плаќање на надоместоците.

Член 15

Заради спречување и отстранување на нарушувањата што би настапиле поради значителни измени на трошоците во врска со користењето на патиштата, или ако тоа го бараат посебни интереси на земјата, Сојузниот извршен совет, врз основа на усвојените ставови со надлежните републички и покраински органи, може да ја намали или зголеми височината на надоместокот за странски возила, која е одредена во Тарифата за надоместоците за странски возила, а одделни надоместоци може и да ги укине.

Член 16

Сојузниот секретар за сообраќај и врски, во спогодба со директорот на Сојузната управа за царини, донесува поблиски прописи за начинот на плаќањето, пресметувањето, евидентирањето и враќањето на повеќе платен надоместок за странски возила, и за примената на Тарифата за надоместоците за странски возила.

Член 17

Одредбите на член 8 од овој закон согласно се применуваат и врз странски превозник.

IV. Вонреден превоз

Член 18

Странското возило што ги пречекорува пропишаните услови во поглед на најголемата дозволена вкупна тежина (тежина на возилото и на товарот на него), или на дозволената димензија на самото возило или со товарот на него (габарит на возилото), или на дозволеният осен притисок, може да сообраќа на патиштата во Југославија (вонреден превоз) ако добие дозвола за вонреден превоз.

Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, во спогодба со надлежните органи и организации во републиката односно во автономната покраина, ги утврдува можностите за вонредни превози, и под кои сообраќајно-технички услови можат да се извршат вонредни превози.

Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, по барање на странскиот превозник, издава дозвола за вонреден превоз ако установи дека за тоа постојат можности и услови и, согласно со став 2 на овој член, одредува под кои услови може да се изврши тој превоз.

Одредбите од ст. 1 до 3 на овој член важат и за домашниот превозник кога во меѓународниот сообраќај, со свое возило или со странско возило наведено во член 12 од овој закон, врши превоз во довоз за Југославија, во одвоз од Југославија или во превоз низ Југославија.

V. Казнени одредби

Член 19

Со парична казна од 10.000 до 500.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако врши јавен превоз во меѓународниот друмски сообраќај а не ги исполнува условите во поглед на одредениот минимум транспортни средства, или кога го изгубил правото да врши таков превоз (член 5);

2) ако во меѓународниот линиски сообраќај на патиштата врши превоз на линија чиј возен ред не е регистриран (член 7 став 3).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 500 до 10.000 динари.

Член 20

Со парична казна од 3.000 до 200.000 динари ќе се казни за стопански престап организација на здружениот труд или друго правно лице ако во внатрешниот сообраќај користи странско возило, и тоа: контейнер-полуприколка подолго од три месеци, или моторно и приклучно возило земено под закуп без пропишана претходна дозвола, или моторно и приклучно возило во деловно-техничка соработка без пропишаната согласност (член 12).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 300 до 5.000 динари.

Член 21

Со парична казна од 3.000 до 100.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако без дозвола за вонреден превоз во меѓународниот друмски сообраќај по патиштата на Југославија врши превоз со возило кое ги пречекорува пропишаните услови во поглед на најголемата дозволена вкупна тежина, на дозволената димензија или на дозволеният осен притисок (член 18 став 1);

2) ако при вонредниот превоз не се придржува кон сообраќајно-техничките услови одредени во дозволата за вонреден превоз (член 18 став 3).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 200 до 3.000 динари.

Член 22

Со парична казна од 1.000 до 10.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице ако автобусот или то-

варното возило со кое врши превоз во меѓународниот друмски сообраќај нема патен лист (член 8).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 50 до 1.000 динари.

Член 23

Со парична казна од 5.000 до 300.000 динари ќе се казни за прекршок странски превозник ако изврши јавен превоз во внатрешниот сообраќај во Југославија, или прими на превоз предмети во Југославија за трета земја (член 11 став 1).

Член 24

Со парична казна од 3.000 до 100.000 динари ќе се казни за прекршок странски превозник:

1) ако врши превоз противно на условите предвидени во дозволата или противно на условите предвидени во меѓународниот договор склучен помеѓу Југославија и земјата на странскиот превозник (член 9 став 1 во врска со член 3 став 1);

2) ако без дозвола за вонреден превоз врши превоз со возило кое ги пречекорува условите во поглед на најголемата дозволена вкупна тежина, на дозволената димензија или на дозволеният осен притисок (член 18 став 1);

3) ако при вонреден превоз не се придржува кон сообраќајно-техничките услови одредени во дозволата за вонреден превоз (член 18 став 3).

Член 25

Со парична казна од 500 до 5.000 динари ќе се казни за прекршок возач на странско возило ако при вонреден превоз не се придржува кон сообраќајно-техничките услови одредени во дозволата за вонреден превоз (член 18 став 3).

Член 26

Со парична казна од 100 до 5.000 динари ќе се казни за прекршок возач на странски автобус или на странско товарно моторно возило или друго одговорно лице на такво странско друмско возило ако во патниот лист не внесе податоци за движењето на возилото или други пропишани податоци (член 17 во врска со член 8).

VI. Преодни и завршни одредби

Член 27

Со прописот од член 5 став 3 на овој закон, Сојузниот извршен совет ќе го одреди рокот во кој домашните превозници, кои вршат јавен превоз во меѓународниот друмски сообраќај, се должни да го усогласат своето работење со условите одредени со тој пропис.

Член 28

Тарифата за надоместоците за странски возила влегува во сила на 1 ноември 1974 година.

Со денот на влегувањето во сила на Тарифата за надоместоците за странски возила престануваат да важат одредбите на член 3 од Законот за Тарифата на сојузните административни такси („Службен лист на СФРЈ“, бр. 22/73) и одредбите на член 61а точка 4 од Основниот закон за јавните патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 27/65, 7/67 и 10/70).

Одредбата на член 61д став 2 од Основниот закон за јавните патишта се применува привремено врз распоредот на средствата остварени од надоместоците за странски возила и престанува да важи кога републиките и автономните покраини ќе се спогодат за распоредот на тие средства.

Член 29

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите на член 4 став 3, како и на чл. 9 до 24 на Основниот закон за организацијата на превозот на моторни возила во друмскиот сообраќај („Службен лист на СФРЈ“ бр. 27/65 и 30/68) во однос на јавниот превоз во меѓународниот друмски сообраќај.

Член 30

Овој закон влегува во сила на 1 септември 1974 година.

ТАРИФА

ЗА НАДОМЕСТОЦИТЕ ЗА СТРАНСКИ ВОЗИЛА

I. Надоместоци

1. За време престојот во Југославија, за странски возила се плаќа надоместок во корист на патишта во износи одредени во тарифните броеви од 1 до 8, зависно од видот на возилото, од изминатиот пат или од бројот на деновите поминати во сообраќај во Југославија.

2. Надоместок за странско возило се плаќа:

Тар. бр. 1

За товарно моторно возило, товарна приколка и полуприколка во довоз, одвоз и провоз по секој нетонски километар, а според фактичниот товар на нив — — — — — 13,80 динари.

Овој надоместок за едно влегување не може да изнесува помалку од 136 динари за товарно моторно возило и за полуприколка со теглач, односно од 68 динари за товарна приколка.

Тар. бр. 2

За автобус и за автобуска приколка по секој патнички километар, а според фактичниот број на патници 1,36 динари.

Овој надоместок за еден цел, па и за започнат ден, не може да биде помал од 27,50 динари за автобус, односно од 13,75 динари за автобуска приколка.

Тар. бр. 3

За товарно моторно возило, товарна приколка и полуприколка кога сообраќаат празни во доаѓање во Југославија или во враќање од Југославија — 50% од минималниот надоместок од тар. бр. 1.

Тар. бр. 4

За товарно моторно возило, товарна приколка и полуприколка кога, по минување низ Југославија со товар, сообраќаат низ Југославија празни во враќање — 50% од минималниот надоместок од тар. бр. 1.

Ако возилото од став 1 на овој тарифен број во провоз низ Југославија сообраќа празно во заминување — 50% од редовниот надоместок во тар. бр. 1 според изминатите километри и според носивоста на возилото.

Кога возилото од став 2 на овој тарифен број се враќа со товар низ Југославија, му се признава пресметаниот износ за празно возење до височина 50% од износот на минималниот надоместок при наплата на надоместокот по тар. бр. 1.

Тар. бр. 5

За автобус и автобуска приколка кога сообраќаат празни во доаѓање во Југославија и во враќање од Југославија — 50% од минималниот надоместок од тар. бр. 2.

Кање од Југославија — 50% од редовниот надоместок од тар. бр. 2.

Тар. бр. 6

За автобус и автобуска приколка кога сообраќаат низ Југославија празни во враќање — 50% од минималниот надоместок од тар. бр. 2.

Ако возилото од став 1 на овој тарифен број во провоз низ Југославија сообраќа празно во заминување — 50 % од редовниот надоместок од тар. бр. 2, пресметан по изминат километар а според бројот на седиштата.

Тар. бр. 7

За патнички автомобил, за секој цел па и за започнат ден — — — — — 5,44 дин.

За приколки на патнички автомобили, за секој цел па и за започнат ден — — — — — 2,72 дин.

Тар. бр. 8

За сите други возила (работни возила, трактори, работни машини, самоходни или на сопствени тркала и др.) за секој цел па и за започнат ден — — — — — 27,50 дин.

3. Надоместоци за странски возила од тар. бр. 1 до 8 не се плаќаат:

1) за моторно возило што останува во земјата и се регистрира;

2) за возило што превезува материјал и превозно средство за автомобилски трки, или влегува во земјата, заради излагање на саеми или изложби, или заради демонстративни огледи;

3) за возило што превезува материјал за дипломатско и конзуларно претставништво на земјата на која ѝ припаѓа;

4) за патнички автомобили на странски држави, на странски дипломатски и конзуларни претставници или на лица кои патуваат со дипломатски пасош снабден со дипломатска виза на Југославија, ако ова е договорено или ако постои реципроцитет.

4. Надоместоци од тар. бр. 1 до 8 не се плаќаат во случаите кога е тоа предвидено со меѓународни договори, односно се плаќаат во износи предвидени со тие договори.

II. Начин на плаќање

5. Надоместокот по тар. бр. 1 до 8 го наплатува царинскиот орган во готови пари, при влегувањето на странско возило во Југославија.

6. Надоместокот го пресметува царинскиот орган врз основа на писмена изјава на возачот на моторното возило, а возачот е должен во таа изјава да даде податоци потребни за пресметување на надоместокот.

7. Надоместокот за странско моторно возило царинскиот орган го пресметува на пресметковен лист и еден примерок од пресметковниот лист со дупликат на писмената изјава, што ја заверил, му предава на возачот.

8. При излегувањето од Југославија возачот е должен да ѝ поднесе на излезната царинарница пресметковен лист, дупликат на изјавата и патен лист заради контрола и конечно пресметување на надоместокот и заради наплата и враќање на евен-туалната разлика.

9. Ако странското возило, при едно влегување во Југославија, не помине релација подолга од 20 km, надоместокот се пресметува по фактички ост-варен нетонски односно патнички километар, а не по минимален надоместок.

373.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕВОЗ НА ОПАСНИ МАТЕРИИ

Се прогласува Законот за превоз на опасни материи, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 23 април 1974 година.

ПР бр. 310
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПРЕВОЗ НА ОПАСНИ МАТЕРИИ

I. УВОДНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со цел да се заштитат животот и здравјето на луѓето, човековата околина, материјалните добра и безбедноста на сообраќајот, превозот на опасни материи и дејствијата во врска со тој превоз (приготвување на материјата за превоз, натовар и истовар и полатни манипулации) се вршат под условите одредени со овој закон.

Одредбите од овој закон не се однесуваат на превозот на опасни материи со превозни средства на Југословенската народна армија.

Член 2

Опасни материи, во смисла на овој закон, се:

- 1) експлозивни материи;
- 2) гасови;
- 3) материи кои во допир со вода развиваат запални гасови;
- 4) материи кои се палат сами од себе;
- 5) запални течности;
- 6) запални цврсти материи;
- 7) материи кои предизвикуваат палење (со оксидирање);
- 8) отровни материи;
- 9) радиоактивни материи;
- 10) нагривачки материи;
- 11) гадни и заразни материи;
- 12) органски пероксиди.

Експлозивни материи се цврсти и течни хемиски материи, како и предмети полнети со тие материи, кои имаат особина под погодна надворешно влијание со експлозивно хемиско разлагање да ослободуваат енергија во вид на топлина или гасови.

Гасови се материи кои под температура од 15°C и под притисок од 760 mm G не се наоѓаат во гасовита состојба, а се превезуваат компримирани, претворени во течност или растворени под притисок.

Материи кои во допир со вода развиваат запални гасови се материи кои во допир со вода развиваат гасови кои се палат во допир со пламен или искра (натриум, калиум, калциум, калциумкарбид, алуминиумкарбид, алкални силициди и др.).

Материи кои се палат сами од себе се материи кои се палат во допир со воздух или со вода без

посредство на други материи (бел и жолт фосфор, цинк-алкили, отпадоци од нитроцелулозни филмови, суров памук, употребени крпи и др.).

Запални течности се течности или смеси од течности без или со суспендирани или со растворени цврсти материи, кои на температура од 50°C имаат притисок на пареата под 3 кр/см², а чии пари се палат во погоден однос со воздух и во присуство на пламен или искра.

Запални цврсти материи се цврсти материи кои, кога се во сува состојба, можат лесно да се запалат во допир со пламен или искра (сулфур, целулоид, нитроцелулоза, црвен фосфор и др.).

Материи кои предизвикуваат палење (со оксидирање) се материи кои се разлагаат во допир со одделни други материи и притоа можат да предизвикаат оган (хлорати, перхлорати, воден раствор од водородсупероксид, пероксиди на алкални метали и нивни смеси и др.).

Отровни материи се материи кои штетно влијаат врз здравјето на луѓето и животните или можат да предизвикаат нивна смрт односно пловисување, како и препарати од тие материи за уништување на штетници (цијановодородна киселина, фенол, крезол, живини соединенија, оловни соединенија, одредени материи за заштита на растенија и др.).

Радиоактивни материи се материи чија специфична активност преминува 0,002 микрокири по грам.

Нагризувачки материи се материи кои во допир со други материи предизвикуваат нивно оштетување или уништување (сулфурна киселина, азотна киселина, бром, мравска киселина, натриумхидроксид и др.).

Гадни и заразни материи се материи кои шират гаден мирис или можат да предизвикаат заразни заболувања кај луѓето и животните (свежа, несолена или посолена кожа, отпадоци добиени при производство на туткал од кожа, моч, дроб, жлезди, фекалии и др.).

Органски пероксиди се органски материи со повисок степен на оксидација кои можат да предизвикаат оштетување на материјални добра или штетни последици за здравјето и животот на луѓето, а помалку се осетливи на експлозија од динитробензол во допир со пламен или на удар односно тресење.

Како опасни материи се сметаат и растворите и смесите од материите од став 1 на овој член, ако концентрацијата на тие раствори односно смеси е таква што да претставуваат иста опасност како и самите материи.

Номенклатурата на опасните материи по видовите од став 1 на овој член е утврдена во Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај — Анекс А („Службен лист на СФРЈ“, бр. 61/70 — Меѓународни договори и други спогодби) и во Меѓународната конвенција за превоз на стоки по железници, односно во Меѓународниот правилник за превоз на опасни стоки по железници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 12/63 и 10/65 — Меѓународни договори и други спогодби).

Член 3

Организациите на здружениот труд и други организации и поединци кои превезуваат опасни материи и вршат дејствија во врска со тој превоз, како и поединци кои во текот на превозот непосредно ракуваат или на друг начин доаѓаат во допир со опасни материи, должни се да преземаат одредени превентивни и заштитни мерки со кои се обезбедува заштитата на луѓето и имотот.

Член 4

Новооткриени опасни материи можат да се превезуваат ако ги исполнуваат условите кои се претходно со научно испитување утврдени како услови кои даваат целосна сигурност при нивниот превоз.

Член 5

Со опасни материи можат да ракуваат само полнолетни лица кои се стручно оспособени за ракување со тие материи.

Лица кои не се стручно оспособени за ракување со опасни материи можат да се користат само за пренесување, натовар, истовар или претовар на опасни материи, и тоа ако претходно се запознати со начинот на работата, со опасностите и заштитните мерки при работата.

Ако работите од став 2 на овој член ги вршат лица кои не се стручно оспособени за ракување со опасни материи, тие работи мораат да ги вршат под раководство и надзор на стручно оспособено лице за ракување со опасни материи.

Член 6

Организациите на здружениот труд и други организации кои превезуваат опасни материи и вршат дејствија во врска со тој превоз должни се да организираат и трајно да вршат контрола над спроведувањето на пропишаните услови и мерки за превоз на опасни материи.

Член 7

Во поглед на заедничко пакување, забрана на заедничко превезување во исто превозно средство односно во ист простор за сместување на товарот и исклучување од превозот на опасни материи согласно се применуваат и во сите гранки на внатрешниот сообраќај Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај (Анекси А и Б) и Меѓународната конвенција за превоз на стоки по железници односно Меѓународниот правилник за превоз на опасни стоки по железници.

II. ЗАЕДНИЧКИ МЕРКИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ ЗА СИТЕ ОПАСНИ МАТЕРИИ ИЛИ ЗА ОДРЕДЕНИ ВИДОВИ НА ТИЕ МАТЕРИИ

1. Пакување

Член 8

Амбалажата во која се превезуваат опасни материи мора да биде затворена и непропустлива, така што при нормални услови на превозот да биде спречено секое губење или истурање на содржината.

Амбалажата заедно со затвораците мора во сите делови да биде доволно цврста и јака за да се оневозможи лабавање за време на превозот.

Опасната материја не смее да го нагризува материјалот од кого се изработени амбалажата и затвораците, ниту со нив да создава штетни или опасни соединенија.

Член 9

Ако опасните материи се превезуваат во садови од кршлив материјал или од неотпорна пластична маса, сатовите мораат да се сместат во заштитна амбалажа и да се осигурат со материјал за пополнување на празниот простор, заради спречување на кршење на сатовите при нормални услови на превозот.

Материјалот за пополнување на празниот простор мора да биде приспособен кон природата на опасната материја, а особено мора да биде способен да ја впије течната опасна материја или течноста што може да ја лачи опасната материја.

Член 10

Сатовите за превоз на опасна течна материја или опасна материја потопена во некоја течност и сатовите за превоз на растворот од опасната материја, како и нивните затвораи, мораат да бидат такви што да го издржат внатрешниот притисок при промените на температурата што материите можат

да ги достигнат при превозот, водејќи сметка за потребниот празен простор за ширење на течноста.

Ако превозот на опасна материја се врши со воздухоплов во чија внатрешност воздушниот притисок при промените на височината за време на летањето не е нормален, садовите во кои е сместена опасната материја и нивните затворачи мораат да бидат такви што да можат да ги издржат промените на воздушниот притисок.

Член 11

Садовите за превоз на опасна течна материја со волумен поголем од 200 l мораат да бидат изработени од челична ламарина или од друг погоден материјал.

Ако садовите за превоз на опасна течна материја се изработени од кршлив материјал и се пакувани во група, вкупната тежина на овие садови наполнети со опасна течна материја не смее да биде поголема од 75 kg, а ако садовите се изработени од материјал кој не е кршлив и се пакувани во група — вкупната тежина на овие садови заедно со опасната течна материја не смее да биде поголема од 150 килограми.

Член 12

Контернерите, цистерните, садовите и друг вид амбалажа во кои се превезуваат гасови и запални течности мораат да бидат периодично прегледани на начин утврден со прописите за нивниот преглед и испитување.

Член 13

Шишињата во кои се превезуваат опасни материји се пакуваат односно ставаат во палети при превозот во вертикална положба, а шишињата со гасови — во вертикална или хоризонтална положба.

Ако шишињата се пакувани или сместени во палети во хоризонтална положба, мораат да бидат обезбедени од тркалање или поместување, а ако се пакувани односно сместени во палети во вертикална положба — мораат да бидат обезбедени од превртување.

Член 14

Пакети во кои се превезуваат опасни материји мораат да бидат на видливо место означени со соодветни ливчиња за опасност.

Пакетите со садови изработени од кршлив материјал мораат да бидат означени со ливчиња на кои се назначува кршливоста на садот а, по потреба, и положбата на пакетите при превозот.

Член 15

Празни неисчистени садови во кои се наоѓале опасни материји мораат да бидат затворени и означени на ист начин како да се наполнети со опасна материја.

Превозните средства со кои се превезуваат садовите од став 1 на овој член мораат да бидат означени на ист начин како и превозните средства со кои се превезуваат садови наполнети со опасна материја.

2. Натовар и истовар

Член 16

Натовар и истовар на опасни материји (натовар, натокување, претовар, преточување, истовар, источување, чување и други манипулации во врска со натоварот или истоварот) можат да се вршат само на места каде што не се загрозува безбедноста на луѓето и имотот.

Местото на кое се врши натовар или истовар на опасни материји мора да биде снабдено со пропишани уреди и опрема и на видливо место означено со соодветна ознака за опасност.

Член 17

На железничките станици, во луците и пристаништата и на аеродромите на кои се врши натовар или истовар на опасни материји ќе се одреди посебно место на кое ќе се врши натовар и истовар на тие материји.

Член 18

На местото каде што се врши натовар или истовар на опасни материји забранет е пристап за лица кои непосредно не учествуваат при натоварот или истоварот на тие материји.

Член 19

На местото на кое се врши натовар или истовар на експлозивни или запални опасни материји е забрането:

- 1) држење материји и уреди кои можат да предизвикаат пожар или да овозможат негово ширење;
- 2) држење отворен пламен или работа со отворен пламен (заварување и сл.);
- 3) пушење и употреба на средства за палење (кибрич, запалки);
- 4) употреба на уреди или на средства кои имаат огнено ложиште.
- 5) работа со алат или уред кој искри;
- 6) поставување надземни електрични водови без оглед на напонот;
- 7) работа на мотор на возило.

Член 20

Натовар и истовар на опасни материји се врши, по правило, дено.

Ако натоварот или истоварот на опасни материји се врши ноќе, осветлението мора да биде електрично, а електричните уреди да бидат изработени така што да не можат да предизвикаат пожар или експлозија.

Член 21

Уредите за натовар и истовар на опасни материји мораат да бидат исправни, така што да е исклучена секоја можност за протечување односно истекување или истурвање на опасната материја и изведени на начин што да не ја оштетува амбалажата на опасната материја.

Член 22

Местото на кое се врши натовар или истовар на експлозивни материји, гасови или запални опасни материји мора да биде снабдено со апарати или со други уреди за гасење пожар.

Член 23

Затворениот простор во кој се врши натовар или истовар на опасни материји кои развиваат запални гасови или на радиоактивни материји мора да биде снабден со најмалку еден апарат за мерење на концентрацијата на запалните гасови во воздухот, односно на радиоактивноста во тој простор.

Член 24

Организациите на здружениот труд кои вршат натовар и истовар на опасни материји особено се должни да ја контролираат исправноста на уредите и на електричните инсталации на местата каде што се врши натовар или истовар на опасни материји, да го организираат физичкото обезбедување на тие места и да се грижат за исправноста на техничката опрема и на другите средства за гасење пожар на тие места.

Член 25

Превозното средство со кое се превезува запална течност или запален гас во течна состојба мора за време на натоварот или истоварот да биде заземјено.

3. Превоз

Член 26

Организациите на здружениот труд и други организации и поединци кои предаваат на превоз опасна материја или ја превезуваат со сопствени средства се должни опасната материја да ја приготват така што да ги исполнува сите пропишани услови за нејзиниот превоз.

Не смее да се предаде на превоз опасна материја ако не се исполнети пропишаните услови за нејзиниот превоз.

Член 27

Превозните средства со кои се превезуваат опасни материји мораат да бидат технички исправни и изработени и опремени така што при нормални услови на превоз да овозможуваат безбеден превоз.

Превозните средства со кои се превезуваат опасни материји мораат да бидат означени и обележени на начин пропишан со меѓународните прописи за превоз на опасни материји во одделни граници на сообраќајот.

Член 28

На цистерните, контејнерите и сатовите наменети исклучиво за превоз на опасни материји мора да биде назначен видот на опасната материја кој може во нив да се превезува, нејзиниот број за распознавање и називот и седиштето на производителот.

Член 29

Во рачен багаж не смеат да се пренесуваат опасни материји.

По исклучок, во рачен багаж можат да се пренесуваат апарати, направи и други слични предмети кои содржат минимални количества опасна материја што не претставуваат опасност за околината, а служат за лична употреба (запалки, кибрит, лакови и сл.)

Опасните материји не смеат да се предаваат ниту да се примаат на превоз како багаж.

Член 30

Организациите на здружениот труд и другите организации и поединци што превезуваат опасни материји се должни, во случај на исчезнување на опасната материја при превозот, да преземат потребни мерки за нејзиното пронаоѓање и, по потреба, да ја известат јавноста за опасноста што ја претставува опасната материја.

Член 31

Испаднати или на кој и да е начин истурени опасни материји при превозот, превозникот е должен да ги собере и да ги отстрани односно да ги истури на места одредени за тоа, или на друг начин да ги стори безопасни.

Член 32

Испраќачот што дава опасна материја на превоз е должен за секоја пратка на опасната материја да испостави исправа за превоз и упатство за посебните мерки за безбедност што мораат да се преземаат при превозот на опасната материја, и да му ги предаде на превозникот.

Исправата за превозот на опасна материја мора да содржи:

1) податоци за содржината на пратката (назначување на видот и технички назив на опасната материја, тежина, број парчиња и др.);

2) назначување на испраќачот дека се исполнети пропишаните услови за превоз на односната опасна материја;

3) назив односно лично име и адреса на испраќачот и на примачот;

4) назначување дека со исправата за превозот на опасната материја на превозникот му е преда-

дено и писмено упатство за посебните мерки за безбедност што мораат да се преземат при превозот на опасната материја;

5) потпис и печат на испраќачот.

По исклучок, исправата за превоз на опасна материја не се испоставува во случај кога товарниот лист или друга соодветна исправа за превоз ги содржи сите податоци за опасната материја наведени во став 2 на овој член.

Член 33

Исправата за превоз на опасна материја што се упатува во странство мора да биде напишана на еден од јазиците на народите или народностите на Југославија и на еден од следните јазици: англиски, француски, руски или германски.

Ако опасната материја се упатува во земја што се граничи со Југославија, исправата за превоз на опасната материја може да се состави на еден од јазиците на народите на Југославија и на јазикот на таа земја.

Член 34

Исправата за превоз на опасна материја се испоставува во три идентични примероци, од кои еден останува кај испраќачот, еден му се враќа на превозникот, а еден му се доставува на примачот на опасната материја.

Член 35

Упатството за посебните мерки за безбедност, кои при превозот на опасната материја мораат да се преземаат, треба да содржи особено:

1) назначување на видот на опасноста што ја претставува и последиците што може да ги предизвика опасната материја;

2) назначување посебни мерки што треба да се преземат при превозот на опасна материја и мерките за спречување односно ублажување на штетните последици што можат да настанат поради незгода или несреќа на превозното средство (пожар, кршење на амбалажата, истурање или истечување на опасната материја и сл.);

3) назив и адреса на организацијата на здружениот труд или на органот кој мора да се известат за незгодата или за несреќата што се случила при превозот на опасната материја;

4) постапка со лицето што ќе дојде во допир со опасната материја.

Член 36

Превозникот на опасна материја е должен на исправата за превозот на опасната материја со свој потпис да го потврди приемот на декларираната опасна материја за превоз.

Член 37

Ако во текот на превозот, превозникот утврди или на друг начин дознае дека превезува опасна материја што е исклучена од превоз, должен е веднаш да го запре понатамошното превезување на опасната материја и за тоа да ја известат најблиската станица на милицијата и испраќачот.

Испраќачот на опасната материја од став 1 на овој член е должен веднаш по примено известување за запирањето на превозот да ја преземе опасната материја и да преземе соодветни мерки материјата да се стори безопасна.

Член 38

Превозникот кој во текот на превозот ќе утврди дека превезува опасна материја која не ги исполнува пропишаните услови за превоз, или која не е декларирана како опасна материја или е неточно декларирана, а непосредно не ја загрозува околината, должен е да го запре понатамошното превезување на опасната материја и за тоа да го известат испраќачот.

Испраќачот на опасната материја од став 1 на овој член е должен веднаш по применото известување за запирањето на превозот да ги отстрани утврдените недостатоци или да ја преземе опасната материја.

III. ПОСЕБНИ МЕРКИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ ЗА ПРЕВОЗ НА ОПРЕДЕЛЕНИ ВИДОВИ ОПАСНИ МАТЕРИИ

1. Експлозивни материи

Член 39

Натоварот и истоварот на експлозивни материи надвор од кругот на организациите на здружениот труд што ги произведуваат тие материи или ги држат за своја редовна дејност, можат да се вршат само на места што ќе ги одреди надлежниот орган во републиката.

Член 40

За превоз на експлозивни материи потребно е одобрение.

Одобрението за превоз на експлозивни материи во внатрешниот сообраќај го издава надлежниот орган во републиката од која се упатува пратката, а за превоз преку државната граница односно за превоз преку територијата на Југославија (увоз, извоз и транзит) — Сојузниот секретаријат за внатрешни работи.

Член 41

Барање за издавање одобрение за превоз на експлозивни материи поднесува испраќачот на експлозивна материја.

Барањето од став 1 на овој член мора да содржи:

- 1) назив односно лично име и адреса на испраќачот;
- 2) вид, технички назив, количество и начин на пакувањето на експлозивната материја;
- 3) назив и адреса на производителот на експлозивната материја;
- 4) назив односно лично име и адреса на превозникот;
- 5) датум и приближен час на започнувањето на превозот, итнерер и крајно место на превозот;
- 6) назначување на видот и ознака на превозното средство;
- 7) назив односно лично име и адреса на примачот;
- 8) вонредни мерки за безбедност за време на превозот на експлозивната материја;
- 9) назив на влезниот или излезниот граничен премин и време кога ќе се изврши превозот на експлозивната материја преку граничниот премин односно превозот преку територијата на Југославија — ако превозот се врши преку државната граница.

Член 42

Органот надлежен за издавање одобрение за превоз на експлозивни материи (член 40 став 2) може, по потреба, да нареди преземање и на посебни мерки за безбедност при превозот на определена експлозивна материја (придружба на испраќачот или превозникот, придружба на припадник на милиција и др.).

Ако органот од став 1 на овој член нареди преземање посебни мерки за безбедност при превозот на одредена експлозивна материја чие крајно место на превозот се наоѓа на територијата на друга република, должен е за потребата од преземање посебни мерки за безбедност да го известат органот на внатрешните работи на републиката преку чија територија треба да се изврши превозот на експлозивната материја.

Трошоците на посебните мерки за безбедност од став 1 на овој член во внатрешниот сообраќај ги поднесува испраќачот на експлозивната материја, а при увозот или транзитот на експлозивната материја — превозникот.

Член 43

Ако е договорен увоз или извоз на поголема количина експлозивни материи кои не можат да се превезат преку државната граница со едно превозно средство ниту истовремено со повеќе превозни средства, одобрение за превоз може да се издаде за целото тоа количество експлозивни материи. Во овој случај, превозот на целото количество експлозивни материи мора да се изврши преку истиот граничен премин и во рок кој не може да биде подолг од три месеци.

Член 44

Експлозивните материи и средствата за нивно иницирање не смеат заедно да се превезуваат во ист простор на превозно средство.

Член 45

Организациите на здружениот труд и други организации и поединци што превезуваат експлозивни материи се должни за секое исчезнато количество експлозивна материја веднаш да ја известат најблиската станица на милицијата.

2. Гасови

Член 46

Садовите во кои се превезуваат гасови смеат да се полнат само со оној вид гас за кој се наметнети.

Член 47

Садовите во кои се превезуваат гасови мораат да бидат снабдени со исправни вентили. Вентилите на овие садови мораат да бидат заштитени со заштитна капа или со заштитен прстен и херметички затворени за време на превозот.

Член 48

Превозот на садовите со гасови се врши, по правило, во отворено превозно средство на кое товарот мора да биде заштитен од штетни атмосферски влијанија.

Превозот на садовите со гасови може да се врши и со затворено превозно средство, ако е тоа снабдено со вентилационен уред или е овозможено постојано проветрување.

3. Запални течности

Член 49

Садовите во кои се превезуваат запални течности мораат да им одговараат на техничките услови пропишани за односниот вид запални течности.

Ако запалните течности се превезуваат во метални бочви или метални шишиња, овие бочви и шишиња мораат да бидат изработени според југословенскиот стандард односно спрема странски или меѓународен стандард што ги исполнува условите на југословенскиот стандард.

4. Радиоактивни материи

Член 50

Радиоактивните материи можат да се пакуваат и да се превезуваат само во амбалажа наменета за одреден вид радиоактивни материи зависно од големината и јачината на изворот, од агрегатната состојба и други особини на радиоактивната материја.

Дозата на зрачењето на површината на амбалажата и на одредено растојание од амбалажата и нивото на контаминацијата на површината на амбалажата не смеат да бидат поголеми од износите одредени за дадениот тип и категорија на паку-

вање и предвидени во Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај.

Член 51

Ако радиоактивната материја е истовремено и токсична, експлозивна или запална, при приготвувањето на ваква радиоактивна материја за превоз и за време на превозот мораат да се преземат мерките за безбедност пропишани за секој од наведените видови опасни материи.

Член 52

Радиоактивните материи не смеат да се превезуваат во внатрешниот сообраќај во истоварен простор со животни намирници и со предмети за општа употреба.

Како предмети за општа употреба, во смисла на овој закон се сметаат: садови, прибор и амбалажа за животни намирници; детски играчки, средства за одржување лична хигиена, нега и разубавување лице и тело; средства за одржување чистота во домаќинство и турунски преработки.

Член 53

Фисибилни материи, исполужено нуклеарно гориво и други големи извори на зрачење се превезуваат под условите одредени за превоз на радиоактивни материи, ако со посебни прописи за превозот на тие материи не е одредено поинаку.

Член 54

За превоз на радиоактивните материи потребно е одобрение.

Одобрението за превоз на радиоактивни материи во внатрешниот сообраќај го издава надлежен орган во републиката од која се уплатува пратката, а за превоз преку државната граница односно за превоз преку територијата на Југославија (увоз, извоз и транзит) — Сојузниот секретаријат за труд и социјална политика, во согласност со Сојузниот секретаријат за внатрешни работи.

Органите од став 2 на овој член можат, по потреба, да наредат преземање и на посебни мерки за безбедност при превозот на одредена радиоактивна материја (придружба на испраќачот или на превозникот, придружба на припадник на милиција и др.). Трошоците на овие мерки во внатрешниот сообраќај ги поднесува испраќачот на радиоактивната материја, а при увозот или транзитот на радиоактивната материја — превозникот.

Член 55

Барање за издавање одобрение за превоз на радиоактивни материи поднесува испраќачот на радиоактивната материја.

Барањето од став 1 на овој член мора да содржи:

1) назив односно лично име и адреса на превозникот, а ако превозот се врши преку државна граница — и назив односно лично име и адреса на увозникот односно извозникот на радиоактивна материја;

2) назив и адреса на организацијата на здружениот труд што го извршила пакувањето на пратката;

3) назив и адреса на производителот на радиоактивната материја;

4) назначување на видот и технички назив на радиоактивната материја;

5) јачина на изворот на радиоактивната материја (вкупна и поединечна активност);

6) назначување на превозното средство (воздухоплов, железница, брод, друмско возило);

7) интинерер на превоз од местото на предавањето на радиоактивната материја до местото на нејзиното користење;

8) назив на влезниот и излезниот граничен премин ако превозот се врши преку државната граница;

9) назив односно лично име и адреса на примачот;

10) датум или приближно време на пристигањето на пратката.

Кон барањето од став 1 на овој член испраќачот е должен да приложи:

1) препис на одобрението за производство, промет и користење на радиоактивната материја што се превезува;

2) атест за нејзината амбалажа;

3) упатство за посебните мерки за безбедност при нејзиниот превоз, и

4) список на посебната заштитна опрема.

Член 56

Превозот на радиоактивни материи и извори на јонизирачки зрачења, кои во случај на незгода или несреќа можат да доведат до контаминација или загрозување на околината со зрачење, мора да се врши со придружба на лице оспособено за ракување со тие материи и извори.

Член 57

Во случај на истурање на радиоактивната материја, превозникот е должен на видлив начин да го обележи местото на кое дошло до истурање и, до доаѓањето на стручно лице, да спречи пристап на луѓе и животни до тоа место.

IV. ПОСЕБНИ МЕРКИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ ЗА ПРЕВОЗ НА ОПАСНИ МАТЕРИИ ПО ГРАНКИ НА СООБРАЌАЈОТ

1. Превоз во друмскиот сообраќај

Член 58

При превозот на опасни материи во друмскиот сообраќај се применуваат, покрај мерките за безбедност за превоз на опасни материи пропишани со овој закон, и одредбите од Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај (Анекси А и Б).

Член 59

Во моторно возило со кое се превезуваат опасни материи не смеат да се наоѓаат други лица освен возачот, совозачот и придружникот.

Член 60

Во моторно возило со кое се превезуваат опасни материи покрај возачот мора да се наоѓа и совозач во случаите предвидени со Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај (Анекс Б).

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член, ако се превезуваат помали количества опасни материи, освен радиоактивните, во моторно возило не мора да се наоѓа совозач.

Како помало количество опасна материја, во смисла на овој закон, се смета она количество кое во случај на експлозија, истурање или друга незгода при превозот не може да го загрози животот на лицата кои не учествуваат во превозот или имотот од поголема вредност.

Член 61

Во возило со кое се превезуваат опасни материи не смеат да се држат материи што можат да предизвикаат пожар.

На возило натоварено со опасни материи не смеат да се вршат поправки кои можат, поради искрење или удар, да предизвикаат пожар или експлозија, или да ја оштетат амбалажата.

Член 62

Возачот на моторно возило кој превезува опасни материи е должен да управува со возилото со особена претпазливост.

Брзината на движењето на моторното возило со кое се превезуваат опасни материи не смее да премине 80% од најголемата дозволена или пропишана брзина, а во никој случај не смее да биде поголема од 70 km на час.

Член 63

Од моментот на приемот до моментот на предавањето на товарот со опасни материи, возачот на моторното возило не смее да се оддалечува од возилото со кое се превезува опасна материја.

По исклучок, возачот на моторното возило смее да се оддалечи од возилото со кое се превезува опасна материја само ако возилото го остави под надзор на совозачот или придружникот.

Член 64

За секоја незгода или несреќа што ќе се случи при превозот на опасни материи, а чии последици екипажот на моторното возило не може сам да ги отстрани или поради кои не може да го продолжи возењето, еден од членовите на екипажот е должен веднаш да ја извести најблиската станица на милицијата.

Ако во моторно возило со опасни материи што претрпело незгода или несреќа се наоѓа само возачот, лицето што се затекло на местото на незгодата или несреќата или лицето што прво ќе најде на тоа место е должно на барање од возачот да ја извести за тоа најблиската станица на милицијата.

Член 65

Опасни материи можат да се превезуваат со моторни и приклучни возила посебно конструирани за превоз на одделна опасна материја или со товарни моторни возила кои им одговараат на условите пропишани со овој закон и со Европската погодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај (Анекс Б).

Во внатрешниот друмски сообраќај опасни материи можат да се превезуваат и со комби-возила.

По исклучок, пренос, разнесување или доставување на помали количества опасни материи дење, и тоа за време на добра видливост, освен радиоактивните, може да се врши и со патнички автомобил, со трактор со приколка, запрежно возило, товарен трицикл со мотор или без мотор, рачна колеска или на товарен добиток.

Радиоактивни материи можат да се превезуваат и со превозните средства од став 3 на овој член, ако го одобри тоа надлежниот орган во републиката.

Член 66

Моторното возило со кое се превозуваат опасни материи мора да има посебни светла и знаци, и тоа:

1) две тркалезни портокалови светла, со пречник на светлечката површина од најмалку 10 cm, поставени на горните агли од предната страна на возилото;

2) две тркалезни црвени светла, со пречник на светлечката површина од најмалку 10 cm, поставени на горните агли од задната страна на возилото;

3) два знака за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи.

Светлата од точ. 1 и 2 став 1 на овој член мораат да бидат запалени ако се превезуваат опасни материи во време од првиот самрак до потполно самнување (ноќе), како и во време на намалена видливост поради неповолни атмосферски или други прилики. Овие светла мораат да бидат запалени и кога на моторното возило е запалено кое и да е светло за осветлување на патот или светло за означување на возилото.

Знакот за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи се состои од табла во правоаголна форма, со големина 50 × 40 cm, обложена со рефлектирачка материја во портокалова боја и порабена со црн раб, во ширина од 5 сантиметри.

Еден знак за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи се поставува на предната страна на возилото, а друг знак на левата половина од задната страна на возилото, и тоа така што да бидат оддалечени најмалку 40 cm, од површината на патот.

Ако се превезуваат опасни материи со моторно возило кое влече приклучно возило, еден знак за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи се поставува на предната страна од влечното возило, а друг знак — на задната страна од приклучното возило.

Светлата и знаците од став 1 на овој член не смеат да се употребуваат кога со моторното возило не се превезуваат опасни материи.

Моторно возило со кое се превезуваат опасни материи мора да има уред за одвод на статичкиот електрицитет.

Одредбите од ст. 1 до 6 на овој член се применуваат и кога со моторно возило се превезуваат празни неочистени садови во кои се наоѓале опасни материи.

Член 67

Ако опасни материи се превезуваат во помали количества и со превозните средства од член 65 став 3 на овој закон, наместо знак за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи се употребува знаменце во иста форма, димензии и бои, кое на превозното средство мора да биде истакнато на видно место.

Член 68

Моторно возило со кое се превезуваат радиоактивни материи мора да има, наместо знак за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи, три знака за означување на возило со кое се превезуваат радиоактивни материи.

Знаците за означување на возило со кое се превезуваат радиоактивни материи се ставаат на бочните и на задната страна од моторното возило.

Член 69

Моторното возило со кое се превезуваат опасни материи мора да ја има следната опрема:

1) возачки алат и дигалка за возилото;
2) најмалку два апарата за гасење пожар, од кои еден за гасење пожар на моторот, а друг за гасење пожар на товарот на возилото, и тоа со такво полнење кое, со оглед на количеството и на другите својства на опасната материја, овозможува ефикасно гасење на пожарот;

3) две рачни батериски електрични ламби (светилки) со трепкава или постојана светлост портокалова боја што се гледа од оддалеченост од најмалку 150 метри;

4) два знака со кои се означува моторно возило запрено на коловоз;

5) две знаменциња за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи;

6) две лопати и еден крамп;

7) преносна ламба која може да се вклучи на акумулатор на возилото и која е изработена така што да не може да предизвика експлозија или пожар.

Покрај опремата од став 1 на овој член, освен опремата под точка 5, моторно возило со кое се превезуваат радиоактивни материи мора да има:

1) уред за контрола на зрачењето и средства за заштита и означување на теренот;

2) две знаменциња за означување на возило со кое се превезуваат радиоактивни материи.

Член 70

Ако опасни материи се превезуваат со приклучно возило на кое која и да е оска има еднократни тркала, приклучното возило мора да има посебен уред кој со помош на звучен или светлосен сигнал го предупредува возачот ако дојде до испуштање на

воздухот од пневматикот на кое и да е тркало на приклучното возило.

Приклучното возило со кое се превезуваат опасни материи мора да биде врзано за влечното возило и со посебни синдири.

Член 71

Моторното возило со кое се превезуваат опасни материи не смее да се запре на коловоз на пат, ниту да се паркира во населба.

Возач кој поради дефект на возилото, сообраќајна незгода, натовар или истовар, или од друга оправдана причина е присилен возилото со опасна материја да го запре на коловоз на пат или на паркиралиште во населба е должен да ги преземе сите мерки за запреното возило да не доведе во опасност други возила, а особено да ги предупреди учесниците во сообраќајот:

1) денџе и ноќе — со поставување зад запреното возило два знака со кои се означува моторно возило запрено на коловоз;

2) ноќе и во време на намалена видливост поради неповолни атмосферски или други прилики — со поставување на светилката од член 69 став 1 точка 3 на овој закон;

3) со упатување на совозачот или придружникот на пратката да се постави на оддалеченост од 100 до 150 m зад запреното возило, и денџе со знаменце за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи, а ноќе и во услови на слаба видливост — со светилка да ги предупредува возачите што наидуваат по онаа страна на коловозот на која се наоѓа запреното возило, така што тие возила да можат навремено да се запрат или да ја намалат брзината и да се подготват за безбедно заобиколување на запреното возило.

Знаците и светилките од точ. 1 и 2 став 2 на овој член се поставуваат на оддалеченост од најмалку 50 m од возилото, и тоа така што да бидат видливи од оддалеченост од најмалку 150 m за возачите на моторните возила што наидуваат по истата страна на коловозот на која се наоѓа запреното возило.

2. Превоз во железничкиот сообраќај

Член 72

При превозот на опасни материи во железничкиот сообраќај се применуваат, покрај мерките за безбедност за превоз на опасни материи пропишани со овој закон, и одредбите на Меѓународниот правилник за превозот на опасни стоки по железници.

Член 73

Опасни материи не смеат да се превезуваат со железнички возила во кои се наоѓаат патници.

Член 74

Железничките транспортни организации се должни да обезбедат чување на експлозивните, радиоактивните, запалните и отровните материи што ги превезуваат, и тоа од моментот на приемот до моментот на испораката на овие материи.

Член 75

Со железнички возила натоварени со опасни материи смее да се маневрира само ако се претходно преземени соодветни мерки за безбедност.

Железничките транспортни организации ќе пропишат единствени мерки за безбедност и начин на маневрирање со железничките возила од став 1 на овој член.

Член 76

Железнички возила и цистерни натоварени со опасни материи се вклучуваат во возови под условите и на начинот утврдени со единствените правила што ги донесуваат железничките транспортни организации.

3. Превоз по внатрешните пловни патишта

Член 77

При превозот на опасни материи по внатрешните пловни патишта, покрај мерките за безбедност пропишани со овој закон, согласно се применуваат и одредбите на Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море од 1960 година („Службен лист на СФРЈ“, бр. 5 65 и 5/68 — Меѓународни договори и други спогодби), што се однесуваат на превозот на опасни материи.

Поблиски прописи за превозот на опасни материи по внатрешните пловни патишта донесува Југословенскиот регистар на бродовите.

Член 78

Превоз на опасни материи по внатрешните пловни патишта смее да се врши со товарни бродови или танкери кои се наменети за тоа.

По исклучок, превоз на опасни материи смее да се врши и со патнички бродови ако овие материи се сместени во посебен простор одвоен од патниците.

Превоз на опасни материи од еден на друг брег може да се врши и со скелиња, со тоа што за време на превозот на скелето не смеат да се наоѓаат патници.

Член 79

Разнесување и доставување на помали количества опасни материи за потреби на домаќинство или работилиште може да се врши и со чамци.

Член 80

За време на натовар или истовар на опасни материи од брод или од танкер и за време на чистење и проветрување на брод или танкер со кој се превезуваат опасни материи е забрането пушење и употреба на оган и други средства кои можат да предизвикаат пожар, искрење или експлозија.

На танкери со кои се превезуваат експлозивни или запални материи е забрането, надвор од станбените простории, пушење и употреба на оган и други средства кои можат да предизвикаат пожар, искрење или експлозија, а за време на натовар и истовар на тие материи и за време на чистење на танкерот се забранети овие дејствија и во станбените простории на танкерот.

Член 81

Превоз на запални течности по внатрешните пловни патишта смее да се врши само со танкери што се посебно изградени за превоз на тие течности.

По исклучок, запални течности можат да се превезуваат и со товарни бродови ако е амбалажата изработена од нескршлив материјал.

Член 82

Ако температурата на надворешниот воздух е повисока од 20°C над палубата на танкерот со кој се превезува лесно запална течност, палубата мора да се полева со вода така често што надворешната површина на палубата да не биде непрекинато сува подолго од еден час.

Член 83

Одредбите од член 80 на овој закон се однесуваат и на речните бродови-туркачи и други речни пловила што се наоѓаат во потискуваниот состав, ако во таквиот состав се наоѓа макар и еден танкер.

Член 84

Ако опасни материи се превезуваат со исти бродови делумно во сообраќајот по внатрешните пловни патишта а делумно во поморскиот сообраќај, се применуваат прописите што важат за превоз на опасни материи во поморскиот сообраќај.

Член 85

Бродови натоварени со опасни материи можат да зимуваат во зимовници само ако при тоа можат да се спроведат сите мерки за безбедност пропишани за складирањето и чувањето на односните опасни материи.

4. Превоз во поморскиот сообраќај

Член 86

При превозот на опасни материи со поморски бродови се применуваат, покрај мерките за безбедност за превоз на опасни материи пропишани со овој закон, и одредбите на Меѓународната конвенција за заштита на човечкиот живот на море од 1960 година кои се однесуваат на превозот на опасни материи.

Член 87

Со патнички поморски бродови смее да се врши превоз на опасни материи само ако е исполнет условот од член 78 став 2 на овој закон.

Член 88

Одредбата од член 79 на овој закон се применува и во поморскиот сообраќај.

Член 89

Поблиски прописи за превозот на опасни материи во поморскиот сообраќај и прописи за ознаките и светлата што мораат да ги имаат поморските бродови кои превезуваат опасни материи донесува, во согласност со одредбите на Меѓународниот поморски кодекс за опасни товари и Меѓународниот поморски сигнален кодекс, Југословенскиот регистар на бродовите.

5. Превоз во воздушниот сообраќај

Член 90

При превозот на опасни материи во воздушниот сообраќај согласно се применуваат одредбите на Европската спогодба за меѓународен превоз на опасни стоки во друмскиот сообраќај (Анекс А).

Член 91

Превоз на опасни материи во воздушниот сообраќај се врши со воздухоплови наменети за превоз на товари или со воздухоплови што се специјално наменети за превоз на опасни материи.

По исклучок, со патнички воздухоплови можат да се превезуваат радиоактивни материи чија активност не надминува 300 кирија (Ci) по пратка и мостри од други опасни материи наменети за испитување, освен мострите од експлозивни материи.

Пирофорични радиоактивни течности не смеат да се превезуваат со воздухоплови.

Член 92

Кога со патнички воздухоплови се превезуваат радиоактивните материи од член 91 став 2 на овој закон, пратки со тие материи се примаат само на аеродромот од каде поаѓа воздухопловот.

При преносот на радиоактивните материи од член 91 став 2 на овој закон, испраќачот е должен да одреди стручно лице кое ќе ги прифати пратките со радиоактивни материи до внесувањето во воздухопловот односно по изнесувањето од воздухопловот.

Член 93

За време на натовар или истовар на експлозивни материи од воздухоплов, воздухопловот не смее да се полни со гориво.

Член 94

Натовар или истовар на опасни материи од воздухоплов не смее да се врши за време на непогодни атмосферски прилики кои би можеле да предизвикаат експлозија, пожар, уништување или исутирање на опасната материја.

Член 95

Сé додека во воздухопловот се наоѓаат експлозивни или запални материи, не смее да се загрева просторот во кој се сместени тие.

Член 96

Пратки со опасни материи можат да се примат и натоварат во воздухоплов на странски аеродром, со правец на летањето кон домашен аеродром, само ако испраќачот има одобрение за превоз на тие материи што го издала Сојузната управа за цивилна воздушна пловидба, и потврда од примачот на пратката дека е обезбедено прифаќање на пратката од страна на стручно лице веднаш по слетувањето на воздухопловот.

Член 97

Воздухоплов кој е исклучиво натоварен со опасни материи може да је надлети југословенската територија само ако добие одобрение за тоа од Сојузната управа за цивилна воздушна пловидба.

Во барањето за издавање на одобрението од став 1 на овој член превозникот е должен да ги назначи видот и количеството на опасната материја, аеродромот на полетувањето и аеродромот на слетувањето на воздухопловот.

Член 98

Кога со воздухоплов се превезуваат опасни материи, превозникот е должен за тоа да ја извести однапред службата за водење воздухоплови на Сојузната управа за цивилна воздушна пловидба.

6. Пренос во поштенскиот сообраќај

Член 99

Забрането е да се стават експлозивни, запални и други опасни материи во писмовни пратки и поштенски пакети и такви пратки и пакети да се примаат на пренос во поштенскиот сообраќај.

По исклучок, организацијата за ПТТ сообраќај може да ги прими на пренос во внатрешниот поштенски сообраќај само оние опасни материи чиј превоз во меѓународниот поштенски сообраќај е дозволен со одредбите од Светската поштенска конвенција и од Аранжманот за поштенските пакети.

Член 100

Со поштенските пратки со опасни материи мора да се ракува одвоено, а во текот на преносот тие мораат да бидат сместени одвоено од другите поштенски пратки.

V. НАДЗОР

Член 101

Надзор над спроведувањето на мерките за безбедност пропишани со овој закон врши надлежниот орган во републиката.

Во вршењето надзор, органот од став 1 на овој член може:

- 1) да нареди утврдените неправилности да се отстранат во рокот што ќе го одреди тој;
- 2) да го забрани понатамошното ракување со опасни материји на лицата што не ги исполнуваат условите пропишани за ракување со тие материји;
- 3) привремено да го забрани вршењето на одделни дејствија во врска со превозот на опасни материји, ако во поглед на местото или времето за извршување на тоа дејствие не се исполнети пропишаните услови;
- 4) да ги забрани на организација на здружениот труд или на друга организација или на поединец — превозник превоз на опасна материја, ако утврди дека во организирањето на превозот се сторени потешки пропусти во поглед на преземањето на мерките за безбедност.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член надзор над спроведувањето на мерките за безбедност пропишани со овој закон при превозот на радиоактивни материји преку државната граница врши Сојузниот секретаријат за труд и социјална политика преку своите санитарни инспектори што вршат здравствен надзор на граничните премини.

VI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 102

Со парична казна од 5.000 до 60.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

- 1) ако превезува новооткриена опасна материја за која со научно испитување не се утврдени условите што даваат потполна сигурност при превозот (член 4);
- 2) ако не организира или не врши контрола над спроведувањето на пропишаните услови и мерки за превоз на опасни материји (член 6);
- 3) ако заеднички пакува или заеднички превезува во исто превозно средство односно во ист простор за сместување товар опасна материја или ако превезува опасна материја која е исклучена од превозот спротивно на одредбите на меѓународните спогодби од член 7 на овој закон;
- 4) ако амбалажата во која превезува опасна материја не им одговара на пропишаните услови (член 8);
- 5) ако садот во кој превезува опасна течна материја или опасна материја потопена во некоја течност, или садот за превоз на раствор на опасна материја, или садот за превоз на опасна материја со воздухоплов, не им одговара на пропишаните услови (член 10);
- 6) ако садот со волумен поголем од 200 l во кој превезува опасна течна материја не е од челична ламарина или од друг погоден материјал (член 11 став 1);
- 7) ако натоварот или истоварот на опасна материја го врши на место каде што се загрозува безбедноста на луѓето или на имотот (член 16 став 1);
- 8) ако на железничка станица, во лука и пристаниште или на аеродром не одреди посебно место на кое ќе се врши натовар и истовар на опасни материји (член 17);
- 9) ако на местото на кое се врши натовар или истовар на експлозивни или запални опасни материји постапи спротивно на одредбите од член 19 на овој закон;
- 10) ако местото на кое се врши натовар или истовар на експлозивни материји, гасови или запални опасни материји не го снабди со апарати или со други уреди за гасење пожар (член 22);
- 11) ако во затворен простор во кој се врши натовар или истовар на опасни материји што развиваат запални гасови или радиоактивни материји не постави апарат за мерење на концентрацијата на запалните гасови во воздух односно апарат за мерење радиоактивност во тој простор (член 23);

12) ако превезува опасна материја со превозно средство кое, при нормални услови, не овозможува безбеден превоз (член 27 став 1);

13) ако опасна материја предаде или прими на превоз како багаж (член 29 став 3);

14) ако веднаш не го прекине понатамошното превезување на опасна материја која е исклучена од превоз или за тоа не ја извести најблиската станица на милицијата и испраќачот, што ќе утврди или на друг начин дознае дека превезува таква опасна материја (член 37 став 1);

15) ако по применото известување за запирањето на превоз на опасна материја која е исклучена од превоз не ја преземе таа материја или не преземе соодветни мерки таа да се стори безбедна (член 37 став 2);

16) ако не го запре понатамошното превезување на опасната материја или за тоа не го извести испраќачот во случаите предвидени во член 38 став 1 на овој закон;

17) ако натоварот или истоварот на експлозивна материја го врши на местото кое не го одредил за тоа надлежниот орган во републиката (член 39);

18) ако превезува експлозивна материја без одобрение од надлежниот орган (член 40);

19) ако не преземе посебни мерки за безбедност при превозот на одредена експлозивна материја што ги одредил надлежниот орган (член 42 став 1);

20) ако садот во кој превезува гас го полни со вид гас за кој тој не е наменет (член 46);

21) ако садот во кој превезува запална течност не им одговара на техничките услови пропишани за односниот вид запална течност (член 49 став 1);

22) ако металната бочва или металното шише во кое превезува запална течност не им одговара на условите од член 49 став 2 на овој закон;

23) ако превезува радиоактивна материја во амбалажа спротивно на одредбите од член 50 на овој закон;

24) ако при подготвувањето за превоз или при превозот на радиоактивна материја која е едновременно и токсична, експлозивна или запална не ги преземе мерките за безбедност пропишани за секој од наведените видови опасни материји (член 51);

25) ако превезува радиоактивна материја во внатрешниот сообраќај во ист товарен простор со животни намирници или со одредени предмети за општа употреба (член 52);

26) ако не превезува фисибилна материја, исклучено нуклеарно гориво или друг голем извор на зрачење под условите пропишани за превоз на радиоактивни материји (член 53);

27) ако превезува радиоактивна материја без одобрение од надлежниот орган или при нејзиниот превоз не ги преземе наредените посебни мерки за безбедност (член 54);

28) ако превезува радиоактивна материја или извор на јонизирачки зрачења, кој во случај на незгода или несреќа може да доведе до контаминација или загрозување на околината со зрачење, без придружба на лице стручно оспособено за ракување со таа материја или извор (член 56);

29) ако во случај на растурање на радиоактивната материја на видлив начин не го обележи местото на кое дошло до растурање или не го спречи пристапот на тоа место на луѓето или животните до доаѓањето на стручно оспособеното лице (член 57);

30) ако при превозот на опасна материја не ги применува одредбите од меѓународните спогодби за односната гранка на сообраќајот (чл. 58 и 72, член 77 став 1, и чл. 86 и 90);

31) ако превезува опасна материја во железничко возило во кое се наоѓаат патници (член 73);

32) ако не обезбеди чување на експлозивна, радиоактивна, запална или отровна материја што ја превезува (член 74);

33) ако при превозот на опасна материја по внатрешен пловен пат не ги применува одредбите од прописите што ги донесува Југословенскиот регистар на бродовите (член 77 став 2);

34) ако превезува опасна материја по внатрешен пловен пат спротивно на одредбите од член 78 на овој закон;

35) ако превезува запална течност со танкер кој не е посебно изграден за превоз на таа течност или со товарен брод кога запалната течност е пакувана во кршлива амбалажа (член 31);

36) ако превезува опасна материја со патнички поморски брод а не е исполнет условот од член 78 став 2 на овој закон (член 87);

37) ако при превозот на опасна материја во поморскиот сообраќај не ги применува одредбите од прописите што ги донесува Југословенскиот регистар на бродовите (член 89);

38) ако превезува опасна материја со воздухоплов кој не е наменет за превоз на товар или со воздухоплов кој не е специјално наменет за превоз на опасни материји (член 91 став 1);

39) ако превезува со воздухоплов пирогорична радиоактивна течност (член 91 став 3);

40) ако во патнички воздухоплов прими радиоактивна материја спротивно на одредбата од член 92 став 1 на овој закон;

41) ако не одреди стручно лице кое ќе ја прифати пратката со радиоактивна материја до внесувањето во воздухопловот односно по изнесувањето од воздухопловот (член 92 став 2);

42) ако за време на натовар или истовар на експлозивна материја полни воздухоплов со гориво (член 93);

43) ако го загрева просторот на воздухопловот во кој е сместена експлозивна или запална материја (член 95);

44) ако стави експлозивна, запална или друга опасна материја во писмовна пратка или поштенски пакет, или ако таква пратка или пакет прими на пренос во поштенскиот сообраќај (член 99 став 1).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 500 до 6.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 103

Со парична казна од 3.000 до 40.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако нареди или дозволи со опасна материја да ракува лице кое не ги исполнува условите пропишани во член 5 на овој закон;

2) ако превезува опасна материја во сад од кршлив материјал или од неотпорна пластична маса спротивно на одредбите од член 9 на овој закон;

3) ако сатовите од кршлив материјал во кои се превезува опасна течна материја ги пакува во група спротивно на одредбата од член 11 став 2 на овој закон;

4) ако местото на кое се врши натовар или истовар на опасни материји не е снабдено со пропишаните уреди или опрема или ако на видливо место не е означено со соодветна ознака за опасност (член 16 став 2);

5) ако уредот за натовар или истовар на опасни материји не е исправен или изведен на начин така што да не ја оштетува амбалажата на опасната материја (член 21);

6) ако на местото на кое врши натовар или истовар на опасни материји не изврши некое од дејствијата пропишани во член 24 на овој закон;

7) ако опасна материја предаде на превоз или ја превезува со сопствено средство спротивно на одредбите од член 26 на овој закон;

8) ако испадната или истурена опасна материја при превозот не ја собере или не ја отстрани односно истури на место одредено за тоа или на друг начин не ја стори безопасна (член 31);

9) ако на превозникот не му предаде исправа за превозот на опасна материја или упатство за посебни мерки за безбедност што мораат да се преземат при превозот на односната опасна материја (член 32 став 1);

10) ако веднаш по применото известување за запирањето на превозот на опасна материја не ги отстрани утврдените недостатоци или не ја преземе опасната материја (член 38 став 2);

11) ако превезува експлозивна материја и средство за нејзино иницирање во ист простор на превозното средство (член 44);

12) ако превезува опасна материја со моторно возило спротивно на одредбите од член 60 на овој закон;

13) ако дозволи или нареди на возило натоварено со опасна материја да се врши поправка која поради искрење или удар може да предизвика пожар или експлозија или да ја оштети амбалажата (член 61 став 2);

14) ако превезува опасна материја спротивно на одредбите од член 65 на овој закон;

15) ако за време на натовар или истовар или за време на чистење или проветрување на брод, танкер или друго речно пловило со кое се превезува опасна материја дозволи да се врши дејствие или да се употребува средство, кои можат да предизвикаат пожар, искрење или експлозија (чл. 80 и 83);

16) ако држи брод натоварен со опасна материја во зимовник а не се спроведени пропишаните мерки за безбедност (член 85);

17) ако врши натовар или истовар на опасна материја од воздухоплов за време на непогодни атмосферски прилики (член 94);

18) ако однапред не ја извести надлежната служба за водење воздухоплови кога со воздухопловот се превезува опасна материја (член 98);

19) ако со поштенската пратка која содржи опасна материја не ракува одвоено или ако во текот на преносот оваа пратка не ја смести одвоено од другите поштенски пратки (член 100).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 300 до 4.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 104

Со парична казна од 1.000 до 20.000 динари ќе се казни за прекршок организација на здружениот труд или друго правно лице:

1) ако не изврши периодичен преглед на контенер, цистерна, сад или на друга амбалажа во која се превезува гас или запална течност на начинот утврден со прописите за нивниот преглед и испитување (член 12);

2) ако шишињата во кои превезува опасна материја не се пакувани односно ставени во палети на начинот пропишан во член 13 на овој закон;

3) ако пакетот во кој превезува опасна материја не е означен на начинот пропишан во член 14 на овој закон;

4) ако при превозот на празни неочистени садови во кои се наоѓале опасни материји не постапи според одредбите од член 15 од овој закон;

5) ако натовар или истовар на опасна материја врши ноќе без електрично осветление, или ако електричните уреди на местото на натоварот или истоварот не се изработени така што да не можат да предизвикаат пожар или експлозија (член 20 став 2);

6) ако за време на натовар или истовар не го заземји превозното средство со кое превезува запална течност или запален гас во течна состојба (член 25);

7) ако превозното средство со кое превезува опасна материја не го означи или не го обележи на начинот пропишан со меѓународните прописи за превозот на опасни материји во одделни сообраќајни гранки (член 27 став 2);

8) ако превезува опасна материја во цистерна, контејнер или во сад на кој не е означен видот на опасната материја која може да се превезува во него, нејзиниот број за распознавање или називот и седиштето на производителот (член 28);

9) ако во случај на исчезнување на опасна материја при превозот не преземе потребни мерки за нејзино пронаоѓање, или ако за нејзиното исчезнување, по потреба, не ја извести јавноста (член 30);

10) ако состави исправа за превоз на опасна материја спротивно на одредбите од член 33 на овој закон;

11) ако за исчезнатото количество експлозивна материја при превозот веднаш не ја извести најблиската станица на милицијата (член 45);

12) ако превезува садови со гас спротивно на одредбите од член 48 на овој закон;

13) ако дозволи во возило со кое превезува опасна материја да се наоѓаат други лица, освен возачот, совозачот или придружникот (член 59);

14) ако во возило со кое превезува опасна материја држи материја која може да предизвика пожар (член 61 став 1);

15) ако моторното возило со кое превезува опасна материја или празни неочистени садови во кои се наоѓале опасни материји нема светла, знаци или уреди пропишани во чл. 66 и 67 на овој закон;

16) ако моторното возило со кое превезува радиоактивна материја не го означи на начинот пропишан во член 68 на овој закон;

17) ако моторното возило со кое превезува опасна материја ја нема опремата пропишана во член 69 на овој закон;

18) ако приклучното возило со кое превезува опасна материја нема посебен уред од член 70 став 1 на овој закон;

19) ако приклучното возило со кое превезува опасна материја не е врзано за влечното возило и со посебни синџири (член 70 став 2);

20) ако маневрира со железнички возила натоварени со опасна материја а претходно не ги преземе пропишаните мерки за безбедност (член 75);

21) ако вклучи во воз железничко возило или цистерна натоварена со опасна материја спротивно на одредбата од член 76 на овој закон;

22) ако не обезбеди палубата на танкерот со кој се превезува лесно запална течност да се полева со вода на начинот пропишан во член 82 на овој закон;

23) ако прими и натовари пратка со опасна материја во воздухоплов на странски аеродром спротивно на одредбата од член 96 на овој закон;

24) ако нејзин воздухоплов кој е исклучиво натоварен со опасна материја ја прелеа југословенската територија без одобрение од надлежниот орган (член 97 став 1).

За прекршокот од став 1 на овој член ќе се казни со парична казна од 100 до 2.000 динари и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице.

Член 105

За прекршок од чл. 102 до 104 на овој закон што ќе го стори поединец како превозник на кој тоа му е занимање ќе се казни со парична казна од 1.000 до 20.000 динари или со казна затвор до 60 дена.

Член 106

Со парична казна од 200 до 3.000 динари или со казна затвор до 30 дена ќе се казни за прекршок:

1) поединец кој натоварува или истоварува опасна материја на место каде што се загрозува безбедноста на луѓето или на имотот (член 16 став 1);

2) поединец кој ќе постапи спротивно на одредбата од член 18 на овој закон;

3) поединец кој на местото на кое се врши натовар или истовар на експлозивна или запална опасна материја изврши забрането дејствие (член 19);

4) поединец кој ќе постапи спротивно на одредбите од член 26 на овој закон;

5) поединец кој во рачен багаж пренесува опасна материја или ја предаде на превоз како багаж (член 29 ст. 1 и 3);

6) поединец кој во случај на исчезнување на опасната материја што ја превезува не преземе потребни мерки за нејзино пронаоѓање или ако за нејзиното исчезнување, по потреба, не ја извести јавноста (член 30);

7) поединец кој при превозот испадната или истурена материја не ја собере и не ја отстрани, или не ја истури на место одредено за тоа, или на друг начин не ја стори безопасна (член 31);

8) поединец кој превезува експлозивна материја и средство за нејзино иницирање во ист простор на превозното средство (член 44);

9) поединец кој за исчезнатото количество експлозивна материја при превозот веднаш не ја извести најблиската станица на милицијата (член 45);

10) возач на моторно возило кој при превозот на опасна материја прими во возилото лице кое не е совозач или придружник (член 59);

11) поединец кој ќе постапи спротивно на одредбите од член 61 на овој закон;

12) возач на моторно возило кој при превозот на опасна материја не управува со возилото со особена претпазливост или вози со поголема брзина од дозволената или пропишаната брзина (член 62);

13) возач на моторно возило кој ќе се оддалечи од возилото натоварено со опасна материја (член 63 став 1);

14) член на екипаж на моторно возило кој за незгодата или несреќата што ќе се случи при превозот на опасна материја веднаш не ја извести најблиската станица на милицијата (член 64 став 1);

15) поединец кој не ќе постапи според барањето од возачот на моторно возило во случајот од член 64 став 2 на овој закон;

16) возач на моторно возило натоварено со опасна материја кој вози ноќе или за време на намалена видливост без запалени посебни светла (член 66 став 2);

17) возач на моторно возило кој ќе употреби посебни светла или знаци за означување на возило со кое се превезуваат опасни материји кога со возилото не превезува опасна материја (член 68 став 6);

18) поединец кој превезувајќи опасна материја во случајот од член 67 на овој закон не ќе го употреби пропишаното знаменце;

19) возач на моторно возило кој превезувајќи опасна материја ќе постапи спротивно на одредбите од член 71 на овој закон;

20) поединец кој за време на натовар или истовар на опасна материја од брод или танкер, или за време на чистење и проветрување на брод односно танкер врши дејствие или употребува средство кое може да предизвика пожар, искрење или експлозија (член 80);

21) поединец кој во воздушниот сообраќај превезува опасна материја спротивно на одредбите од член 91 на овој закон;

22) поединец кој ќе стави експлозивна, запална или друга опасна материја во писмовна пратка или во поштенски пакет (член 99).

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 107

Организациите на здружениот труд и други организации од член 6 на овој закон се должни во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон да организираат контрола над

спроведувањето на пропишаните услови и мерки за превоз на опасни материи.

Член 108

Одредбите од овој закон не се однесуваат на погонското гориво во резервоарот на превозното средство и на другите опасни материи што служат за потребите на превозното средство, сместени во садовите одредени за тоа.

Член 109

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат:

1) одредбите од Законот за експлозивните материи („Службен лист на СФРЈ“, бр. 25/70) што се однесуваат на превозот на експлозивни материи;

2) одредбите од Основниот закон за прометот и сместувањето на запаливи течности и гасови („Службен лист на СФРЈ“, бр. 10/65 и 25/70) што се однесуваат на превозот на запаливи течности и гасови, и

3) Правилникот за превозот на опасни материи во сообраќајот на патиштата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 20/70).

Член 110

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

374.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЕВИДЕНЦИЈА НА ДВИЖЕЊЕТО НА СРЕДСТВАТА ВО ОБЛАСТА НА ОПШТАТА, ЗАЕДНИЧКАТА И ДРУГА ПОТРОШУВАЧКА

Се прогласува Законот за измена и дополние на Законот за евиденција на движењето на средствата во областа на општата, заедничката и друга потрошувачка, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 28 април 1974 година.

НР бр. 315
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНА И ДОПОЛНЕНИЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЕВИДЕНЦИЈА НА ДВИЖЕЊЕТО НА СРЕДСТВАТА ВО ОБЛАСТА НА ОПШТАТА, ЗАЕДНИЧКАТА И ДРУГА ПОТРОШУВАЧКА

Член 1

Во Законот за евиденција на движењето на средствата во областа на општата, заедничката и друга потрошувачка („Службен лист на СФРЈ“, бр. 55/72) по член 4 се додаваат два нови члена, кои гласат:

„Член 4а

Врз основа на податоците од евиденциите што се водат според член 2 на овој закон и инструментите на финансирањето, а заради планско насочување и следење на општата, заедничката и друга потрошувачка, во согласност со утврдената економска политика, републиките, автономните покраини и општините составуваат своден биланс на планираните средства за таа потрошувачка (во понатамошниот текст: билансот на средствата за општа и заедничка потрошувачка).

Билансот на средствата за општа и заедничка потрошувачка ги опфаќа сите приходи по извори и нивното распоредување на буџетите и фондовите на општествено-политичките заедници, на фондовите на самоуправните интересни заедници и на други корисници на средствата за општа, заедничка и друга потрошувачка.

Приходите по извори и нивното распоредување на самоуправните интересни заедници кои опфаќаат територија на повеќе општини, влегуваат во билансот на средствата за општа и заедничка потрошувачка на републиката, односно на автономната покраина.

Член 4б

Надлежните органи на општествено-политичките заедници составуваат биланс на средствата за општа и заедничка потрошувачка наспоредно со донесувањето на документи за политиката на општествено-економскиот развој и го следат неговото извршување во текот на периодот на кој се однесуваат документите за политиката на општествено-економскиот развој.

Извештајот за извршувањето на билансот на средствата за општа и заедничка потрошувачка надлежните органи на општествено-политичките заедници го изработуваат по истекот на годината, а најдоцна до 31 март на тековната година.“

Член 2

Во член 6 став 2 се менува и гласи:

„Кога сојузниот секретар за финансии ќе прибави мислење од републиките и покраинските секретари за финансии и од Службата на општествено-потоководство, ги пропишува основните податоци што ги содржи билансот на средствата за општа и заедничка потрошувачка, обрасците во кои по единствена методологија се искажуваат податоците на тој биланс и роковите за доставување на обрасците на користење до заинтересираните општествено-политички заедници, како и основните податоци за општата и заедничката потрошувачка, кои задолжително се искажуваат во буџетот на општествено-политичката заедница, во финансискиот план на фондот на општествено-политичката заедница или на самоуправната интересна заедница и во завршните сметки на корисниците на општествени средства, чија потрошувачка се финансира од средствата на буџетот на општествено-политичката заедница, од нејзините фондови и од фондовите на самоуправните интересни заедници.“

Член 3

По член 6 се додава нов член 6а, кој гласи:

„Со парична казна до 100.000 динари ќе се казни за стопански престап фондот на општествено-политичката заедница, самоуправната интересна заедница и друго правно лице кое користи средства за општа, заедничка и друга потрошувачка (член 1 од овој закон), ако не води евиденција за движењето на средствата за таква потрошувачка, или не обезбедува податоци што се сметаат како податоци од интерес за целата земја на начин одреден со овој закон, или ако на Службата на општественото книговодство не ѝ достави во пропишаниот рок или ѝ достави неточни или непотполни извештаи за податоците од член 6 на овој закон.

За стопанскиот престап од став 1 на овој член, со парична казна до 5.000 динари ќе се казни и одговорното лице во фондот на општествено-политичката заедница, во самоуправната интересна заедница и во друго правно лице, како и одговорното лице во органот на општествено-политичката заедница и во друг државен орган.“

Член 4

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

375.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ПАТЕНТИТЕ И ТЕХНИЧКИТЕ УНАПРЕДУВАЊА

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за патентите и техничките унапредувања, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 323

26 април 1974 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Миљалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ПАТЕНТИТЕ И ТЕХНИЧКИТЕ УНАПРЕДУВАЊА

Член 1

Во Законот за патентите и техничките унапредувања („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 44/60 и 28/62) во член 1 зборовите: „државни органи, стопански и општествени организации, здруженија, установи и заводи“ се заменуваат со зборовите: „државни органи, организации на здружениот труд, организации на деловното здружување, општествени организации и други правни лица (во натамошниот текст: организацијата)“.

Член 2

Во член 3 зборовите: „стопанските организации, установите и општествените организации (организациите)“ се заменуваат со зборот: „организациите“.

Член 3

Во член 6 став 2 зборовите: „односно експроприран“ се бришат.

Член 4

Во член 7 зборовите: „југословенски граѓани, организации и граѓански правни лица“ се заменуваат со зборовите: „југословенски граѓани и организации“.

Член 5

Во член 8 став 3 се брише.

Член 6

Во член 9 став 1 зборовите: „Управата за патенти“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот завод за патенти“.

Во став 2 зборовите: „Управата за патенти“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот завод за патенти“, а зборот: „нејзините“ се заменува со зборот: „неговите“.

Став 3 се брише.

Член 7

Во член 28 став 4 се менува и гласи:

„Барање за присилна лиценца не може да се поднесе пред истекот на 4 години од денот на поднесувањето на пријавата за добивање патент, односно пред истекот на 3 години од денот за запишувањето на патентот во регистарот на патентите, зависно од тоа кој од тие рокови е поповолен за носителот на патентот.“

Член 8

Во член 29 став 2 се менува и гласи:

„Такво барање не може да се поднесе пред истекот на роковите одредени во член 28 став 4 на овој закон.“

Член 9

Во член 31 став 2 се брише.

Во став 3, кој станува став 2, зборовите: „сојузниот орган на управата надлежен за соодветната гранка на стопанството“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот секретаријат за стопанство, во согласност со сојузниот орган на управата надлежен за областа на која се однесува патентот“.

Досегашните ст. 4 до 7 стануваат ст. 3 до 6.

Член 10

Во втората глава одделот: „10. Експропријација на патентот“ и член 32 се бришат.

Член 11

Во член 45 по став 4 се додава нов став 5, кој гласи:

„Пријавата се поднесува во четири примероци на образецот што Сојузниот завод за патенти му го става на подносителот на пријавата бесплатно на располагање.“

Член 12

Во член 49 став 4 се менува и гласи:

„Потврда за тоа дали изложбата (саемот) од став 1 на овој член има меѓународен карактер издава Стопанската комора на Југославија.“

Член 13

Во член 64 став 1 зборовите: „Управата за патенти“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот завод за патенти“.

Во став 3 зборовите: „Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за индустрија“ се заменуваат со зборовите: „сојузниот секретар за стопанство“.

Член 14

Називот на глава петта се заменува со нов назив, кој гласи: „Огласување за ништовен и отповикување на правото на патент“, оддел 1 — со нов назив, кој гласи: „Огласување на патентот за ништовен“, а оддел 2 — со нов назив, кој гласи: „Отповикување на патентот“.

Член 15

Во член 65 став 1 уводната реченица се менува и гласи: „Ќе се смета дека постојат причини за ништовност и решението за издавање патент ќе се огласи за ништовно, во целост или делумно.“

Во точ. 1, 2 и 3 зборот: „што“ се заменува со зборот: „ако“.

Став 2 се заменува со два нови става, кои гласат:

„Решението од став 1 на овој член секогаш може да се огласи за ништовно по службена должност, по предлог од странката, од јавниот обвинител, како и од секое друго правно или физичко лице кое има правен интерес за тоа. Предлогот се поднесува во писмена форма и мора да биде образложен и снабден со потребните докази.

Постапката за огласување на решението за ништовно ја води и решението го донесува Сојузниот завод за патенти.“

Член 16

Во член 66 ст. 1, 2 и 3 зборот: „барањето“ се заменува со зборот: „предлогот“.

Член 17

Во член 79 ст. 2 и 3 се заменуваат со три нови става, кои гласат:

„Со застапување во предметите од став 1 на овој член можат да се занимаваат и специјализирани организации на здружениот труд кои се регистрирани за вршење на таа дејност (патентни бира).

За запишување во судскиот регистар патентните бира мораат да располагаат со потребниот стручен кадар и да ги исполнуваат другите пропишани услови. Потребната стручна подготовка на кадрите и условите што мораат да ги исполнуваат патентните бира, ги пропишува сојузниот секретар за стопанство.

Потврда за тоа дека се исполнети условите од став 3 на овој член издава Сојузниот завод за патенти.“

Член 18

Член 81 се менува и гласи:

„Поблиски прописи за патентните инженери донесува сојузниот секретар за стопанство.“

Член 19

Член 90 се брише.

Член 20

Во член 92 став 1 зборот: „одредбата“ се заменува со зборот: „одредбите“.

Член 21

Во член 95 став 1 зборот: „правилници“ се заменува со зборовите: „општ акт“, а зборовите: „овие правилници“ — со зборовите: „овој општ акт“.

Став 2 се менува и гласи:

„Прописите од став 1 на овој член за техничките унапредувања што се испитуваат и се применуваат во Југословенската народна армија ги донесува сојузниот секретар за народна одбрана.“

Член 22

Во член 97 став 2 зборовите: „Сојузниот извршен совет“ се заменуваат со зборовите: „сојузниот секретар за стопанство“.

Член 23

Во член 102 став 1 зборовите: „Стопанска или општествена организација“ се заменуваат со зборовите: „Организација на здружениот труд“, а зборовите: „од 100.000 до 1.000.000“ — со зборовите: „од 5.000 до 300.000“.

Во став 2 зборовите: „стопанска односно општествената организација“ се заменуваат со зборовите: „организацијата на здружениот труд“, а зборовите: „до 100.000“ — со зборовите: „од 2.000 до 10.000“.

Член 24

Член 103 се менува и гласи:

„Организацијата на здружениот труд или друго правно лице, кое заради добивање патент ќе пријави пронајдок во странство пред да поднесе пријава за добивање патент во Југославија, ќе се казни за прекршок со парична казна од 2.000 до 20.000 динари

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни за прекршок и одговорното лице во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице со парична казна од 1.000 до 10.000 динари.“

Член 25

По член 103 се додава нов член 103а, кој гласи: „Поединецот кој ќе го направи прекршокот од член 103 на овој закон, ќе се казни за прекршок со затвор од 30 дена или со парична казна од 1.000 до 10.000 динари.“

Член 26

Во чл. 20, 44, 51, 59, 60, 61, 63, 66, 73, 75 и 105 зборовите: „Управата за патенти“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот завод за патенти“.

Во чл. 70, 71, 72, 73, 76, 76а и 105 зборовите: „Државниот секретаријат за работите на народната одбрана“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот секретаријат за народна одбрана“.

Во член 74 зборовите: „Државниот секретаријат за работите на народната одбрана“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот секретар за народна одбрана“.

Во член 77 став 2 зборовите: „Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за индустрија, во согласност со сојузниот Државен секретаријат за работите на финансите“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот секретар за стопанство, во согласност со сојузниот секретар за финансии“.

Член 27

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

376.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СТОКОВНИТЕ И УСЛУЖНИТЕ ЖИГОВИ

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за стокровните и услужните жигови, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 322
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СТОКОВНИТЕ И УСЛУЖНИТЕ ЖИГОВИ

Член 1

Во Законот за стокровните и услужните жигови („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 45/61) во член 1 став 1 зборовите: „стопанска организација, установа или друго правно лице (организација)“ се заменуваат со зборовите: „организација на здружениот труд или на друго правно лице (во натамошниот текст: организација)“.

Член 2

Во член 3 став 1 точка 8 на крајот точката се заменува со точка и запирка и по тоа се додава нова точка 9, која гласи:

„9) кој е сличен на порано заштитениот жиг на друга организација за ист или сличен вид стока, односно услуга, ако таа сличност може да го доведе во заблуда купувачот на стоката, односно корисникот на услугата“.

Член 3

Во член 12 став 2 зборовите: „Сојузниот орган на управата надлежен за работите на прометот на стоки може, во согласност со соодветниот орган на управата“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот секретар за стопанство може“.

Член 4

Во член 14 став 1 се менува и гласи:

„Носителот на правото на жиг може со писмен договор да го пренесе правото на жиг врз друга организација (пренесување правото на жиг).“

Член 5

Во член 16 став 1 точка 3 зборовите: „приватен занаетчиски дуќан“ се заменуваат со зборовите: „дуќан во кој граѓанинот самостојно врши дејност со личен труд“, а зборовите: „приватни занаетчиски дуќани“ — со зборовите: „дуќани во кои граѓаните самостојно вршат дејност со личен труд со средства на трудот во сопственост на граѓани“.

Член 6

Во член 25 се додава нов став 2, кој гласи:

„Пријавата се поднесува во четири примероци на образец што Сојузниот завод за патенти му го става на овој член има меѓународен карактер издава Стопанската комора на Југославија.“

Досегашните ст. 2 и 3 стануваат ст. 3 и 4.

Член 7

Во член 23 став 3 се менува и гласи:

„Потврда за тоа дали изложбата (саемот) од став 1 на овој член има меѓународен карактер издава Стопанската комора на Југославија.“

Член 8

Член 33 се брише.

Член 9

Називот на глава III се менува и гласи: „III. Огласување за ништовно и отповикување на правото на жиг.“

Член 10

Член 39 се менува и гласи:

„Ако со решение за признавање правото на жиг е заштитен знак кој според овој закон не можел да се заштити, тоа ќе се смета како причина за ништовност и такво решение ќе се огласи за ништовно.“

Решението од став 1 на овој член може секогаш да се огласи за ништовно по службена должност, по предлог од странката, од јавниот обвинител, како и од секое друго правно или физичко лице кое има правен интерес за тоа. Предлогот се поднесува во писмена форма и мора да биде образложен и снабден со потребни докази.

Постапката за огласување на решение за ништовно ја води и решението го донесува Сојузниот завод за патенти.“

Член 11

Член 43 се менува и гласи:

„Со застапување во предмети за добивање и одржување на правото на жиг можат да се занимаваат во вид на занимање адвокати и патентни инженери.“

Со застапување во предметите од став 1 на овој член можат да се занимаваат и специјализирани организации на здружениот труд што се регистрирани за вршењето на таа дејност (патентни бира).

За запишување во судскиот регистар патентните бира мораат да располагаат со потребен стручен кадар и да исполнуваат други услови.

Потребната стручна подготовка на кадрите и условите што мораат да ги исполнуваат патентните бира, ги пропишува сојузниот секретар за стопанство.

Потврда за тоа дека се исполнети условите од став 3 на овој член издава Сојузниот завод за патенти.“

Член 12

Член 45 се менува и гласи:

„Поблиски прописи за патентните инженери донесува сојузниот секретар за стопанство.“

Член 13

Во член 48 став 1 зборовите: „до 2.000.000“ се заменуваат со зборовите: „од 5.000 до 300.000“.

Во став 2 зборовите: „до 100.000“ се заменуваат со зборовите: „од 2.000 до 10.000“.

Член 14

По член 48 се додава нов член 48а, кој гласи:

„Поединец кој ќе стори некое од дејствијата од член 48 на овој закон ќе се казни за прекршок со парична казна од 1.000 до 10.000 динари.“

Член 15

Во член 22 ст. 1, 3, 5 и 6, член 24 став 1, член 27 ст. 2 и 3, член 29 став 4, чл. 31 и 32, член 36 став 1, член 38, член 40 став 6 и член 42 став 4 зборовите: „Управата за патенти“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот завод за патенти“.

Член 16

По член 49 се додава нов член 49а, кој гласи:

„Предметите по тужбите за поништување на правото на жиг, по кои до денот на влегувањето во сила на овој закон не е изречена првостепенa пресуда или првостепената пресуда е укината, судовите ќе му ги достават на Сојузниот завод за патенти во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.“

Член 17

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

377.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА МОСТРИТЕ И МОДЕЛИТЕ

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за мострите и моделите, што го усвои

Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Стопанскиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 321
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА МОСТРИТЕ И МОДЕЛИТЕ

Член 1

Во Законот за мострите и моделите („Службен лист на СФРЈ“, бр. 45/61) во глава I оддел: „6. Експропријација“ и член 17 се бришат.

Член 2

Во член 23 се додава нов став 2, кој гласи:
„Пријавата се поднесува во четири примероци на образецот што Сојузниот завод за патенти бесплатно му го става на располагање на подносителот на пријавата.“

Член 3

Во член 24 по став 4 се додава нов став 5, кој гласи:
„Сликата, цртежот, односно сликата на телото се поднесува во три примероци, а нивниот опис во два примероци.“

Член 4

Во член 27 став 3 се менува и гласи:
„Потврда за тоа дали изложбата (саемот) од став 1 на овој член има меѓународен карактер издава Стопанската комора на Југославија.“

Член 5

Називот на глава III се менува и гласи: „Огласување за ништовно и отповикување на правото на мостра или модел“.

Член 6

Во член 40 став 1 уводната реченица се менува и гласи: „Ке се смета дека постојат причини за ништовност и решението за признавање правото на мостра или модел ќе се огласи за ништовно.“
Ст. 2 до 6 се заменуваат со два нови става, кои гласат:

„Решението од став 1 на овој член може секогаш да се огласи за ништовно по службена должност, по предлог од странката, од јавниот обвинител, како и од секое друго правно или физичко лице кое има правен интерес за тоа. Предлогот се поднесува во писмена форма и мора да биде образложен и снабден со потребните докази.“

Постапката за огласување на решението за ништовно ја води и решението го донесува Сојузниот завод за патенти.“

Член 7

Во член 43 ст. 2 и 3 се заменуваат со три нови става, кои гласат:

„Со застапување во предметите од став 1 на овој член можат да се занимаваат и специјализирани организации на здружениот труд што се регистрирани за вршење на таа дејност (патентни бира).“

За запишување во судскиот регистар патентните бира мораат да располагаат со потребниот стручен кадар и да исполнуваат други услови. Потребната стручна подготовка на кадрите и другите услови што мораат да ги исполнуваат патентните бира ги пропишува сојузниот секретар за стопанство.

Потврда за тоа дека се исполнети условите од став 3 на овој член издава Сојузниот завод за патенти.“

Член 8

Член 45 се менува и гласи:

„Поблиски прописи за патентните инженери донесува сојузниот секретар за стопанство.“

Член 9

Во член 48 став 1 зборовите: „Организацијата што“ се заменуваат со зборовите: „Организацијата на здружениот труд или друго правно лице што“, а зборовите: „до 1,000.000“ — со зборовите: „од 5.000 до 300.000“.

Во став 2 зборовите: „во организацијата“ се заменуваат со зборовите: „во организацијата на здружениот труд или во друго правно лице“, а зборовите: „до 100.000“ се заменуваат со зборовите: „од 2.000 до 10.000“.

Член 10

Во чл. 9, 20, 22, 28, 30, 31, 37, 39 и 42 зборовите: „Управата за патенти“ се заменуваат со зборовите: „Сојузниот завод за патенти“.

Член 11

По член 50 се додава нов член 50а, кој гласи:

„Предметите по тужбите за поништување правото на мостра или модел, по кои до денот на влегувањето во сила на овој закон не е изречена првостепена пресуда или првостепената пресуда е укината, судовите ќе му ги достават на Сојузниот завод за патенти во рок од 60 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.“

Член 12

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

378.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА НОВИНСКАТА АГЕНЦИЈА ТАНЈУГ

Се прогласува Законот за Новинската агенција Танјуг, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 326
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН ЗА НОВИНСКАТА АГЕНЦИЈА ТАНЈУГ

Член 1

Новинската агенција Танјуг (во натамошниот текст: Танјуг) е установа која врши новинско-агенциски работи од интерес за остварување на функциите на федерацијата.

Врз основа на одлуките на надлежните органи на републиките и на автономните покраини и врз основа на одлуките на органите на општествено-политичките организации во федерацијата, во републиката и во автономната покраина, Танјуг во областа на новинско-агенциската дејност врши работи од интерес за тие општествено-политички заедници, односно општествено-политички организации, ако вршењето на тие работи не го попречува извршувањето на задачите од став 1 на овој член.

Танјуг може да врши новинско-агенциски работи и за потребите на организациите на здружениот труд и на другите самоуправни организации и заедници, ако вршењето на тие работи не го попречува извршувањето на задачите од став 1 на овој член.

Член 2

Врз Танјуг се применуваат прописите што важат за организациите на здружениот труд, ако со овој закон поинаку не е одредено.

Член 3

Танјуг има својство на правно лице.
Седиштето на Танјуг е во Белград.

Член 4

Танјуг ги врши следните работи од интерес за остварување на функциите на федерацијата: ги снабдува органите на федерацијата и домашните средства на масовното комуницирање со информации и со други информативни материјали за работата на органите на федерацијата и за настаните и појавите во земјата; ги снабдува домашните средства на масовното комуницирање со информации за активностите на органите на странски земји, за дејноста на новинските агенции, на печатот и на другите средства на јавното информирање, и за настаните и појавите во странство што се од интерес за целата земја; ја следи дејноста на странскиот печат и средствата на масовното комуницирање во однос на Југославија и соработува со странски информативни организации заради размена на информативни материјали и унапредување на јавното информирање; им врши услуги на органите на федерацијата во областа на новинско-агенциската дејност.

Член 5

Работите од член 4 на овој закон Танјуг ги извршува врз основа на договор со кој, во рамките на одобрените средства, се утврдуваат годишните или долгорочните обврски на Танјуг и износот на надоместокот за извршувањето на обврските спрема органите на федерацијата.

Договорот со Танјуг од името на федерацијата го склучува органот што ќе го одреди Сојузниот извршен совет.

Средствата за надоместокот од став 1 на овој член се обезбедуваат во буџетот на федерацијата.

Средствата за извршување на работите за потребите на другите корисници од член 1 на овој закон се утврдуваат врз основа на договор помеѓу Танјуг и тие корисници.

Член 6

Со Танјуг управуваат органите на управувањето утврдени со статутот и Советот на Танјуг.

Советот на Танјуг го сочинуваат: членови што ќе ги именува Сојузниот извршен совет, по еден претставник на секоја република и автономна покра-

ина што ќе ги одредат извршните совети на тие општественополитички заедници, претставници на сојузните органи и организации и заедници што ќе ги одреди Сојузниот извршен совет и претставници на работната заедница на Танјуг, чиј број го одредува Извршниот совет.

Директорот и главниот уредник на Танјуг се членови на Советот по положбата.

Член 7

Советот на Танјуг одлучува за:

- 1) уредувачката политика;
- 2) начелата на кадровската политика;
- 3) политиката на развојот;
- 4) користење на средствата што се обезбедуваат во буџетот на федерацијата;
- 5) програмата на работата на Танјуг;
- 6) вршење на работите од член 1 став 2 и 3 на овој закон.

Се смета дека при одлучувањето за прашањата од став 1 на овој член е постигната согласност ако за одредено прашање гласале повеќето членови на Советот, а при одлучувањето за прашањата од точ. 5 и 6 на став 1 од овој член и ако гласале и повеќето членови од редот на работната заедница.

Ако во одлучувањето за прашањата од точ. 5 и 6 на став 1 на овој член не се постигне согласност, конечна одлука за тие прашања донесува Сојузниот извршен совет.

Член 8

Танјуг има редакции и дописништва во републиките и во автономните покраини.

Член 9

За вршење на одредени работи во новинско-информативната дејност, Танјуг може да основа одредени центри, сервиси и служби.

Член 10

Директорот на Танјуг го назначува и го разрешува од должност Сојузниот извршен совет, по прибавено мислење на Советот на Танјуг.

Директорот се назначува од редот на општествено-политичките работници кои имаат морално-политичка подобност и потребното искуство во новинско-информативната дејност.

Директорот се назначува на време од четири години и може повторно да биде назначен на иста должност.

Член 11

Главниот уредник на Танјуг, врз основа на јавен конкурс, го избира и го разрешува од должност Советот на Танјуг. За главен уредник се бира лице од редот на општествено-политичките работници кои имаат потребно искуство во новинско-информативната дејност.

Член 12

Статутот на Танјуг го потврдува Сојузниот извршен совет.

Член 13

Заради обезбедување надзор над работата на Танјуг, Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за информации има право и должност да ја разгледува програмата на развојот на Танјуг, програмата за работа на Танјуг и извршувањето на задачите на Танјуг што се однесуваат на работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата.

За да се обезбедат услови за вршење надзор, Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за информации може од Танјуг да бара: извештаи за извршување на работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата и известувања и податоци за организацијата и функционирањето на Тан-

југ, за создавањето услови за унапредување на неговата работа и за обезбедувањето средства и други услови за остварување дејноста на Танјуг од значење за органите на федерацијата.

Ако утврди дека со вршењето на дејноста на Танјуг не се обезбедуваат или во недоволна мера се обезбедуваат интересите на органите на федерацијата, Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за информации ќе го извести за тоа Сојузниот извршен совет и ќе му предложи на Советот преземање соодветни мерки.

Член 14

Новинската агенција Танјуг чија организација и работа беа регулирани со Уредбата за Новинската агенција Танјуг („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 12/62 и 52/62) ја продолжува работата под истиот назив, со задачите и положбата утврдени со овој закон.

Член 15

Танјуг е должен својата внатрешна организација и работење да ги усогласи со одредбите на овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 16

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Уредбата за Новинската агенција Танјуг („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 12/62 и 52/62).

Член 17

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

379.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИНСТИТУТОТ ЗА НАСПОРЕДНО ПРАВО

Се прогласува Законот за Институтот за наспоредно право, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 332
26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Миљалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИНСТИТУТОТ ЗА НАСПОРЕДНО ПРАВО

Член 1

Институтот за наспоредно право (во натамошниот текст: Институтот) е научна установа која ги врши работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата утврдени со овој закон.

Член 2

Во поглед на организацијата, работата и меѓусебните односи во работата во Институтот се приме-

нуваат прописите што важат за соодветни организации на здружениот труд, ако со овој закон не е одредено поинаку.

Член 3

Институтот има својство на правно лице.
Седиштето на Институтот е во Белград.

Член 4

Институтот ги врши следните работи од интерес за остварување на функциите на федерацијата: собира, средува и со научни методи проучува податоци за состојбата на законодавството, на правната наука и практика во одделни земји; го следи сојузното, републичкото и покраинското законодавство и ги средува податоците за него; наспоредно-правно обработува одделни значајни и актуелни проблеми од областа на правото; обработува проблеми за решавање на судири на законите помеѓу републиките и автономните покраини, како и судири на законите на странски земји и на Југославија; соработува врз проучувањето на одделни проблеми во врска со изградбата на југословенскиот правен систем и ги запознава соодветните институции во странство со состојбата на законодавството, на правната наука и практика во Југославија.

Член 5

Институтот е должен на републичките и покраинските органи, на нивно барање, да им даде без надоместок податоци и материјали што ги подготвил за потребите на органите на федерацијата ако на тие органи им се потребни за вршење на работи од нивниот делокруг.

Институтот е должен, во согласност со својата дејност, по барање на републичките и покраинските органи да изврши и други работи ако тие органи му обезбедат соодветни средства и ако за тоа во Институтот постојат слободни капацитети.

Институтот, во согласност со својата дејност, може да врши, со надоместок, стручни и научноистражувачки работи и за потребите на органите на други општествено-политички заедници, организации на здружениот труд и други самоуправни организации и заедници, ако вршењето на тие работи не го попречува извршувањето на работите од член 4 на овој закон.

Член 6

Заради извршување на работите од член 4 на овој закон, Институтот склучува договор со Сојузниот секретаријат за правосудни и општи управни работи, со кој се утврдуваат обемот на работите што Институтот ќе ги врши во наредната година, роковите за извршување на тие работи и височината на надоместокот за извршените работи.

За работите што изискуваат повеќегодишни проучувања, Сојузниот секретаријат за правосудни и општи управни работи склучува со Институтот рамковен договор, врз основа на програма за финансирање утврдена со закон.

Член 7

Средствата за финансирање на работите на Институтот од член 4 на овој закон се обезбедуваат во буџетот на федерацијата а се утврдуваат во претсметката на Сојузниот секретаријат за правосудни и општи управни работи.

Член 8

Во одлучувањето за работите на Институтот утврдени со овој закон, во органот на управувањето одреден со статутот на Институтот учествуваат претставници на заинтересираните сојузни органи на управата, сојузни организации и стручни служби. Сојузниот извршен совет ги одредува сојузните органи на управата, сојузните организации и стручните служби кои делегираат свои претставници во ор-

ганот на управување со Институтот, како и бројот на тие претставници.

Претставниците на органите и организациите од став 1 на овој член учествуваат во одлучувањето: за извршувањето на работите на Институтот од интерес за остварување функциите на федерацијата, за основната намена на користењето на средствата за извршување на тие работи, за донесувањето на програма за развој и на програма за работа на Институтот и за вршењето на работите од член 5 став 3 на овој закон.

Член 9

Начинот и постапката за одлучување за работите од член 8 на овој закон се уредуваат со статутот на Институтот, во согласност со законот.

Се смета дека при одлучување за работите од член 8 став 2 на овој закон е постигната согласност ако за одредено прашање гласале мнозинството на претставниците на органите и организациите од член 8 став 1 на овој закон и мнозинството на членовите на органот на управувањето од редот на членовите на работната заедница на Институтот.

Ако при одлучувањето за прашањата од член 8 став 2 на овој закон не се постигне согласност, коначна одлука за тие прашања донесува Сојузниот извршен совет.

Член 10

Директорот на Институтот го именува и го разрешува од должност органот на управување одреден со статутот на Институтот, во согласност со Сојузниот извршен совет.

За законитоста на работата на Институтот во извршувањето на работите од член 4 на овој закон, директорот е одговорен пред Сојузниот извршен совет.

Ако директорот на Институтот утврди дека во одлучувањето за работите од член 8 став 2 на овој закон општ или поединечен акт на органот на управување со Институтот, освен акт донесен во управна постапка и акт по кој за одлучување е надлежен судот, е во спротивност со законот, ќе го предупреди за тоа органот на управувањето. Ако и по предупредувањето органот на управувањето остане при својот акт, директорот е должен таквиот акт да го запре од извршување и за тоа, во рок од три дена, да го извести Сојузниот извршен совет.

До донесувањето на одлука на Сојузниот извршен совет не може да се изврши актот на органот на управување со Институтот чие запирање е извршено. Ако Сојузниот извршен совет не поведе постапка за оценување на законитоста на тој акт во рок од 30 дена од денот на запирањето, престанува да важи одлуката за запирање на извршувањето на тој акт.

Член 11

Статутот на Институтот го потврдува Сојузниот извршен совет.

Член 12

Надзор над работата на Институтот врши Сојузниот секретаријат за правосудни и општи управни работи.

Во остварувањето на надзорот од став 1 на овој член Сојузниот секретаријат за правосудни и општи управни работи има право и должност да ја разгледува програмата за развој на Институтот, програмата за работа на Институтот и извршувањето на задачите на Институтот што се однесуваат на работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата.

Ако утврди дека со вршење на дејноста на Институтот не се обезбедуваат во потребна мера интересите на органите на федерацијата, Сојузниот секретаријат за правосудни и општи управни работи за тоа ќе го извести Сојузниот извршен совет и ќе му предложи на Советот преземање на соодветни мерки.

Член 13

Заради обезбедување услови за вршење на надзорот од член 12 на овој закон, Сојузниот секретаријат за правосудни и општи управни работи може од Институтот да бара: извештаи за извршувањето на работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата; известувања и податоци за организацијата и функционирањето на Институтот, за создавањето на услови за унапредување на неговата работа и за обезбедувањето на средства и на други услови за остварување на дејностите на Институтот од значење за органите на федерацијата.

Член 14

Институтот за наспoredно право основан со Уредбата за Институтот за наспoredно право („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 33/55) ја продолжува работата под истиот назив, со задачите и положбата утврдени со овој закон.

Член 15

Внатрешната организација и работењето Институтот ќе ги усогласи со одредбите на овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 16

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Уредбата за Институтот за наспoredно право („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/62).

Член 17

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

380.

Врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 1, издавам

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ГЕОМАГNETСКИОТ ИНСТИТУТ

Се прогласува Законот за Геомагнетскиот институт, што го усвои Сојузната скупштина, на седницата на Соборот на народите од 26 април 1974 година и на седницата на Општествено-политичкиот собор од 26 април 1974 година.

ПР бр. 331

26 април 1974 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната скупштина,
Мијалко Тодоровиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ГЕОМАГNETСКИОТ ИНСТИТУТ

Член 1

Геомагнетскиот институт (во натамошниот текст: Институтот) е научна установа која ги врши работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата утврдени со овој закон.

Член 2

Во поглед на организацијата, работата и меѓусебните односи во работата во Институтот се применуваат прописите што важат за соодветните организации на здружениот труд, ако со овој закон не е одредено поинаку.

Член 3

Институтот има својство на правно лице.
Сидиштето на Институтот е во Гроцка.

Член 4

Институтот ги врши следните работи од интерес за остварување на функциите на федерацијата: ги проучува просторните и временските карактеристики на електричното, магнетското и електромагнетското поле на земјата и ги следи временските варијации на тие полиња и ги проучува нивните причини; ги следи и проучува состојбите и процесите во магнетосферата и јоносферата и изработува јоносферски прогнози; го проучува простирањето на електромагнетските бранови, ги утврдува електричните параметри на земјата и изработува соодветни карти; го проучува перманентното магнетско поле на земјата, ја утврдува неговата регионална конфигурација и изработува и издава соодветни геомагнетски карти; ја проучува закономерноста на развојот на магнетското поле на земјата и геомагнетските појави што претходат на земјотрес.

Во извршувањето на работите од став 1 на овој член Институтот остварува соработка со соодветни институции во земјата и во странство.

Член 5

Институтот е должен на републичките и на покраинските органи, на нивно барање, да им ги даде без надоместок податоците и материјалите што ги подготвил за потребите на органите на федерацијата ако на тие органи им се потребни за вршење на работите од нивниот делокруг.

Институтот е должен, во согласност со својата дејност, по барање на републичките и покраинските органи да врши и други работи ако тие органи му обезбедат соодветни средства и ако за тоа во Институтот постојат слободни капацитети.

Институтот, во согласност со својата дејност, може да врши со надоместок стручни и научноистражувачки работи и за потребите на органите на други општествено-политички заедници, организации на здружениот труд и други самоуправни организации и заедници, ако вршењето на тие работи не го попречува извршувањето на работите од член 4 став 1 на овој закон.

Член 6

Заради извршување на работите од член 4 став 1 на овој закон, Институтот склучува договор со Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски, со кој се утврдуваат обемот на работите што Институтот ќе ги врши во наредната година, роковите за извршување на тие работи и височината на надоместокот за извршените работи.

За работите што изискуваат повеќегодишни проучувања, Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски склучува со Институтот рамковен договор, врз основа на програмата за финансирање утврдена со закон.

Член 7

Средствата за финансирање на работите на Институтот од член 4 став 1 на овој закон се обезбедуваат во буџетот на федерацијата а се утврдуваат во претсметката на Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски.

Член 8

Геомагнетските истражувања на подрачјата што се од посебно значење за народната одбрана Институтот е должен да ги врши во соработка со Сојузниот секретаријат за народна одбрана.

Прописи за објавување и користење на геомагнетските карти и податоци, како и за другите прашања врзани за заштитата на тајноста на податоците во оваа област, донесува Сојузниот извршен совет.

Член 9

Во одлучувањето за работите на Институтот утврдени со овој закон, во органот на управувањето одреден со статутот на Институтот учествуваат претставници на заинтересираните сојузни органи на управата и сојузни организации. Сојузниот извршен совет ги одредува сојузните органи на управата и сојузните организации кои делегираат свои претставници во органот на управувањето со Институтот, како и бројот на тие претставници.

Претставниците на органите и организациите од став 1 на овој член учествуваат во одлучувањето за извршувањето на работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата, за основната намена на користењето на средствата за извршување на тие работи, за донесувањето на програма за развој и на програма за работа на Институтот и за вршењето на работите од член 5 став 3 на овој закон.

Член 10

Начинот и постапката за одлучување за работите од член 9 на овој закон се уредуваат со статутот на Институтот, во согласност со законот.

Се смета дека при одлучување за работите од член 9 став 2 на овој закон е постигната согласност ако за одредено прашање гласале мнозинството претставници на органите и организациите од член 9 став 1 на овој закон и мнозинството членови на органите на управувањето од редот на членовите на работната заедница на Институтот.

Ако при одлучувањето за прашањата од член 9 став 2 на овој закон не се постигне согласност, коначна одлука за тие прашања донесува Сојузниот извршен совет.

Член 11

Директорот на Институтот го назначува и го разрешува од должност Сојузниот извршен совет.

За законитоста на работата на Институтот во извршувањето на работите од член 4 став 1 на овој закон, директорот е одговорен пред Сојузниот извршен совет.

Ако директорот на Институтот утврди дека во одлучувањето за работите од член 9 став 2 на овој закон општ или поединечен акт на органот на управувањето со Институтот, освен акт донесен во управна постапка и акт според кој за одлучувањето е надлежен судот, е во спротивност со законот, за тоа ќе го предупреди органот на управувањето. Ако и по предупредувањето органот на управувањето остане при својот акт, директорот е должен таквиот акт да го запре од извршување и за тоа, во рок од три дена, да го извести Сојузниот извршен совет.

До донесувањето на одлука на Сојузниот извршен совет не може да се изврши актот на органот на управувањето со Институтот чие запирање е извршено. Ако Сојузниот извршен совет не поведе постапка за оценување на законитоста на тој акт во рок од 30 дена од денот на запирањето, престанува да важи одлуката за запирање на извршувањето на тој акт.

Член 12

Статутот на Институтот го потврдува Сојузниот извршен совет.

Член 13

Надзор над работата на Институтот врши Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски.

Во остварувањето на надзорот од став 1 на овој член Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски има право и должност да ја разгледува програмата за развој на Институтот, програмата за работа на Институтот и извршувањето на задачите на Институтот што се однесуваат на работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата.

Ако утврди дека со вршењето на дејноста на Институтот не се обезбедуваат во потребна мера интересите на органите на федерацијата, Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски за тоа ќе го извести Сојузниот извршен совет и ќе му предложи на Советот преземање соодветни мерки.

Член 14

Заради обезбедување услови за вршење на надзорот од член 13 на овој закон, Сојузниот секретаријат за сообраќај и врски може од Институтот да бара: извештаи за извршувањето на работите од интерес за остварување на функциите на федерацијата; известувања и податоци за организацијата и функционирањето на Институтот, за создавањето услови за унапредување на неговата работа и за обезбедувањето на средства и на други услови за остварување на дејностите на Институтот од значење за органите на федерацијата.

Член 15

Заради обезбедување вршење на работите на Институтот што се од интерес за народната одбрана и безбедност, на оддалеченост од два километра од зградите во кои се наоѓаат уредите на Институтот не можат да бидат изградени никакви објекти, а на оддалеченост помала од 20 километри — покрупни индустриски објекти на електростопанството и на сообраќајот што произведуваат забележителни магнетски ефекти.

Член 16

Недвижностите во општествена сопственост што ги користи Институтот не може да ги отуѓува без претходно одобрение од Сојузниот извршен совет.

Член 17

Геоманетскиот институт, основан со Уредбата за Геоманетскиот институт („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/62), ја продолжува работата под истиот назив, со задачите и положбата утврдени со овој закон.

Член 18

Внатрешната организација и работењето на Институтот ќе ги усогласи со одредбите на овој закон во рок од 6 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 19

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Уредбата за Геоманетскиот институт („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 16/62).

Член 20

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

По извршеното споредување со изворниот текст утврдено е дека во текстот на Програмата на статистичките истражувања од интерес за целата земја за 1974 година, која е составен дел на Одлуката за донесување Програма на статистичките истражувања од интерес за целата земја за 1974 година, објавен во „Службен лист на СФРЈ“, се поткраднала долунаведената грешка, та се дава

ИСПРАВКА**НА ПРОГРАМАТА НА СТАТИСТИЧКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА ОД ИНТЕРЕС ЗА ЦЕЛАТА ЗЕМЈА ЗА 1974 ГОДИНА**

Во одделот Статистика на стопанските биланси текстот под редниот број 41 треба да се брише.

Од Секретаријатот за законодавство на Сојузната скупштина, Белград, 7 мај 1974 година.

ОДЛИКУВАЊА**УКАЗ****ПРЕТСЕДАТЕЛОТ****НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА**

врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 4 и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликува

— по повод шеесетгодишнината на животот, а за заслуги во развивањето и зацврстувањето на мирољубивата соработка и пријателските односи помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и другите држави

СО ОРДЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЗНАМЕ СО ЛЕНТА

генерал-потполковник на санитетската служба
Папо Јосипа др Исидор.

Бр. 207

7 декември 1973 година

Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

УКАЗ**ПРЕТСЕДАТЕЛОТ****НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА**

врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 4 и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење за социјалистичката изградба на земјата

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

Здравковиќ Ристе Властимир;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

Илић Младена др Благоје, Љубичић Милете Драгољуб, Мијовић Љубисава Хранислав, Стајковић Градимира Станиша, Стоиљковић Стојана Михајло;

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

Поповић-Калембер Николе Милка;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

Абрашевић Илије Божићар, Аврамов Христе Никола, Божиновић Стојана Бранислава, Ђерими Реџепа Ђерим, Филиповић Живојина Градимира, Гојић Владимира Борислав, Дејановић Александра Ђирило, Дураку Рамиза Рамиз, Ђорђевић Аритона Живојин, Јаковљевић Наума Радосав, Јегић Чедомира Боривоје, Јовановић Уроша Радослав, Јовановић Витомира Живојин, Китановић Љубомира Елеонора, Ковачевић Миладина Новица, Лукић Војислава Душан, Манасијевић Бојка Угљеша, Маринковић Милоја Василије, Михајловић Светозара Новица, Михајловић Јеврема Владимир, Митић Будимира Станиша, Младеновић Велимира Војислав;

Небиу Јахи Зефир, Николић Крсте Бура, Николић Радоја Станимир, Павловић Драгутина Божја, Петровић Живојина Вељко, Петрукић-Павловић Душана Сара, Радоичић Душана Славко, Радосављевић-Стевановић Јона Персида, Рамадани Демиралли Емин, Рамадани Мехмеда Љумније, Рамадани Ђемшита Неџат, Рашић Јована Александар, Реџепа Муслија Кадри, Реџепа Фазли Шабан, Селими Исмама Иса, Станковић Ђорђа Живојин, Томић Милорада Радмило, Тошић Љубомира др Михајло, Ваковић Радована Драган, Здравковић Илије Крста;

— за заслуги во развивањето и реализирањето на концепцијата на општонародната одбрана и за успеси во издигањето на воено-стручно знаење и борбената готовност на нашите граѓани

СО ОРДЕН ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ СО СРЕБРЕНИ МЕЧЕВИ

Николић Драгомира Десимир;

— за примерно залагање и постигнати успеси во работата

СО МЕДАЛ ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД

Ђерими Демираллије Кадрије, Салихи Исмаиља Хевзи, Имери Иљаза Ружди, Лимани Хасана Садије;

СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

Адеми Хамдија Фејзуллах, Ајдини Тахира Сабри, Димитријевић Велимира Видосав, Гајић Живадина Миодраг, Илић Владимира Ружица, Јанковић Владимира Стаменко, Јовановић Боривоја Драгомир, Косановић Радоја Предраг, Маринковић Стојана Иван, Мехмети Зејадина Цеват, Мехмети Селима Фуат, Митић Јордана Станко, Најдановић Алекс Миливоје, Недељковић Владимира Божићар, Николић Милутина Бранко, Николов Игњата Милан, Петров Семе Богдан, Петровић Димка Милован, Поповић Стојана Љубиша, Поповић Добривоја Светислав, Реџепа Биљала Ђемал, Сириџански Марка Живан, Славковић Милоја Добросав, Станојевић Милана Обрад, Степановић Милорада Живадин, Стојко-

вић Миодрага Петар, Шабани Ибрахима Имер, Виденовић Добривоја Станко.

Бр. 210
12 декември 1973 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

УКАЗ

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ
НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на Уставниот амандман XXXVII точка 4 под 4 и член 4 од Законот за одликувањата на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

— за извонредни успеси во раководењето и командовањето со најголемите воени единици во војната

СО ОРДЕН НА СЛОБОДАТА

генералот на армија Нађ Стјепана Коста;

— за истакнати заслуги во развивањето на оружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија

СО ОРДЕН НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУВАЊЕ

генералот на армија Љубичић Светолика Никола.

Бр. 212
22 декември 1973 година
Белград

Претседател
на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

СОДРЖИНА:

	Страна
367. Закон за судовите на здружениот труд	749
368. Закон за сузбивање на нелојален натпревар и на монополистички спогодби	755
369. Закон за Сојузната пазарна инспекција	753
370. Закон за основите на системите за врски	761
371. Закон за поштенските, телеграфските и телефонските услуги	777
372. Закон за превозот во меѓународниот друмски сообраќај	790
373. Закон за превоз на опасни материји	794
374. Закон за измена и дополнување на Законот за евиденција на движењето на средствата во областа на општата, заедничката и друга потрошувачка	806
375. Закон за измени и дополнувања на Законот за патентите и техничките унапредувања	807
376. Закон за измени и дополнувања на Законот за стоковните и услужните жигови	808
377. Закон за измени и дополнувања на Законот за мострите и моделите	810
378. Закон за Новинската агенција Танјуг	811
379. Закон за Институтот за наспоредно право	812
380. Закон за Геомагнетскиот институт	813
Исправка на Програмата на статистичките истражувања од интерес за целата земја за 1974 година	815
Одликувања	815
Меѓународни договори	149

Издавач: Новинска установа Службен лист на СФРЈ, Белград, Јована Ристиќа 1. Пошт. факс 226.

— Директор и главен и одговорен уредник Душан Машовиќ, Улица Јована Ристиќа бр. 1 —

Печати Београдски издавачко-графички завод, Белград, Булевар војводе Мишиќа бр. 17